



ॐ



భగవద్గీత

విచారణ

భగవద్గీత - ఆంధ్ర పద్యానువాదము



## సదాశివ సమారంభం



గురు దక్షిణామూర్తి



గురు వేదవ్యాస మహర్షి



గురు కుంక మహర్షి



గురు నారద మహర్షి



గురు వాశిష్ఠి మహర్షి



గురు శిక్షప్తి

## శంకరాచార్య మధ్యమాం



గురు దత్తాత్రేయ



గురు బాలాజీ



గురు గోతమ బుద్ధ



గురు ఆదిశంకరాచార్య



గురు రామానుజాచార్యులు



గురు జ్ఞానేశ్వర్



గురు రవిదాస్



గురు కబీర్ దాస్



గురు చైతన్య మహా ప్రభువు



గురు నానక్



గురు రాఘవేంద్ర స్వామి



గురు వీరబ్రహ్మేంద్ర స్వామి



యోగి పరమన

## అస్మదాచార్య పర్యంతం



గురు త్రైలింగ స్వామి



గురు లాహిరి మహాకవి



గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ కారదాదేవి



గురు వివేకానంద



గురు సాయి బాబా



గురు అరబింద్



గురు రమణ మహర్షి



గురు యోగానంద



గురు భక్తవేదాంత ప్రభుపాద



గురు మళయాళస్వామి



గురు విద్యాప్రకాశానందగిరి



గురు చంద్రశేఖర పరమాచార్య

## వందే గురుపరంపరాం..





నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

నన్ను “నేను” చేరుకోవటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్( డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: [sairealattitudemgt@gmail.com](mailto:sairealattitudemgt@gmail.com)

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2020120001641

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

**SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)**

**\* సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు \***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>



# Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with  
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.



[Home](#) [Vision](#) [Mission](#) [Goals](#) [Benefits](#) [Content Selection](#) [Current Status](#) [People](#) [Funding](#) [Copyright Policy](#) [FAQ](#) [RFP](#)

Books

Journals

Newspapers

Palm-Leaves (Manuscripts)

Title

Author

Year

Subject

Language

Scanning Centre

Ramayanam

Any Subject

Telugu

Any Centre

Clear

Search

Presentations and Report

[Statistics Report](#)

[Status Report](#)

[Feedback](#) | [Suggestions](#) | [Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection

DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE



For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

Click [Here](#) to know More about DLI <sup>New!</sup>

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none"><li><a href="#">Rashtrapati Bhavan</a></li><li><a href="#">CMU-Books</a></li><li><a href="#">Sanskrit</a></li><li><a href="#">TTD Tirupathi</a></li><li><a href="#">Kerala Sahitya Akademi</a></li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li><a href="#">INSA</a></li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li><a href="#">Times of India</a></li><li><a href="#">Indian Express</a></li><li><a href="#">The Hindu</a></li><li><a href="#">Deccan Herald</a></li><li><a href="#">Eenadu</a></li><li><a href="#">Vaartha</a></li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li><a href="#">Tamil Heritage Foundation</a></li><li><a href="#">AnnaUniversity</a> <sup>New!</sup></li></ul>

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------



# అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్టమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖



మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

# శ్రీ మద్భగవద్గీత

[ ఆంధ్ర పద్యానువాదము ]

శ్రీ కూచిబొట్ల ప్రభాకర శాస్త్రి  
శ్రీ గట్టి లక్ష్మీ నరసింహ శాస్త్రి

. సా హి తీ . స మి తి . తె నా లి .

## విషయ సూచిక

అనుసంధానము	7
మొదటి నాధ్యాయము	
అర్జున విషాద యోగము	9
రెండవ నాధ్యాయము	
సాంఖ్య యోగము	18
మూడవ నాధ్యాయము	
కర్మ యోగము	38
నాలుగవ నాధ్యాయము	
జ్ఞాన కర్మ సంన్యాస యోగము	42
ఐదవ నాధ్యాయము	
సంన్యాస యోగము	51
ఆఱవ నాధ్యాయము	
ధ్యాన యోగము	58
ఏడవ నాధ్యాయము	
జ్ఞాన విజ్ఞాన యోగము	69
ఎనిమిదవ నాధ్యాయము	
బ్రహ్మక్షర నిర్దేశ యోగము	76
తొమ్మిదవ నాధ్యాయము	
రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగము	83
పదవ నాధ్యాయము	
విభూతి యోగము	90

వదనాకండవు నధ్యాయము	
విశ్వరూప సందర్శక యోగము	98
పండ్లకండవు నధ్యాయము	
భక్తి యోగము	109
పదుమూడవు నధ్యాయము	
క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగము	114
పదునాలుగవు నధ్యాయము	
గుణత్రయ విభాగ యోగము	122
పదునైదవు నధ్యాయము	
పురుషోత్తమ యోగము	127
పదునాఱవు నధ్యాయము	
దైవాసురసంప ద్విభాగ యోగము	134
పదునేడవు నధ్యాయము	
శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగము	140
పదునెనిమిదవు నధ్యాయము	
మోక్ష సంన్యాస యోగము	146





# శ్రీ మద్భగవద్గీత

## అనుసంధానము

ఎవనికూర్చి మూఁగి నెంతయు వాచాలుఁ,  
గుంటివానిఁ బెద్దకొండలతల  
లెక్కి దూఁకఁ జేయు, నెవఁడు పరానంద  
మయుఁడు శ్రీశుఁ డట్టి మహితుఁ డెలఁతు.

1

అర్జునున కాజి సారథ్య మాచరింపఁ  
గుదిరి గీతామృతమ్మును బిదికి పేర్చి  
ముజ్జగమ్ముల కుపకారమును బొనర్చె  
నెవ్వఁ డా కృష్ణపరమాత్మ కివె ప్రణతులు.

2

శాదరాయణయానీంద్ర! వ్యాస! పుణ్ణ  
పద్మపత్రసన్నిభనేత్ర! ప్రణతి నీకు,  
రమ్యభారతతైలపూర్ణమ్ము జ్ఞాన  
దీపమున్ నీవు వెలిఁగించితివి మహాత్మా!

3

ఎల్ల యుపనిషత్తులు గోమతల్లు లెలమి  
చిందఁగా దోగ్ధ గోపాలనందనుండు,  
దూడ పార్థుఁడు, భోక్త బుధుండు మధుర  
మైన దుగ్ధసారమ్ము గీతామృతమ్ము.

4

భారతామృతసారసర్వస్వ మపుచు  
విష్ణుముఖతీర్థముననుండి వెడలి విమలి

నంబు గీతాఖ్యగంగోదకంబుఁ ద్రావు  
నెడఁ బునర్జన్మ మనుమాట తడఁపఁబడమ.

5

అనుదినమ్ము జలస్నాన మాచరింప  
మనుజులకు దేహమల మదిమాత్ర మాయు,  
నొక్కమాటు మునుంగ గీతోదకమునఁ  
బ్రబలసంసారమలము సర్వము నడంగు.

6

అనుదిన మనుసంధానం  
బొసరించెదనమ్మ! నిన్ను నుగ్రోగ్రభవాం  
బునిధిద్యేషిణి! యమ్మత  
త్వనిధాన! రసప్రపూత! భగవద్గీతా!

7

# శ్రీ మద్భగవద్గీత

## మొదటి యధ్యాయము

### అర్జున విషాద యోగము

శ్రీసంతతముగ వేద

వ్యాసమహామునికృపాసమాసాదితవా

గ్వ్యసుఁడు వైశంపాయనుఁ

డాసన్ జనమేజయునకు ననె నీసరణిన్.

1

విని కౌరవపాండవభీ

జనకసమీకోద్యమంబుఁ జయ్యనఁ గలఁకన్

మునిఁగి ధృతరాష్ట్రఁ డిట్లని

యను సంజయుడెఱ మొగమ్ము నడరింపఁగనై.

2

ఒక మొగి ధర్మక్షేత్ర

మ్ము కురుక్షేత్రమునఁ బోరఁ బోయిరిగద మా

మకులును బాండవులును, నో

డక యే మొనరించినారొ డాపక చెపుమా.

3

అనఁ జీకుదొరకు సంజయుఁ

డనె, పూర్వం బైన పాండవానీకంబుం

గని దుర్యోధనుఁ డవు డొ

య్యన ద్రోణాచార్యు దరియ నరిగి యిట్లు లనెన్.

4



నీ కెకోవిదుండు నీదుకూరుచుశిష్య  
వరుడు ద్రుపదసుతునిపన్నుగడల  
బలసి గండు మిగులు పాండవసేన నా  
చార్యవర్య ! కంటె ? సాగె నిదిగొ.

5

పెనఁగ నిలిచి రిందు భీమాష్ట్రనుల కెందుఁ  
జోరఁ బిసరు దీసిపోని కడిది  
విండ్ల బిరుదుమగలు, విరటుండు, యుయుధానుఁ,  
డల ద్రుపదుఁడు, గన మహారథికులు.

6

శ్రీయుతుఁడు ధృష్టకేతుఁడు, చేకితానుఁ,  
డాశలం గెల్వఁగల జోదు కాశిరాజు,  
ఘోరబలశాలి పునుజిత్తు, కుంభిభోజుఁ,  
డంతకాంతకుల్ శై బ్యవిక్రాంతవిభులు.

7

అల యుధామన్యుఁ, దుత్తమాజుఁడు, సుభద్ర  
కన్నకానుపు, ద్రౌపదికడుపుపంట,  
లేల వారు వీ రని ప్రేళ్ళు చాల ముడువ ?  
సందు నున్న వారెల్ల మహారథికులె.

8

ద్విజకులాగ్రణి ! మనతెగఁ బేరు గన్న  
యట్టి ఘటికుల వివరింతు, నవధరింపు,  
దండనాయకులందు నుద్దండులైన  
వారిఁ గొందరఁ బేర్కొందుఁ బేరఁ దెలియ.

9

నీవు, భీష్ముఁడు, గర్జుఁడు, నిరుపమబల  
శాలి కృపుఁడు, సశ్వత్థామ, శౌర్యఖని వి

కర్ణుఁడు, జయద్రథుండును, గలవ గెలువ  
నాకునై నడుములు గట్టినారు, సరియె. 10

తక్కుఁగల యుక్కుముక్కలు  
పెక్కురు కత్తులు కటార్లు విండ్లుం గొని నా  
దిక్కునన నిలిచి, రసువులు  
లెక్కింపరు, వారు సమరలీల! నజయ్యుల్. 11

అనఘ! భీష్మాభిరక్షిత మయ్య మనబ  
లం బపర్యాప్త మనియే తలంతు, మంతు  
లెసఁగ భీమాభిరక్షిత మెదిరిబలము  
వెన్నుదీయదు, పర్యాప్త మన్నగతుల. 12

అని, దుర్యోధనుఁ డాచా  
ర్యునిమోమున మాటుమాట యొకటియు వినరా  
మి, నెలుం గెత్తి బలమ్ములు  
విన నిటు శాపించె రసము వెల్లివిరియఁగాన్. 13

“తలకొని మీ రెల్లరు నెఱి  
నిలిచి యథాభాగ మింక నిఖిలాయనభూ  
ముల రణభీష్ముని భీష్ముని  
బలువుతఁ గాపాడుకొనుఁడు, పడకుఁడు పోరలన్.” 14

అంత, వానికి నెంతయు సంతసమ్ము  
కూర్చుచుఁ బ్రతాపతపనుఁడు కురుపితామ  
హుండు సింహనాదము సేసి, గుండె లవియ  
నెదిరిబలములకున్ సంకు నెత్తి యూఁడె. 15

పూని మొరయింపఁబడి శం

ఖానక గోముఖ పణవ మహాకాహళ ఛే

రీ నాదంబులు తుములము

లై నిండె నభోంతరముల నాసమయమునన్.

16

తేజనఁ బూరించిరి వెలి

తేజలం బూన్చినట్టి దివ్యరథమునన్

రాజిలి కృష్ణార్జును లవు

మోజన నవ్వేళ దివ్యముల శంఖములన్.

17

పాంచజన్యమ్ముఁ బూరించె జక్రి; ధనంజ

యుఁడు దేవదత్తము నూఁదె బిట్టు;

భీమకర్ముఁడు వైరిభీముఁ డల్ల వృకోద

రుండు పౌండ్రము మ్రోత నిండఁజేసె;

గుంతీసుతాగ్రజుఁ డంత ననంతవి

జయనిస్వనము నాకసమునఁ బఱపె;

బోరుకొల్పిరి కవల్ సారె సారె సుఘోష

మణిపుష్పకమ్ముల మంతు వెనిచి;

ఉగ్రకోదండకరుఁడు కాశ్యుఁడు, శిఖండి,

ద్రుపదపుత్తుఁడు, ద్రుపదుఁడు, ద్రోవదికొమ

రులు, విరటుఁడు, సాత్యకియుఁ, బాన్ధునిసుతుండు,

సరవి నూదిరి తమతమశంఖములను.

18

ఆరవ మవిరామముగా

హేరాళము ధార్తరాష్ట్రహృదయగుహంత



ద్వారముల దారుణగతి

దారింఛెన్ మాటు వలుక ద్యావాభూముల్. 19

అంత దారుణరణభూమి నాయిత లయి

నిలిచియున్న యా ధార్తరాష్ట్రులను గాంచి,

యంపవానలు సాగునయ్యవసరమునఁ

గ్రీడి విల్లెత్తి యనె మురరిపున కిట్లు. 20

అని మహాత్ముఁడు ధార్తరాష్ట్రునకు సాయంబుంబ్రయంబుంబొస  
ర్ప నిఁచోఁ జేరిరొ యెవ్వ రెవ్వ, రెవ రేభాగంబులన్ నిల్చిరో,  
పెనఁగంగావలెనో యెవారి కెదురై వెన్నీక నే నింకఁ, ద  
జ్జను లేపూనికి నాయతంపడిరొ, పెల్చుం గన్గొనంగావలెన్. 21

కనులకు-నందుబాటు లయి, కర్జముచొప్పును స్వర్ణయింఁచుకో  
ననువుగ, నెల్లదాయల యథాస్థితులం బరికింప వీలుగా,  
వనరుహపత్రనేత్ర ! యిరువాగుల సేనలమధ్యభూమి స్వం  
దనమును మామకీనము నుదారగతిన్ నడిపించి నిల్పుమా. 22

అన నట్లే యని తేరు ద్రోలి, బలమధ్యక్షోణిలోఁ దార్క్ష్యవా  
హనుఁడున్, భీష్ముఁడుద్రోణుఁడుంగృపుఁడుమున్నె వారుసర్వావసీ  
పనికాయమ్మును, మ్రోల నగ్గ మవృత్రోవన్ నిల్పి, మెల్పార, న  
ర్జున ! పోరం జనుదెంచినారు కురువీరుల్ వీరిఁ గన్గొ మ్మనెన్. 23

ఆతటి నర్జునుండు గనె నయ్యిరువంకలయందుఁ దండులన్  
దాతలఁ బూజ్యులన్ గురులఁ దమ్ములనన్న లఁబుత్త్రపౌత్రులన్  
మాతులులన్ సుహృద్వరులమామలమిత్రులఁగూర్చు బావలన్  
జ్ఞాతులఁ దెంపు సేసి ఘనసంగరదీక్షఁ గడంగువారినిన్. 24

వారలఁ గన్నారం గని

వారవికూరిమిఁ దిరమ్ముపడిన యెడందన్

సారెఁ దొడిఁబడుచుఁ బాండుకు

మారుఁ డిటుల్ వలికె యడుకుమారునితోడన్. 25

పోర సమకట్టి యిటు లరుదేరినట్టి

వీరి నావారిఁ గన్నంతఁ బ్రదిలి సడలు

చున్న వవయవమ్ము లి, వెండుచున్నయద్ది

వోరు, పొడమె మేన వడంకు, వారిజాక్ష! 26

కంటకిత మయ్యెఁ బుకలఁ గంచుకితము

దేహ మాపాదమస్తము, దేవదేవ!

గాండివము జాఱుచున్నది కరమునుండి,

యుడికిపోవుచున్నది చర్మ, మురక కృష్ణ! 27

ఇంక నిలఁజాల నిముసమయేని, మతి భ్ర

మించుచున్నటు లయ్యెఁ, గాన్పించుచున్న

వవిగొ విపరీతశకునమ్ము, లాహవమున

స్వజనులం జంపి శ్రేయమ్ముజాడఁ జూడ. 28

కోర నే నింక గెలుపులు పోరితమున;

వలదు రాజ్యమ్ము, సుఖములు వలదు వలదు;

ఏల రాజ్యమ్ము గీజ్యమ్ము? నేల భోగ

ములు? నేల జీవితములు? నలిననాభ! 29

అర్యమతేఽ! యెవ్వరికినై మహిరాజ్యము భోగభాగ్యముల్

ధుర్యత మీఱఁ గోరఁబడి తోఁచెనొ, చేరిరి వార తెల్ల రా

చాద్యులుఁదండ్రులున్ సుతులుజ్ఞాతులుఁదాతలుఁజుట్టవక్తముల్  
కౌర్యమువెంచి యీకలనఁ బ్రాణములున్ ధనముం ద్యజింపనై  
ముప్పిరిఁ గొన్నపన్నుగడ ముమ్మర మైనరుషాప్తి వీరు న  
న్నిప్పుడు చావమోఁద జతనింతురుగాక, ప్రతిక్రియం జెయిం  
ద్రిప్పఁ ద్రిలోకరాజ్య మెయిదిం జెయిఁ జిక్కఁగనున్న, నన్న, నీ  
చప్పిడినేలరాసిరికిఁ జాతునె యట్టులు కట్టివేలుపా ! 31

ధాతరాష్ట్రుల బలివెట్టి తాల్మి మనము  
బావుకొనఁగల ప్రీతి యేపాటిదయ్య !  
ఆతతాయుల వీరల నడఁచిమడఁప  
మనకుఁ దక్కును పాపమే మానఁబోక. 32

కానఁ, గావలసినబంధుగణములోని  
వారు ధృతరాష్ట్రుకొడుకులఁ బట్టి చంప  
మనకుఁ బోలదుసుమ్ముః స్వజనుల నూడ్చి  
పుచ్చి యచ్యుత ! సుఖమాను బొందు పెట్లు ? 33

ఇచ్చిపుచ్చుకొన్న యీలగ్రద్దతనానఁ  
గూళ లవుచు వీరు కులవినాశ  
కృతము పెద్దదొసఁగువితము, మిత్రద్రోహ  
పాప మరయఁ బాలుపడరుగాక. 34

తెలిసి కులనాశనమ్మునఁ  
గలుగుననర్థమ్ము లెస్స కడుఁగడు దవులన్  
నిల మన కెటు లీపాపము  
వలనినివారణము తెలియువలనునఁ బడదో ! 35



కులసంక్రయమ్మునఁ గలుగు సనాతన

కుః ధర్మముల కెల్ల గొప్ప ముప్పు;

ధర్మమ్ము రూపఱుతనుపరి పొరి నధ

ర్మ మ్మెల్లకులమును గ్రమ్మివేయుఁ;

దవులుసధర్మాభిభవమునఁ జెడిపెల్లె

కులకాంత లాఱడిఁ గుడుచువారు;

కులకాంతలు పథమ్ముఁ దొలఁగ వర్ణమ్ముల

కట్టడ కత్తరిఁ గలిసిపోవు;

సంకర మ్మచి కుల మూడ్చుజనులఁ గులము

నారకమ్ములదారికి నలిని నీడ్చుఁ;

దుదకుఁ బిండ్తోదకక్రియల్ దూర మగుడుఁ

గులకులఘ్నులపెతరులు గూలువారు.

36

వర్ణసాంకర్యమును గూర్చఁ బాలుపడిన

యీకులఘ్నులదొసఁగులయేపుచేతఁ

దుడిచివేయఁగాఁబడు మొదల్ దడవి శాశ్వ

తమ్ము లవు నెల్ల కులజాతిధర్మములును.

37

నందసుత ! సన్నగిలి త్రెస్సిన కులధర్మ

సూత్రములు గలిగిన మనుజులకు ఘోర

నరకకుండములందుఁ గాఁపురము తప్ప

నిసరి కలకాల మనుచున్ వినిగిగడయ్య !

38

హరిహరీ ! మన మెంత దుర్భరము పాప

కర్మ మాచరింపఁగ నొడిగట్టినాము !



రాజ్యనుఖలోభ మెడఁదలఁ గ్రమ్మువారఁ  
దోడికండలఁ దెగఁగోయఁ దొడరినాము ! 39

వినుము కృష్ణ ! నే వి లైక్కు వెట్టి యిఁకఁ బ్ర  
తిక్రియకు దొరంకొనఁ నట్టి తెఱఁగుఁ జూచి  
ధార్తరాష్ట్రులు నను దాఁకి యూర్తిఁ ద్రోతు  
రేని సేమమ నా కది యెంతయేని 40

అని పలికి కట్టి వగపున  
మునిఁగినమదిఁ గలఁగి కలన ములుకులు విల్లున్  
మునుకొని యావల నిడి, యో  
జనవల్లభ ! తేరుపైనిఁ జదికిలఁబడియెన్. 41

## రెండవ నధ్యాయము

### సాంఖ్య యోగము

అటులు కరుణఁజేసి యాక్షలమ్ములు కనుల్  
నిండునశ్రుధార గుండె జాఱ  
నడలి బడలుపడెడు నద్దనుఁ గనుఁగొని  
పలికె నిటులు శూరకులవిభుండు.

1

అర్జునా! యార్జులకుఁ బోల, కడ్డమై సు  
వర్గవదవికి, నపకీర్తిఁ బయిని మోపు  
కశ్మల మ్మిది యెటనుండి కదలివచ్చి  
యిట్టి విషమస్థితిన్ నినుఁ జుట్టుముట్టె?

2

ఓధనంజయ! కైబ్యము నొందఁబోకు,  
మీ తెఱఁగు నీకుఁ బోల దొకింతయేనిఁ;  
బార్థ! ట్నుద్రమా హృదయదౌర్బల్య మింక  
నెడలనడఁపుము, లెమ్ము, యత్నింపు మనికి.

3

అనఁ బాండవుఁ డనుఁ గృష్ణా!  
పెరఁకువ గుఱి సేసి పూజ్య భీష్ముని ద్రోణుం  
గొని యేసి పెద్ద పలుగులఁ

జెనకెడునలుఁగులను నెటులు సిలుఁగుల నిడుదున్? 4



ఒలసి మహానుభావుల గురూత్తములం బొలియించుకన్న భూ  
తలమున బిచ్చ మెత్తుకొని దాని భుజించుట లెస్స, యర్థకా  
ముల గురుసోములం గెడపఁ బూనితిమా, యిహమందమందతన్  
బలు వటి నెత్తుకూళ్ళు కుడువన్ వలయుంగద ఓగదాధరా! 5

ఈయిరుభంగులందు మన కేయది మేలొ యెఱుంగ; మాయతం  
బీ యనిలోన గెల్పు మనదే యవునో, మఱి వారి దానా, యే  
చాయ నిరూపణం! బెవరి జంపి యిలన్ బ్రదుకం దలంపఁ బో  
మో యల ధార్తరాష్ట్రులును నో యని నిల్చిరి మోల నల్లదే.

అలఁతిం గొన్నదొసంగుజేసి వికలం బొటన్ స్వభావంబు నేఁ  
దెలియన్ నేరక ధర్మపున్ జడుడ నైతిం, బ్రీతిని స్వేడుచుం  
టి, లతాంతాయుధుగన్నతండ్రి! యెనియోనిక్తంబుగా శ్రేయమిం  
దుల, బోధింపు, మనుగ్రహింపుము ప్రవన్నున్ నన్ను నీశిష్యునిన్  
తెలియ నకంటకమ్ము జగతీతలరాజ్యముఁ బ్రాజ్యముం గొనం  
గలిగిననైనఁ, బూని వెయికన్నులవానిపురమ్ముఁ జేతిలో  
నిలుపుకొనంగ నేర్చినను, నీరజలోచన! యింద్రియాళికిం  
గలవనఁబిండి నానెగులుఁ గ్రన్న నెడల్చి తెమల్చు పద్ధతిన్. 8

అని పలికి హృషీకేశుఁడు

విసఁగ, గుడాకేశుఁ, డింకఁ బెనఁకువకున్ ము

నొన, నిక్కువ మిది, యని, స్వం

దనమునఁ దా మిన్నకుండె ధరణీపాలా !

9

అంధరాజ ! వింటె ! అటు రెండుబలముల

నడుమ చేష్టఁ దక్కి గొడవఁ గుడుచు

పాద్యః జూచి పలికె భగవానుఁ డల్లన  
నవ్వుచున్నవానినలుపు దోఁప. 10

వగవఁ దగనిపారలఁ గూర్చి వగచుచుంటి,  
పలుకుచుంటివి ప్రజ్ఞావివాదములను,  
బార్థ! పండితు లవువారు వగవఁబోరు  
స్మము సుంత గతాగతాసువులఁ గూర్చి. 11

అర్జునా! నేను నీవు నీయవనిపతులు  
నింతకున్ మున్ను లే మను టెల్లి కల్ల;  
ఇంకమీఁద సైతము మన మెల్లరమును  
సారిది నుండఁబో మనుచొప్పు సుద్దతప్ప. 12

వారక దేహముం గొనినవానికి దేహమునందు నెట్లు కా  
మారము జవ్వనమ్ము జర మానక మాటికిఁ గల్గుచుండు, నా  
తీరుననేనుమా మతొక దేహముపొందికకూడఁ గల్గు; నీ  
తీరు నెఱుంగనేరిచిన ధీమఁడు మోహము నొందఁ డియ్యెడన్.

తలఁపఁగ మాత్రతాస్పర్శ  
మ్ములు శీతోష్ణసుఖదుఃఖములఁ గాంతేయా!  
కలిగించు, నదుకువిఱుపులు  
గలవి, యనిత్యములు; వానిఁ గడు నోరువుమా. 14

సుగమున దుక్కమ్మున నొక  
టిగ వర్తిలుధీరు నెవని డింపఁగ వ్యధలం  
దగవో యవి, యామహితుఁడు  
మొగి నమృతత్వమ్ముఁ బడయుపోడిమి కగుఁజూ. 15

విను కిరీటి ! అసత్తున కునికి లేదు,  
సత్తునకు లేమియే లే దసంశయముగ;  
నెఱపియున్నార లీరెంటినిర్ణయమును  
దత్త్వదర్శులు లెస్సగఁ దడవిచూచి.

16

ఈ పరిదృశ్యమాన మగు నెల్లజగమ్మును దేనివ్యాపన  
శ్రీపరిపాటిఁ బేర్చి విలసిల్లుచునున్నదో, అద్ది యొక్కగుం  
డే పురుషాతనూతి! నశియింపని దంచు నెఱుంగు; మవ్యయం  
బై పరమంబు దీనికి వ్యయంబును గూర్పఁగ లేఁ జెవాఁడునున్.

నిత్యంబై, యవినాశియై, యొకటులున్ జ్ఞేయంబు గాకొండఁగాఁ  
బ్రత్యక్షాదికముల్ ప్రమాణములచే, భాసిల్లుతద్దేహికిన్  
సత్యశ్రీక ! పొసంగుదేహము లి వెన్నన్ నాశవంశంబు లం  
చత్యంతంబు బుధుల్ వచించి; రనికిన్ యత్నింపుమా నీ విఁకన్.

పార్థ ! ఈ దేహినిం జంపువానిఁగాఁగఁ,  
జంపఁబడినవానినిఁగాఁగఁ, జాల తలఁచు  
వార లిరువురుఁ దెలియనివార; యితఁడు  
చంపఁడున్ వేనిచే నెట్లఁ జంపఁబడఁడు.

19

పొడమ దీయాత్మ యొకపుడు; మడియ; దుండి  
వెండి యుండనిదియుఁ గాదు; బెరసి చావు  
పుటుక హెచ్చు గుండును లేదు; పొరయుచున్న  
మెయి వికారమ్ము, విపరిణమింపఁబోదు.

20

అడఁగుఁ గొనఁబోదు, నిత్యము, పొడమఁబోవ,  
దవ్యయం, బని యీయాత్మ నరసి లెస్స

యెఱిగికొన్నాఁతఁ డెవ్వని నెట్లు చంపు?  
నెట్లు చంపఁ బ్రేరేచు? వచింపుమయ్య; 21

చినిగిపోయినప్రాబట్టలను ద్యజించి  
జనుఁడు క్రొత్తవానిని వేతె గొనెడుభంగిఁ,  
జెడినజీర్ణ దేహముల విడిచి దేహి  
క్రొత్తవానిని మఱివేతె గొనుచునుండు. 22

వాఁడికత్తు లీదేహిని గాడి వెట్టి  
నలుకఁగా నేర, వగ్గి మంటల దహింప  
లేదు, నీళులు తడుపఁగా లేవు, గాలి  
వీచి యెండింపఁజాలదు; వినుము పార్థ! 23

తివిరి ఛేదింపఁ గాల్పు నార్ద్రీకరింప  
నెండఁజేయ నేరని దాత్మ, యింత నిర్ణ  
యము; నిత్యము సర్వగతము ఫాణు  
వచలము సనాతన మ్మిది యష్టనుండ! 24

గోచరింప దిండ్రియములకును మనస్సు  
నకును, నవికార్య, మాత్మ యనంగఁబడియె  
నూరిజనులచే; దాని నాదారి నెఱిగి  
కొనిన, శోకింప నర్హతఁ గొనవు నీవు. 25

అట్లు గాక, యెల్లపుడును నాత్మ పుట్టు  
నదియు గిట్టునదియు నని మదిఁ దలంచి  
నమ్ముచువయోని, నపుడును, నలుపు డప్పి  
యివ్వగిది. పగఁ బొగులఁగా నొప్పఁబోవు. 26

పుట్టుడానికి గిట్టును, గిట్టు నెల్ల  
దానికిం బుట్టును, ధ్రువచ్ఛు; తప్ప దింత:  
అట్లవుటఁ బుట్టుచావుల నపరిహార్య  
మైనదానిఁ గూరిచి వగఁ బూన నగునె ?

27

పాదలి యెల్లభూతములకు మొదలు దెలియఁ  
బడదు, నడిమికాలముమాత్ర వ్యక్త మగును;  
తుది యెఱుంగ రానట్టిద కద; ధనంజ  
య ! యిక వానికై దేవురులాడ నేల ?

28

అచ్చెరు వైనదానినిగ నాత్మము నొక్కడు చూచు; వేటొకం  
డచ్చెరు వైనదానినిగ నచ్చెరు వొందుచుఁ జెప్పు; నెంతయే  
నచ్చెరు వైనదానినిగ నన్యుఁడు వీనుల నాలకించు; నీ  
యచ్చున విన్న, దానిఁ దెలియంగలవాఁ డొకరుండు లేడునూ.

సర్వప్రాణులదేహమం దొలసి యోజన్ మీఱునీదేహి, యా  
సర్వప్రాణులు వధ్యమానగతి నాశం బందినం బార్థ ! తా  
సర్వావస్థలయం దవధ్యుఁ, డిది సాక్షాత్సత్య; మల్లెటచే,  
సర్వప్రాణులఁగూర్చి యార్తిఁబడ లేశంబైన నర్హుండవే ? 30

అంతియ గాక, లెస్స మది నారసియైన స్వధర్మవైఖరిం,  
జింతిలి కంపనమ్ముమెయిఁ జెల్లదు కర్ణముఁ జెల్లఁజెట్ట నీ;  
కింతయు ధర్మపున్ విడక యెంతయు ధర్మపు పోరుకంటె నో  
కుంతిసుతుండ ! క్షత్రియునకుం గనరా దొక శ్రేయ మేయెడన్.

కోరక తఱిసినత్రిదివ

ద్వారమ్మునటుల్ గొని సుఖపడువారు మహా



శూరులు క్షత్రియవీరులు

పోరితమును నిట్టిదానిఁ బురుహూతసుతా !

32

అద్ది యట్టు లుండె, నర్జునా ! ధర్మ్య మీ  
యుద్ధమునకుఁ గడఁగకుందువేని,  
మొదలు వో స్వధర్మముం గీర్తినిం గోలు  
పోయి పాపగతినిఁ బొందఁగలవు.

33

అఖిలభూతమ్ములును నీదునపయశమ్ముఁ  
గూడి కలకాలముం జెప్పకొనఁగఁగలవు;  
వాసి వన్నియ గన్న సంభావితనకు  
నపయశము చావుకంటెను నధికతరము.

34

పోర వెఱచి జాతిన పాటుఁబోతు పనుచుఁ  
జెప్పకొందు మహారథుల్ చేరి నిన్ను;  
నిన్న మొన్నటిదాఁకను మిన్న వైన  
నీవు చులుక నొదువు వారిభావములకు.

35

నిన్ను నీమగఁటిమిని నిందించి తూరు  
పారఁ బట్టుచుఁ బలుకరానట్టి పలుకు  
లుఱక పలుకువారలు నీవగఱు, కిరీటీ!  
తోచునే యంతకంటెను దుఃఖితరము !

36

కెడఁవఁబడుదువా, స్వర్గమ్ముఁ బడయఁగలవు;  
గెలుతువా, వసుంధర నేలఁ గలవు లెస్స;  
అట్లు కావున, లెమ్ము, కయ్యమున కింక  
నడుము గట్టుము, పట్టుమా కడిఁదివిల్లు.

37



కడలుకొన్న సుఖమును దుఃఖమును, లాభ  
మును నలాభమున్, గెలుపును మొనయునోటు,  
నొకటి గావించి కడఁగుమా యుద్ధధర్మ  
మునకు; నాదారిఁ బాపము నెనయఁబోవు.

38

పాండవా ! సాంఖ్యమందలి పరమనిర్ణ  
యమును దెలిపితి, నింక యోగమునబుద్ధి  
తెఱఁగు నాలకింపుము; దాని తెరువు విడక  
నడచి కర్మబంధముఁ ద్రోసియిడఁగఁ గలవు.

39

కన, సభిక్రమనాశమ్ముగాని, ప్రత్య  
వాయముంగాని, లే దిందు; స్వల్ప మయ్యుఁ  
బ్రబల మీ ధర్మలేశమ్ము రక్ష వెట్టి  
పెద్దసంసారభయమును వెడల నడఁచు.

40

ఇపురింపం దమి శ్రేయముం గొనఁ బథమ్మొక ర్మమార్గమ్మునన్  
వ్యవసాయాత్మికమైన బుద్ధి యొకఁడే భాసిల్లుఁ బేర్కొని; పాం  
డవ ! ప్రాపింపక నిశ్చయాత్మకము జ్ఞానం బల్పు తొవారిబు  
ద్ధివికారంబు లనంతముల్ బహులముల్ తెక్కొన్న తచ్చాఖిలున్

వేదమ్ములం దర్థవాదవాక్యము లూఁత

గా వాదములు సేయఁ గడఁగువారు,

తవిలి కామమ్ములఁ దల మునింగినవారు,

స్వర్గమే పర మంచు సాగువారు,

గతి లేదు కర్మమ్ముకంటె వే అనువారు,

కడు వివేకము లొచ్చువడినవారు,

~~~~~  
 వలుకుమును రెవేలఁ, బడయ భోగైశ్వర్య  
 ముల సాధనమ్ముగ మొనయ నేర్చి

వింతవింతలు క్రియల వేవేల వెలసి,  
 జన్మమే కర్మఫలముగాఁ జాటి యెసఁగి,  
 పూవు పూఁచిన తరువట్లు పొలిచి, చెవుల  
 పండువుగ ఫలమ్ములఁ దెల్పుసలుకుఁబడుల. 42

కాంక్ష లెసఁగ భోగైశ్వర్యగతులఁ దవిలి  
 తదపహృతచిత్తులకు నెడఁ బొడలఁబోదు  
 సాంఖ్యమందొ, యోగమునందొ, చాల రూఢిఁ  
 గన్న నిశ్చయభావమ్ము కట్టి! వినుచు. 43

పాండవ! వేదములందు నొ  
 కండుగ నిండాఱి కర్మకాండము నొడువున్  
 గండున సంసారము, నీ  
 వుండుము నిష్కామతాధియోగనిరూఢిన్. 44

ఎడమగుమా ద్వంద్వమ్ముల,  
 కెడపక సత్త్వమ్ము నాశ్రయింపుమ, కొనఁగా  
 నుడుగుమ యోగక్షేపము,  
 లడరింపుమ యప్రమత్తతానుభవమ్మున్. 45

కొలఁదినీటిపట్టునఁ గల్గుఫల మ దెల్లఁ  
 బెద్దనీరువామిని లెస్స బెరయుమాడ్కిఁ  
 బార్థ! పరమార్థ మెఱిఁగినబ్రాహ్మణునకు  
 సర్వవేదలాభము కై వసంబ యవును. 46

కర్మమునయందె యర్హత గలదుగాని,  
ఫలములం దెన్నఁడును లేదు పార్థ! నీకుఁ;  
గర్మఫలలిప్సకుం గుఱి గాకు; మట్టు  
లని, త్యజింపఁ గర్మముల మనసుపడకు.

47

కవ్వడి! ఫలములయాసఁ గడకుఁ ద్రోసి,  
యోగనిష్ఠుడవై, చూచు చొకఁడు గాఁగ  
సిద్ధ్యసిద్ధులఁ, గర్మముల్ సేయుమయ్య;  
ఆ సమత్వమే యోగాఖ్య నతిశయిల్లు.

48

ప్రకటనిష్కామకర్మమునకు, నిక్కష్ట  
కామ్యకర్మమునకుఁ జాల గలదు దవ్వు;  
కాన, సాంఖ్యమో కర్మమో పూని మనుము;  
ఫలములను గోరువారు చేడ్పడెడువారు.

49

ఈ సమత్వబుద్ధి గలాతఁ డిహమునంద  
పుణ్యముం బాపమున్ రెంటిఁ బోఁ ద్యజించుఁ;  
గాన, జతనింపు బుద్ధియోగముకొఱకు;  
యోగ మనఁ గర్మకౌశల మురుగుణాఢ్య !

50

బుద్ధి సుసమృద్ధిగాఁ గొన్న బుధులు కర్మ  
ములవలనఁ బుట్టుఫలము లవ్వలకు నెట్టి  
జస్మబంధఃక్మక్తులై శాశ్వత మ్మ  
నామయము పద మ్మెనయంగలారు.

51

మొనసి యేరాఁడు నీబుద్ధి మోహకలిల  
మును దరింప నేర్చునో, నాఁడు పొందఁగలవు.

వినఁదగినదానియెడలను, వినినదాని  
యెడలను॥ బెద్దనిర్వేద మీపు పార్థ !

52

పలుతెఱఁగులకర్మఫల  
మ్ములవినుకలిఁ గలఁగి నీదుబుద్ధి యెపుడు ని  
శ్చలమై సమాధిఁ గదలక  
నిలుచు, నపుడు యోగముం గొనెద వీ వెలమిన్. 53

అనిన విని ఫల్గునుం డను, నంబుజోద  
రా ! సమాధినిష్ఠుఁడు స్థితప్రజ్ఞుఁ డైన  
వానితెఱఁ గేది? యతఁ డేది వలుకు? నాతఁ  
డెటులు గూర్చుండు? నెటులేగు? నింత చెపుమ. 54

అంత శ్రీభగవానుఁ డనె నిట్లు, కాంతేయ !

మనమునఁ దోఁచుకామముల నెల్ల  
వడివడి విడనాడి బాహ్యలాభాపేక్షఁ  
జెనయక తనయందె తనకుఁదాన  
వరమసంతోషానుభవమున నోలాడు

వాఁ డెలర్చును స్థితప్రజ్ఞుఁ డనఁగఁ;  
బ్రాపింపనీ యెన్ని పాయనిదుఃఖముల్  
క్షోభిల్లఁ డాతఁడు సుంత మదిని;

సుఖములెడ నెల్లఁ గోరికఁ జూపఁబోఁడు;  
మెలఁగఁబోకుండఁ దనచూపుమేరతోన  
రాగభయకోపములకు దురాయి గట్టి,  
మననశీలుఁడై యుండు నామహితమూర్తి.

55

కొనకన్నిట స్నేహమ్మును,  
గొన నయ్యును మంచి చెడుగు గొనక ప్రతాప  
మ్మును ద్వేషమ్మును, నెఱి నోం  
దినయాతనిప్రజ్ఞ సుప్రతిష్ఠిత పార్థా!

56

హేలమై నిజాంగములఁ దాఁబేలువోలె  
నింద్రియాధ్యంబులనయుండి యింద్రియముల  
నెల్ల నెల్లరీతుల మరలించుకొనఁగ  
లాతని వివేకము స్థిర మటంచు నెంచు.

57

విషయములన్ గ్రహించుపనిఁ బెట్టని యచ్చపుదేహధారికిన్  
విషముములన్నియున్ మరలు వేగమ రాగము నిల్వరించి; పూ  
రువవరుఁ డీయతీశ్వరునిప్రోవున రాగముసైతమున్ బల  
ద్విషునితనూజఁడా! సమయుబీజముతోడుతఁ, జూచియాత్మమున్  
జతనము సేయుచున్ విడక, జ్ఞానము లెస్సగఁ గల్గియున్న ధీ  
యుతునిమనమ్మునేని పెనుపొందుగలంతఁ గలంచి ముంచి యు  
ద్ధతగతి నొక్కపెట్టఁ బెడదారుల కీడిచి మాడ్చివేయు నా  
యతినిఁబ్రమాధులింద్రియచయంబులులోఁగొనితత్ప్రవృత్తిన్.

కొన నరికట్టి యింద్రియగణమునెల్ల,  
యుక్తుఁడై మత్పరుం డయి యుండవలయు;  
నెవ్వనికిఁ గైవసంబులో యింద్రియంబు,  
లతఃప్రజ్ఞ ప్రతిష్ఠిత యర్జునుండ !

60

విడువక శబ్దాదివిషయవిశేషాను

చింతనమ్మున ముగ్ధి యంతు గనని



వానికి చలిని చవ్వానిపై నెంతయుఁ

దవులాట మివ్వురెత్తి తవులుకొనును;

అద్దానికతమున నడకును గామమ్ము;

కామమ్మునం గ్రోధకలన లొదవుఁ;

గ్రోధమ్మునం బుట్టి కుదురుగట్టును నవి

వేక; మద్దానిదా వీకవలనఁ

గలుగు స్మృతినాశ; మద్దానికతనఁజేసి

తొలఁగించును గార్యాకార్యములగుఱుతుల

యెఱుక; యాకారణమ్మునఁ దెఱుగు దప్పి

మానవుం డర్థముల కెడయై నశించు.

61

పాసి రాగమున్ ద్వేషమున్, వశముపడిన

యింద్రియమ్ములతోడఁ జరింపఁ దొడరి

వీచయముల మెలంగుచు నున్న బెరయఁగలఁడు

స్వాఘ్యమును వశి యవువాఁడు పాప! లెప్పు.

62

స్వస్థమై చిత్తము ప్రసన్నభావ మెఱయఁ,

దొలఁగు నీయతీశున కెల్ల కుఃఖములును;

సుప్రసన్నచిత్తునిబుద్ధి క్షిప్ర మాత్మ

రూపమున నిశ్చలత నొంది యేపు మీఱు.

63

అవశికిన్ బుద్ధి కలుగఁజో, దట్టివాని

కసలె పొసఁగ దాత్మజ్ఞానమందు నభిని

వేశ; మది లేనివానికి బెరయ దింత

శాంతి; శాంతిహీనున కెల్ల సౌఖ్య మబ్బు?

64

ఎలమి స్వస్వవిషయముల మెలఁగునింద  
యముల ననుసరించి చరించునట్టిమనసు  
బరిగొని హరించు నీయతిప్రజ్ఞ నెల్ల,  
ఫల్లునా! గాలి నీటిలోఁ బడవనటులు.

65

అట్లుగాన, నెవ్వనియింద్రియములు లెస్స  
యింద్రియార్థములనయుండి యెల్లగతుల  
నిగ్రహింపఁగాఁబడునో, యా నిష్ఠితాత్ము  
ప్రజ్ఞ సుప్రతిష్ఠిత, వింటె పాండుతనయ!

66

అఖిలభూతమ్ములకు నిశ యైనదాని  
యందు సంయమి మెలఁకువ నొంది యుండు;  
మేలుకని యెల్లభూతముల్ మెలఁగువేల  
యాత్మముం గన్నమునికి నిశావసరము.

67

లలిని నింపి యెల్లెడ నచలప్రతిష్ఠ  
మైనసాగరమ్మున నీళులట్టు లెల్ల  
కోర్కె లెవనియందునఁ జొరు, గొను నతండు  
మోక్షమును; గామకామి యామొగికిఁ గాఁడు.

68

విడిచిపుచ్చి కామములెల్లఁ, దుడిచి స్పృహను,  
మమతఁ దొలఁచి, యహంకృతి సమయ దులిచి,  
ముక్తసంగుడై, యెవ్వఁడు పుడమిఁ దిరుగు  
నతత, మా స్థితప్రజ్ఞఁడు శాంతిఁ బడఁను.

69

ఇది బ్రాహ్మీస్థితి; సుస్థితి  
నిది పొంది బుధుండు మోహ మెనయఁడు; తుదిదా



నదనునశేనియు నిందున్

నిదానమున నిలిచి బ్రహ్మనిర్వృతిఁ బడయున్. 70

## మూడవ సధ్యాయము

### కర్మ యోగము

అనిన విని ధనంజయుఁ డిట్టు లనియె, గృష్ణ!  
కర్మమునకన్న జ్ఞానమే శర్మద మని  
నీమత మ్మృపునెడ, నన్ను నియతి దప్పి  
ఘోరకర్మమునన్ డింపఁ గోరె దేల? 1

తెలియ నట్టు నిట్టును గాని తెరువునఁ బడి  
చాల సందిగ్ధ మవునదివోలె నున్న  
పలుకు పలికి, నాబుద్ధి నీకలన మోహ  
పెట్టుచున్నటు లున్నావు వేద్య! నీవు. 2

కావున నేయొకవలనున  
నే వారక శ్రేయ మెనయ నేర్తునొ, కరుణం  
గావించి నిశ్చయము దే  
వా! వచియింపు మని వేఁడ భగవానుఁ డనున్. 3

పార్థ! యీలోకమందుఁ ద్రైవర్ణికులకు  
నిష్ఠ యిరు తెఱంగు లని మున్ దెలిపియుంటి;  
జ్ఞానయోగమునన్ తెన్న సాంఖ్యులకును,  
గర్మయోగమునన్ యోగిగణములకును. 4

మొదలు వెట్టిక కర్మముల్ ముడుగుమాత్ర  
నడుండు నైష్కర్మ్యముం బొందుసరికిఁ గాఁడు;  
సంస్యసించినమాత్రన జ్ఞానసిద్ధి  
నొంది వెలుగొంద నేరఁ డమలనయశుఁడ ! 5

ఎన్నఁడేని నేక్షణమున నెవ్వఁడేని  
నుండఁ డేకర్మమును జేయకుండ ననఘ !  
ప్రకృతిజములైన గుణములవశమునఁ బడి  
ప్రతియొకఁడుఁ జేయుచుండుఁ గర్మము నెవేల. 6

అరసి లోఁగొని క ర్మేంద్రియముల, నెవఁడు  
మనసుచే నింద్రియార్థములను స్మరించు  
చుండునో, యా వివేకశూన్యుఁడు దాంభి  
కుఁడు మృషాచారుఁ డని పేరుకొనఁగఁబడును. 7

ఎవ్వఁడు మనస్సుచేత జ్ఞానేంద్రియముల  
మివ్వుల నియమించి, ఫలములఁ దవులువడక,  
కడఁగి క ర్మేంద్రియములతోఁ గర్మయోగ  
మున మొనయునో, యతఁడు శ్రేష్ఠుఁ డనఁగఁబడును. 8

నియతమ యైన కర్మమును నీ వొనరింపఁగఁ బూనుమా, ధనం  
జయ ! కడు లెస్స కర్మమును సల్పమికన్న నొనర్చుచొప్పు; ని  
శ్చయముగదయ్యయీ తెఱఁగు; సాఁగఁగఁబోదుశరీరయాత్రయే  
నియు నిల నీ కకర్మమున నెమ్మదిఁ జూపుదువేని సమ్మతిన్. 9

త్రిక్కక యజ్ఞపూరుషమతిం బొనరించెడుదానికన్న వే  
తొక్కఁడుకర్మమందు జగ మొయ్యన నియ్యది యెల్లఁ గర్మచే

నెక్కటిఁ గట్టివేయఁబడు; నిట్లవుటన్, ఫలలిప్ప లేక యే  
గ్రక్కున నీశ్వరార్పణముగా నొనరింపుము కర్మ మర్జునా ! 10

ఫల్గునా ! మును ప్రజాపతి యజ్ఞసహితుల

బ్రాహ్మణాదిత్రివర్ణములవారిఁ

బొడమించి యివ్వడువున నుపదేశించె-

నీయజ్ఞమున మీర లెల్ల నెగడి

యేపోదుఁ; డిది మీకు నెల్లకామమ్ముల

నవును గా దన వప్పుడపుడ కురియు;

భావించుచుండుఁ డిప్పరమసాధనమున

మీరు వేల్పులఁ; బేర్ని మెరియ మిమ్ము

వేలుపులు నెవేల విడక భావించుచు

నుండువార; లిట్టు లొండొరులను

భావ మెనక మెనఁగ భావించుకొంచుఁ బ

రమము శ్రేయ మొంది యమరఁగలరు.

11

యజ్ఞసంభావితులైన వేల్పులు మీకు

వలయుభోగంబు లవ్వారిగాఁగ

సమకూరుతురుగదా; సరవి వా రొసఁగిన

బహులభోగముల నవ్వారికొఱకె

వినియోగపఱిచి తదృణము నీగుతలంపుఁ

బొదలనీయఁక స్వాగ్ధబుద్ధిఁజేసి

కుడిచి కూర్చుండునాతఁడు కృతఘ్నుఁడు, వాని

కంటెను బరికాఁడు కానరాఁడు;



యజ్ఞశేషమ్ము భుజియిం మనంచితాత్ము  
 లెల్లపాపమ్ములం ద్రోసియుడఁగలారు;  
 పట్టి తమపొట్టి నింపుకో వండుకొనెడు  
 పాపు లఘుములకుడుపున బడలువారు.

12

అన్నమువల్ల భూతములు, నన్నము వానలవల్ల, వానలున్  
 జన్నమువల్ల, జన్నము పొసంగినకర్మమువల్లఁ, గర్మముం  
 బన్నుగ బ్రహ్మవల్ల, నల బ్రహ్మము నక్షరువల్లఁ, బుట్టుఁజూ;  
 జన్నమునన్ స్థిత మ్మొపుడు సర్వగత మ్మృపుబ్రహ్మ మందుచేన్.

ఈమెయి సంప్రవర్తితము నీశునిచే శ్రుతియజ్ఞపూర్వముం  
 గామము లోకచక్రమును గర్మమునం దధికారియైన వాఁ  
 డేమనుజుండు తా ననుసరింపఁడొ, యాతఁ డఘాయు వింధియా  
 రాముఁడు నై ధనంజయ! ధర్మ మనియుండును వ్యర్థజన్ముఁడై

నిచ్చ సాంఖ్యుఁ డాత్మజ్ఞాననిష్ఠుఁ డెవ్వఁ  
 డాత్మరతుఁడ యై పడయుచు నాత్మతృప్తి  
 నాత్మమునయందె సంతోష మందు, నాతఁడు  
 సలుపవలసినకర్మ మేవలన లేదు.

15

పార్థ! అట్టిజ్ఞానికిఁ జేయఁబడినకర్మ  
 చేత లాభము, జేయమిఁ జేటు, నిందు  
 లేదు; సర్వభూతములందు లేదు వాని  
 కాశ్రయింపఁగాఁ దగిన మహర్థ మెదియు.

16

కాపున వసక్తుఁడవ యై  
 కావిపుము కష్టమైన కర్మమును సతం,



బేవాఁ డసక్తిఁ గర్మముఁ  
గావించునొ, వాఁడు గాంచుఁ గ్రన్ననఁ బరమున్. 17

విను జనకాదులు కర్మ  
మ్ముననే సంసిద్ధిఁ బడసి పూజ్యతఁ గొని ర  
జ్జున ! లోక సంగ్రహమ్మును  
గనియైనం గర్మ మీవు గావింపవలెన్. 18

శ్రేష్ఠుఁ డగునాతఁ డెది యెవి చేయ నెంచు,  
నన్యజనుఁడును నదె యదె యాచరించు;  
శ్రేష్ఠుఁ డెది ప్రమాణమ్ముగాఁ జేసియుంచు,  
మొనసి లోక మద్దానినే యనుసరించు. 19

అద్భుతా ! ముప్పొలమ్ములయందు నా కొ  
కింత కర్తవ్యమే సున్న; నుంత పొంద  
రానిదియుఁ గాని, పొందఁగానైనయదియుఁ  
గాని లేదు; వర్తిలుచుంటిఁ గర్మమందె. 20

ఎడయఁద్రోసి నే నలసత యెన్నఁ జేని  
నొనరుపక కర్మమును మానియుందునేని,  
యెల్లరీతుల మానవు లెల్లవారు  
విడక నాత్రోవనే త్రొక్కి నడచువారు. 21

ఒనరి నేఁ గర్మమును జేయకుందునేని,  
బొలము లివి యెల్ల జిల్లేళ్ళు మొలిచిపోవె !  
కోరి నే సరికరమునకు దారి దీసి  
ప్రజల మట్టిలోఁ గలిపినవాడ నవుదు. 22

అర్జునా ! ఫలకాములౌ సజ్జా లెట్టి  
యభినివేశమ్మనం గర్మ మాచరింతు,  
రట్టి నెఱివిఁ బ్రాజ్ఞుఁ డసత్తుఁడై పొనర్ప  
వలయు లోకసంగ్రహమునఁ దలఁపు నిలిపి. 23

కర్మములందుఁ బట్టుదల గల్గిన యజ్ఞుల కెన్నఁడేని యే  
మర్మము నెట్టియేని యొక మార్పును గూర్పఁగరాదు బుద్ధిలోఁ;  
గర్మము లెల్లఁ జేయుచు వికారము నొందని ప్రాజ్ఞుఁ డొప్పుగాఁ  
గర్మములం దలిర్చునటుగాఁ బురికొల్పవలెన్ జగంబులన్. 24

ప్రకృతిగుణములచేతఁ గర్మమ్ము లెల్ల  
నెల్లపుడు నెల్లగతులఁ గావింపఁబడును;  
అగునహంకారమున విమూఢాత్ముఁడైన  
యతఁడు నేనె కర్త నటంచు మతిఁ దలంచు. 25

అమరినగుణకర్మవిభా  
గముల తెఱిం గెఱుఁగువేత్త, కన నింద్రియజా  
లము మెలఁగు విషయముల, నా  
త్మము గా, దని తెలిసి పడఁడు తవులాటమునన్. 26

పూని ప్రకృతిగుణవిమూఢు లైనవారు  
మివుల గుణకర్మములయందుఁ దవులు గొందు;  
రజ్జులై కర్మఫలమాత్ర మరయునట్టి  
యలుపులఁ జలంపఁజేయరా దాత్మవేత్త. 27

కావున వివేకబుద్ధిలోఁ గర్మములను  
నెల్లఁ బరమేశ్వరునియందె చెల్లఁబెట్టి,

కోరికలు మమకారము దూరమంద  
నిలిపి, విగతజ్వరుండవై కలన డిగుము.

28

నామత మైన దీనిని సనారత మీనును ద్రోసివేసి శ్ర  
ద్ధామహితాంతరంగమునఁ దప్పనిచొప్పున నాచరింపఁగా  
నేమనుజోత్తముల్ దమి వహింతురొ, వారలు శ్రేయమోముకో  
నోముక సర్వకర్మములనుండి విముక్తినిఁ గాంతు రెంతయున్.

ఇడుగడం దొడి తెగడుచు నియ్యది యిడు  
కొన కనుష్ఠానమున నొప్పుకొననివారు  
భ్రష్టులు వివేకమే లేని నప్తమతులుఁ  
గూళలు నని లెస్స యెఱిగికొనుము పార్థ !

30

అరయఁ దనదుప్రకృతి కనురూప మవుదారి  
వ్యవహరించు జ్ఞానవంతుఁడేనిఁ;  
బ్రకృతి ననుసరించి పరగు భూతము లెల్ల;  
నింక నిగ్రహం బ దేమి సేయు ?

31

ప్రతియొకయింద్రియమునకు వర్తిలునర్థమునందు నెందు న  
ప్రతిహతమైన రూపమున రాగము ద్వేషముఁ బుట్టుచుండు; ని  
శ్చిత మిది; కాన, వాని కొకచిన్న మునంతయు లోఁబడంగ రా;  
దతులితతేజ! పూరుషున కాఽనిశత్రువు లెవ్వి రెండునున్. 32

అగుగతి నాచరింపఁబడునన్యులధర్మపుకంటె లెస్ససూ  
విగుణమ యానుగాక వెయివేలుమడుంగులు స్వీయధర్మమే;  
జగతి ధృతస్వధర్మమునఁ జావును మేలు; విధర్మ మాయతం  
బుగ నరకాదికమ్ము భయముం బొసఁగించును శ్వేతవాహనా!

అనవుడుఁ బొందురాజసుతుఁ, డంబురుహాదర ! దేనిప్రేరణం  
బునఁబడితాను గోరకయుఁబూరుషుఁ డెంతమునున్ బలాత్కృతిం  
బొనరిపొరిన్ నియోజితుఁడువోలెఁబొనర్చుచునుండుఁబాపమున్  
విన వచియింపుమా, యనుచు వేడుకొనన్ భగవానుఁడిట్లనున్

పాండవా ! రజోగుణసముద్భవమ యిట్టి  
కామముంగాని, క్రోధముంగాని, పోని  
పెద్దతృష్ణతో నఘముతోఁ బెనఁగియుండు;  
నిట్టి కామమ్ము పగ యని యెఱిగికొనుము. 35

వినుము, పొగచేత నిప్పుచొప్పువను, ముఱికి  
చేత నద్దమట్టులు, మావిచేత గర్భ  
మందలి శిశువుచందాన, నావృత మయి  
యుండుఁ గామమ్ముచే జ్ఞాన; మురుగుణాధ్య ! 36

ఉడుగనివగ, పూరింపం  
బడునది దుక్కమునఁ, జిచ్చువంటిది, యై చొ  
ప్పుడుకామమ్మునఁ గప్పం  
బడి యడరెడు జ్ఞానిజ్ఞానవైభవ మెల్లన్. 37

విను కిరీటి ! యింద్రియములు మనసు బుద్ధి  
కామమున కై నతావులుగా వచింతు;  
క్రన్న వీనితో జ్ఞానమ్ముఁ గప్పిపుచ్చి  
దేహి నీ కామ మెంతయు మోహ వెట్టు. 38

ఇట్లు కావునఁ దొల్దొల్ల నింద్రియములు  
నెల్ల లోఁగొని నీవు త్యజింపుమయ్య

పాపపుండ్రోవలందునఁ బదము లూఁది

జ్ఞానవిజ్ఞానాశక మైన దీని.

39

ఇంద్రియములు శ్రేష్ఠము లెంతయేని నందు;

రింద్రియములకన్నను మన సెన్న మిన్న;

మనసుకంటె గొప్పది బుద్ధి: మలయుబుద్ధి

కంటెఁ బరుఁడె నూ పరమాత్మ; వింటె పాఠ !

40

కట్టి! యిట్లు లాత్మను బుద్ధికంటెఁ బరునిఁ

గాఁగ. తెన్న యెఱింగి, లో డాఁగియున్న

ప్రబలశత్రువుఁ గావరూపము దురాస

దమ్ము నరికట్టి గెలుము మనమ్ముచేత.

41



## నాలుగవ నధ్యాయము

### జ్ఞాన కర్మ సంన్యాస యోగము

అర్జునా ! వినుము, సర్గాదియం దీయోగ  
మును నే సహస్రాంశువునకుఁ బొనరు  
ననరున నుపదేశ మొనరించితి, “గడించు  
క్షత్రియబలసిద్ధికారణమున  
బ్రహ్మవనము లెస్స పనుపడు; నద్దాన  
నఖిలజగత్తేమ మతిశయిల్లు,”  
ననుసూహః నినుఁడును మనువున కెఱిగించె;  
మనువు తా నిత్వొకువునకుఁ దెలిపె;

బరగ నట్లు పరంపరాప్రాప్తమైన  
దీని రాజర్షు లెదఱఁ తొలిసికొనిరి;  
కాని, యీ లోకమున దీర్ఘకాలగతి స  
నాతనము యోగ మియ్యది నష్ట మయ్యె.

1

అటు పురాతనతమమైన యీ యీ యోగ  
మే వచించినాఁడ నిపుడు నీకు  
భక్తుఁడవును నాకుఁ బరమమిత్రము నని  
యది మహాత్తమము రహస్యము సుమి.

2

అనవుడు- మొన్న మొన్న నకదా వసుదేవునియింటఁ బుట్టినా  
వెనుబదియేడు నేండ్లమును పీ; పుదయిం చెనుగాదె యెన్నఁదో  
యినుఁ డల సృష్టికిం దొలుత; నీవె వచించితి వాదికాలమం  
దున నని దీని నమ్మకముతోఁ దెలియం గల నెట్లు! కేశవా! 3

అనుచు వివ్వచ్చుఁ డడిగిన సల్లన నగి  
నగధరుండనుఁ- బాండవా! నాకు నీకు  
నెన్నియో జన్మములు గతియించి చన్న;  
వే నెఱుంగుదు, నెఱుంగ వచ్చెల్ల నీవు. 4

పార్థ! పుట్టుచావులు లేని ప్రభుఁడ నయ్యు,  
నఖిలభూతేశ్వరుఁడ నయ్యు, నాత్మమాయ  
చేత స్వప్రకృతిని నఱచేతన కొని  
పుట్టు వెనసినాతఁడుగఁ గన్పట్టుచుండు. 5

ఎప్పు డెప్పుడు ధర్మువు ముప్పునఁ బడుఁ,  
జొప్పుడునధర్మ ముద్ధతిఁ జూరుముట్టు,  
నప్పు డప్పుడు నాకు నే నాత్మమాయ  
చేతఁ దగురీతి నన్ను సృజించుకొందు. 6

సాధుజనములఁ బ్రోవ, నసాధుజనులఁ  
బట్టి పులికాఁపువెట్టఁ, జూపట్టుపేర్ని  
ధర్మమార్గమ్ము నెలకొల్పి ధరణి తెస్స  
యుగయుగమ్మున రూపొందుచుండు నేను. 7

నలిని నప్రాకృతములైన నాదుజన్మ  
కర్మములతత్త్వమును నిట్టిపేర్ని తెస్స

యోజిఃగిఃకొన్నయాతఁడు మేను దొఱఁగి వెండి  
పొడమఁబోఁడు, సర్వాత్మనా పొందు పన్నె. 8

రాగభయకోపములకు దూరంగతులును,  
మన్మయులు, మమసాశ్రితుల్, మహితమతులు,  
పడసి సంశుద్ధి జ్ఞానతపమ్ముచేతఁ,  
గొనిరి మద్భావమే మోక్షమును బలువురు. 9

ఎవ్వ రేరీతి న న్నుపాసించువారో,  
వారి నారీతినే ప్రోచువాఁడ నేను;  
నెల్లపుడు నెల్లమనుజులు నెల్లగతుల  
ననుసరింతు నాశాసనమునె కిరీటి ! 10

కర్మఫలంబులం బడయుకాంక్ష గలా రిహలోకవందు నౌ  
పేర్మిఁ బురందరాదు లగువేల్పులనెల్ల యజించుచుండువా;  
రర్మిలిఁ గర్మలం బొసఁగునట్టిఫలమ్ములసిద్ధి నిక్క మే  
మర్మము లేక సిద్ధ మగు మానుషలోకమునందుఁ గ్రక్కునన్.

అమర గుణకర్మములవిభాగములక్రమము,  
నాల్గు వర్ణములు సృజించినాఁడ నేను;  
నిచ్చ తత్కర్త వైన న న్నిపు నిర్వి  
కారుఁడు నకర్త యగు నాత్మగా నెఱుఁగుము. 12

కర్మమ్ములు నను ముట్టవు,  
కర్మఫలస్పృహకు నాకుఁ గడు ద, వ్వని న  
న్నర్మిలి నెఱుఁగఁగలాతఁడు  
కర్మమ్ములఁ గట్టువడఁడు గాఁడ్డివధరా ! 13

ఇమ్మెయి లెస్సగా నెఱిగియే పొనరించిరినుమ్ము మున్ను క  
ర్మమును మోక్ష కాములగుమాన్యులు పూర్వ వైఖరిక;  
సమ్మతి నీవుఁ గర్మమునె స్పృగడవ్య, కిరీటి! పూర్వపూ  
ర్వముగు కర్మముం జలిపి రాజిలి రా జనకాదిపూర్వులున్. 14

కర్మ మనంగ నెదియె, అకర్మ మనంగ నెదో, మెఱుంగ కీ .  
కర్మగతిన్ మహాకవులుఁ గాంతరు మోహము; ప్లుకాపునన్  
గర్మము నీ కకర్మమును గ్రన్న వచింతు; నెఱింగి దీని, దు  
ష్కర్మమునుండి వేఱుపడి శర్మముఁ గొందువు భీతి డిందిపోన్.

విధివిహితకర్మములుఁగూర్చి, విధినిషిద్ధ  
కర్మములుఁగూర్చి, వైష్కర్మ్యగతనిఁగూర్చి,  
తెలిసికోవలసినయది గలదు చా ;

తెలియ నలవిగాసిది కర్మముల తెఱంగు.

16

ఓపార్థా! పురుషుం డెవం డరయు నుద్యోగమునం గేవల  
వ్యాపారాత్మకమైన కర్మమునఁ గర్మాభావరూపంబు, న  
వ్యాపారంబగు నయ్యకర్మమున వ్యాపారంబుఁ గర్మంబు; వాఁ  
డేపో ప్రాజ్ఞుఁడు యోగి యెల్లక్రియలెంతే జేసినాతండునున్. 17

పొల్పు వహించు నేపురుషపుంగవుకర్మము లెల్లఁ గామనం  
కల్పవికారదూరములుగా, బుధు లాతనిఁగూర్చి చెప్పుచుం  
ద్రల్పముగాని జ్ఞాన మను నగ్నినిఁ గర్మసమిత్తతిన్ రవు  
లొల్పితగిల్చి కాల్చినతఁడున్ ఘనపండితుఁ డంచు నెప్పుడున్.

సరవిన్ దవ్యులఁ ద్రోసి కర్మఫలలిప్సన్, నిత్యసంతృప్తినిన్  
దొరయన్ నేరిచి, యర్థసాధనములందుం దృష్టఁ బోకార్చుపుం

వరుఁ డొప్పారీయు లోకసంగ్రహ మురూపమైన కర్మమునన్  
నిరత, మ్మేమునుమంత సేయనియతంజే యాతఁ డూహింపఁగాన్.

కోరిక లన్నియున్ విడిచి, గొబ్బున నెల్లవరిగ్రహంబులం  
జేరిచి దూరమంద, కొని చిత్తము నాత్మము లోనుగా, మహా  
శూర ! శరీరసంస్థితకిఁ జొప్పడుకర్మముమాత్ర సేయుచుం,  
బూరుషుడెన్నఁడొందడఘముఁ; గొనుసంస్కృతినుండిమోక్షమున్

దైవవశంబునన్ దొఱకుదాన గడించుచుఁ దృప్తి, యీనుకుం  
దా వొకయింత గాక, కడుఁదాలిమిరుచ్చరమూఁజ్చి, ద్వంద్వసం  
భావఁ గ్రేవలం దదిమి, మానుగ సిద్ధి నసిద్ధి నొక్కఁడొ  
త్రోవనచూచువాఁడుక్రియఁదోఁచియుబద్ధుఁడుగాఁడుదానిచేన్.

సంగమునం బ్రసంగము పొసంగక, పొంగినజ్ఞాననిష్ఠయం  
దుఁ గడు లగ్నమైన యెడతోఁ, బరమేశున కర్పణంబుగాఁ  
జెంగున నాచరించుపనిఁ జేకొని వర్తిలుబ్రహ్మవేత్తకున్  
సంగము గా సమగ్రముగ నప్పుడ కర్మము లీనమై చనున్. 22

బ్రహ్మ మెప్పుక్కన్ వాదులుచు; బ్రహ్మ మెచుముహువిఃపదార్థముల్  
బ్రహ్మమురూప మున్న నల బ్రహ్మము కర్త పొనర్చుహోమమున్  
బ్రహ్మమె; యెల్లకర్మములుబ్రహ్మము లేయనియెంచుబ్రహ్మమా  
బ్రహ్మముచేత నొందఁ గల భాగ్యముసైతము బ్రహ్మమేచుమా.

కొందఱు యోగనిష్ఠితులు కొల్చుచునుందురు సంతతంబు సం  
క్రందనముఖ్యదైవములకట్టడ గల్గినకర్మయజ్ఞమున్;  
గొందఱు బ్రహ్మరూపమగు గుర్తున భాసిలునగ్నియందు నా  
నందముతోడ హోమమునొనర్తురు స్వాత్మముచేత నాత్మమున్.

మఱియుఁ గొందఱు కొన్న నెఱిఁ జెవి మున్నుగా  
 నెసఁగెడు నెల్లజ్ఞానేంద్రియములఁ  
 గర్భేంద్రియములను గడఁగి నిగ్రహ మన్న  
 యనలంబులో హోమ మాచరింతు;  
 రింకఁ గొందఱు యోగు లేడైఱ శబ్దమ్ము  
 స్పర్శమ్ము మున్నె నవాని, వాని  
 కాధారభూతమ్ము లాకాశముఖముల  
 నింద్రియాగ్నులయందు నిడుచునుందు;

రెల్లయింద్రియకర్మమ్ము, రెల్లప్రాణ  
 కర్మములు నింకఁ గొందఱు కడకొని వ్రవి  
 లాప మెనయింతు జ్ఞానసందీపిత మగు  
 నాత్మసంయమయోగాగ్నియందుఁ బార్థ!

25

కొందఱు పుణ్యతీర్థములఁ గొంకని దానము లన్న యజ్ఞముల్,  
 కొందఱు కృతముఖ్యములు ఘోరతపములపేరి యజ్ఞముల్,  
 కొందఱుయోగయజ్ఞములు, కొందఱువేదమునేర్చుయజ్ఞముల్,  
 కొందఱు జ్ఞానయజ్ఞములు, కొందఱు గొంద్రు శితవ్రతమ్ములున్.  
 ప్రాణంబున్ జతగా నపానమునఁ గూర్పం జాలి పూరింతు; రా  
 ప్రాణంబందు నపానముం గలుపువారల్ రేచకప్రక్రియన్;  
 బ్రాణాపానగతుల్ నిరోధమున నాబంధించి కుంభింతుసూ  
 ప్రాణాయామపరాయణుల్ పలుపురొప్పన్ యజ్ఞదీక్షాదృతుల్.

పరిమితాహారులై కొందఱు ఆరసి ప్రాణ  
 ములను బ్రాణములందుఁ గూర్పంగలార;

లద్దనా! వీర లెల్లరు యజ్ఞవిదులు,  
యజ్ఞమునఁ బాప మడఁచికొన్నట్టివారు.

28

యజ్ఞశిష్టామృతాశను లై నఘనులు  
పడయుదురు సనాతనమైన బ్రహ్మము; నెది  
యేని యొకయజ్ఞమే లేనివానికి నిహ  
లోకమే లే దన, మఱొక్క లోక మెటులు?

29

ఇమ్మెయి నెన్నో జన్నము లనేకవిధమ్ముల యైన వల్ల బ్ర  
హ్మమ్ముముఖమ్ముద్వారమునయందుననుండి ప్రపంచితమ్ములై  
యిమ్ముల కెక్కియున్న; పవి యెల్ల నిజమ్ముగఁ గర్మజమ్ము; ల  
చ్చమ్ముగ నిట్లెఱింగికొనఁజాలుదువో, కొ నె దీవు మోక్షమున్

కర్మజాత మంతయు సమగ్రముగ జ్ఞాన  
మందుఁ బర్యవసానము నొందుఁ, గాన  
ద్రవ్యమయమైన యజ్ఞముక్రమముకంటె  
జ్ఞానయజ్ఞము మివులఁ బ్రశస్యతరము.

31

శ్వేతవాహన! బ్రహ్మవేత్తలఁ దఱియఁగా  
నడిగి, సద్భక్తి సాష్టాంగ మెఱిగి,  
శుశ్రూషఁ దప్పక, సుప్రసన్నుల వారి  
నడిగి, నీ వెఱిగికో నగుము జ్ఞాన  
మును; దత్త్వవేత్తలు ఘనులు జ్ఞానులు దాని  
నుప దేశ మొనరింతు రొనసి నీకు;  
నెఱిగి జ్ఞానము లెచ్చ యితైఱింగున మోహ  
పంకిలమ్మున వెండి పడ వెనాడు;

మఱియు, సద్దానికతన సమస్తభూత  
ములను బ్రహ్మక్షముగ నీవు వెలిసికొందు  
వరసి ప్రత్యగాత్మయగు నీయందును, బర  
మేశ్వరుడ నైన నాయందు; నింద్రనుతుడ! 32

పుడమిఁ గల యెల్లపాపులమూఁకకంటె  
నీ వతినికృష్టపాపివై నిలుతువేని,  
గడఁగి వృజినమ్ముపేరిటి కడలిఁ గడచి  
చనఁ గొవు జ్ఞాన మను నావసాయమునన. 33

పాండవా ! తెస్సగా మండింపఁబడినట్టి  
నిప్పు కట్టెలనట్లు నిముసమంద  
సందీపితమైన జ్ఞానాగ్ని బనుమమ్ము  
గావించుఁ గలయెల్లకర్మములను;  
జ్ఞానమ్మునకుఁ జాల సరివచ్చుశోధక  
సాధన మొక్కఁ డెచ్చటను లేదు;  
కలిసి వచ్చిన దొడ్డకాలమ్మునకు యోగ  
సిద్ధుఁ డాత్మమునందుఁ జెందు దానిఁ;

దత్పరుం డయి, యింద్రియదమము గలిగి,  
శ్రద్ధ గలవాఁడు జ్ఞానసంసిద్ధిఁ బడయుఁ;  
బడసి యచిరకాలమునంద వాఁడు పొందు  
బ్రహ్మనిర్వాణరూపమా పరమశాంతి. 34

అజ్ఞాఁడును, శ్రద్ధకున్ దూరమైనవాఁడు,  
సంశయాత్ముఁడు, జెడుదు రసంశయముగ;



ననఘ ! సందియమ్మునఁ బడుననద కిహము  
గాని, పరముగాని, సుఖమ్ముగాని, లేదు.

35

శ్వేతవాహ ! మఱొండు విను, పరమాత్మద  
ర్శనరూపమై యొప్పుజ్ఞానయోగ  
మున నెల్లకర్మమ్ములను సంస్యసించియు,  
జ్ఞానసంఛిన్న సంశయఁడు నగుచు,  
నాత్మవంతుఁడు నైన యట్టివిద్వాంసుని  
నెట్టికర్మమ్ములుం గట్టియిశవు;  
కావున నజ్ఞానకలిలమ్మునం బుట్టి  
హృదయసీమము మెట్టి కుదురుకొన్న

నీదుసందియమును బాపనిలయనమును  
గఱకు వాఱుజ్ఞానానిచే నఱికి యిడుము,  
క్రన్న నిష్కామకర్మయోగమున కగుము,  
తెమ్ము, పోర నూల్కొని యింక రమ్ము, పార్థ !

36

## ఐదవ నధ్యాయము

### సంన్యాస యోగము

ఆ సిరిచెల్చికానినొడు లాసరణిన్ విని కట్టి, కర్మసం  
న్యాసముగర్మయోగమును సర్వైః బేర్కొనుచుంటేవెండియుం;  
జేసిన నిందు నేయొకటి శ్రేయము పాయక దక్కునో, దయం  
జేసి సునిశ్చితముగ వచింపుము దేవ! యటంచు వేడుడున్.

అనియె హరి యిట్లు : కర్మసంన్యాస కర్మ  
యోగములు రెండునున్ మోక్ష మొసఁగునవియ;  
కాని, జ్ఞానశూన్యంబైన కర్మసంస్య  
ససముకంటె గర్మసమాచరణమె లెస్స. 2

రాగమును ద్వేషమును లేక సాగుకర్మ  
యోగి నిత్యసంన్యాసి నా నొప్పు గలఁడు;  
ద్వంద్వములబారిఁ బడఁబోఁ డతండు, సుఖమ  
కర్మబంధమునుండి మోక్షంబుఁ గాంచు. 3

సాంఖ్యమ్ము నాఁబడుసంన్యాసముం గర్మ  
యోగమ్ము నీ రెండు నొందునొండు  
వేర్వేరు, సమకూర్పు వేర్వేరుఫలముల,  
నని మూఢు లందు; ర ట్లనరు బుధులు

పూనిక నవ్యానిలోన నేయొకఁ డాచ

రించియుఁ బడయును రెంటిఫలము;

జ్ఞాననిష్ఠ గరిష్ఠ తై నసంన్యాసులు

పరువున నొందెడువరమపదమె

యీశ్వరార్పణబుద్ధితో నెల్ల కర్మ

ములను జలుపుయోగులుగూడఁ బొంద నేర్తు;

ఁగొనరి సాంఖ్యమ్ము యోగమ్ము నొక్కటె యని

తెలిసికొనువాఁడె సర్వముఁ దెలియువాఁడు. 4

పారమార్థికసంన్యాస మారయంగఁ

బార్థ! కర్మయోగము లేక పడయఁబడదు;

కర్మయోగనిష్ఠుఁడు ముని కాంచు నచిర

మంద తాఁ బరమార్థసంన్యాసగతిని. 5

కర్మయోగయుక్తుం డయి, నిర్మల మగు

సత్త్వభావమ్ముతోడ నెసఁగి, పశి యయి,

యలకు సర్వభూతాత్మభూతాత్మ కర్మ

ములను జలుపుచున్నను, వానఁ బూయఁబడఁడు. 6

అయి సమాహితచిత్తుఁ డాత్మతత్త్వముఁ దెలి

యంగ నేర్చిన పరమార్థదర్శి

కనుచున్న, వినుచున్న, జనుచున్న, ననుచున్న,

దినుచున్న, వాసనఁ గొనుచునున్న,

దోసించుచున్న, నుచ్చాసించుచున్న, ని

శ్వాసించుచున్న, రాపడుచునున్న,

గనులు మూయుచునున్న, మొనసి విప్పుచునున్న,  
జేకొనుచున్న, దృఢించుచున్న,

నిదురఁ గొనుచున్న, నేరీతి నెఱపుచున్న,  
నింద్రియాఢ్యములం దెల్లయింద్రియములు  
మెలఁగుచున్నవిగాని, నామెల పొకింత  
యేని లే దని తెలిసి యూహించుచుండు.

7

ఎవ్వఁడు సర్వకర్మముల నేర్పడ బ్రహ్మమునందుఁ గూర్చి, తా  
నెవ్విధిఁ దత్ఫలముఁలెడ నించుక సక్తుఁడు గాక, నేనుముల్  
నివ్వటిలంగఁ జేయునో, విసిర్మలుఁ డాతఁడు కల్మషముచ్చే  
ద్రవ్వి స్పృశింపఁగాఁబడడు, తామరపాకు జలముచ్చేనటుల్. 8  
ఫలములపైనిఁ గోర్కె లొకపట్టునఁ బుట్టఁగ నీక, యోగిన  
ర్యులు, మమకారభావనలు గూపతి పోయిన మేనితో, విని  
ర్మలముమనముతో, నెఱులుమానినబుద్ధిని, నింద్రియాభితో,  
సలుపుడు రాత్మశుద్ధికయి శాస్త్రము సెప్పినధర్మకర్మముల్. 9

కర్మఫలలిప్సఁ బోనాడు కర్మయోగి  
నిష్ఠ నొప్పారుపరమశాంతిని గడించుఁ;  
గాక సుషమాహితుఁడు, కామకారమునన  
ఫలమునఁ దవుల్పుడునతండు బంధ మొందు.

10

నిర్జితేంద్రియుఁ డగుదేహి నిఖిలకర్మ  
సమితిని వివేకబుద్ధితో సంస్యసించి,  
తాను చేయక, చేయించుతగవు గొనక,  
పొరి సుఖముగ నవద్వారపురిని నుండు.

11

కర్తృత్వముం గాని, కర్మముం లం గాని,  
 కర్మఫలముంకలిమిం గాని,  
 కలిగింపఁ దెవుడు లోకమున కల్ల ప్రభుండు;  
 ప్రకృతియే యమ్మెయిం బరగుచుండు;  
 నొకనిపాపముం గాని, యొకనిపుణ్యముం గాని,  
 బెరసి కొనంబోడు విభుండు; నెగడు  
 నజ్ఞానమున జ్ఞాన మావృతం బవు; దానఁ  
 గుడుచు మోహము జంతుకోటియెల్ల;

నెవరి యాత్మీయ మజ్ఞాన మెడచివేయఁ  
 బడునొ జ్ఞానముచే, నట్టివారికిఁ బర  
 మార్థతత్త్వరూపము జ్ఞాన మమరిక నెలుఁ  
 గొందఁజేయు జ్ఞేయమును సూర్యుండువోలె. 12

ఆ పరబ్రహ్మవిజ్ఞానమందు బుద్ధి  
 నిలుపుకొని, తదాత్ము లయి, తన్నిష్ఠ సమగు  
 తత్పరాయణుల్, జ్ఞానాగ్నిదగ్ధకల్మ  
 షు లయి యపునరావృత్తినిఁ జూరఁగొంద్రు. 3

విద్యయు వినయముం గల్గి పెరిమ మెఱయు  
 బ్రాహ్మణునియందు, ధేనుపుపట్ల, నేన్దు  
 నెడలఁ గుక్కయందు, శ్వపాకునెడల, భేద  
 మెడసి సమవర్తనులు పండితులు కిరీటి! 14

పాసి భేదభావము, సమభావమైన  
 బ్రహ్మమందు మనము స్థిరముగ నిలువఁ

గలుగుసమదర్శు లిహమందె గెలిచివైతు  
రజ్జునా! సర్గచక్రమున్ దుర్జయమును.

15

మొనసి సజాతీయముల్ విజాతీయముల్

స్వగతముల్, భేదముల్, పనుపడంగ  
రానీక, సాత్త్విక రాజస తామస

గుణవికారములగుటినిఁ బడక,  
సమ మయి, యేకమై, యమరూప్రహ్మము సమ  
మనఁబడు; నద్దాని కంటఁబోవు

దోసంబు లెవ్వియుఁ; దోఁకొని యటు సమ

దర్శులు నా బ్రహ్మదర్శు లనుచు

నీ వెఱుంగుమయ్య; నిర్దోషులై సమ  
దర్శులైన పండితప్రవరులు

బ్రహ్మదర్శు లౌల బ్రహ్మమందే స్థితిఁ  
గన్నయట్టివారుగద, గుణాధ్య !

16

పొదలి స్థిరబుద్ధి, మోహపుఁబారలు లేక,  
బ్రహ్మభావమ్ము నొందినబ్రహ్మవేత్త,  
పొరసి ప్రియమును మునుఁగఁబోఁ డరుసమందుఁ,  
బొంది యప్రియమును వగఁ జెందఁబోఁడు.

17

బాహ్యవిషయమ్మలం దవుల్పడనిఘనుఁడు  
స్వస్వరూపమ్మునం దొందుపరమసుఖము  
బ్రహ్మయోగయుక్తాత్ముఁడౌ బ్రహ్మమూర్తి  
యక్షయంబుగఁ గలకాల మనుభవించు.

18

విషయేంద్రియసంబంధము  
మిష నగుభోగంబు లెల్ల మృషలు, తుడి మొదల్  
విషమతఁ గలయవి; బుధుఁ డా  
విషయపుమృగతృష్ణలందుఁ బెరయఁడు ప్రీతిన్. 19

కురుకుమార! కామమ్మునఁ గ్రోధమునఁ బా  
సంగువేగమ్ముఁ దనువుఁ దొఱంగుదనుక  
లోఁ గొనం గల ఘనుఁ డిహలోకమందె  
బ్రహ్మభావ మొందినవాఁడు, వాఁడె సుఖయు. 20

కౌరవా! విను, మంతస్సుఖమ్ముకలిమిఁ  
దనరు చంతరారాముఁ డంతఃప్రకాశుఁ  
డై వెలుంగుచయ్యోగి యిహమ్మునందె  
బ్రహ్మభూతుఁడై బ్రహ్మనిర్వాణ మొందు. 21

ఎల్లపాపగతుల కెల్లసందియముల  
కెడసి, యింద్రియముల నెల్ల గెలిచి,  
యెల్ల భూతతతుఁహితమునఁ దగుబుష్టుల్  
బ్రహ్మనిర్వృతిఁ గొని పరగువారు. 22

తొలఁగ నడఁచి కామక్రోధములను, మనము  
నిలువుకొని చేత, నాత్మముఁ దెలియుయతుల  
కనఘ! దేహ ముండునుగాక, చనునుగాక,  
బ్రహ్మనిర్వృతి తనకుఁ దాఁ బ్రాప్త మగును. 23

అర్జునా! వెలువలి వయి చెవి మున్నైన  
యింద్రియమ్ములచే గ్రహింపఁబడెడు

శబ్దముద్దొట్టి విషయముల నమ్మెయి  
 వెలి నిడి బుద్ధిచేఁ దలఁపఁబోక,  
 నడుమఁ గన్బొమల కాజ్ఞాచక్రమం దతి  
 విశ్చలముగఁ జూపు నెలవుకొలిపి,  
 మానక ముకుగోళ మలయుప్రాణాపాన  
 ములు సమములుగాఁగ సలుప నేర్చి,

నిలిచి యిచ్చాభయక్రోధములకు నవలఁ,  
 బొడ వడంచి యింద్రియమనోబుద్ధిగతుల,  
 మోక్షమే లక్ష్యముగ సాగి, మొనసి మనన  
 శీలుఁ డౌవాఁడు యుక్తుఁ డెవ్వలనేని.

24

యజ్ఞతపములభోక్తనై, యఖిలలోక  
 ములకు నీశుఁడనై, భూతములకు నెల్ల  
 హితుఁడ నౌ నన్ను తెస్సగా నెఱిగి, పరమ  
 శాంతిఁ బడయఁ గలఁ డట్టిజ్ఞాని; పార్థ !

25



## అఱువు నధ్యాయము

### ధ్యాన యోగము

కర్మఫలమును గోరక కార్యమైన  
కర్మమును జేయునాతఁడు గణుతి కెక్కు  
నవని సంన్యాసి యన, యోగి యనఁ; గనఁగ ని  
రగ్నియును నిష్క్రియుఁడె యట్టియతఁడు కాఁడు. 1

ఎలసి ఫలానుషంగ మొకయించుక యంచుక లేక, శాస్త్రముల్  
పలికినయెల్లకర్మములఁ బాయక యాచరణంబునందు నె  
క్కులుపుట తెస్స యోగ మవి కోవిదులందురు; పాండుపుత్ర!ని  
శ్చలమగు బుద్ధి నయ్యడియె సంస్యసనం బని నీ వెఱుంగుమా. 2

కవ్వడి ! యసంస్యస్తనంకల్పుఁడైన  
వాఁ డెవాఁడును యోగి కాలేడు; యోగ  
మనఁగఁ జిత్తసమాధాన; పురయ నిట్టి  
కర్మయోగి తా సంన్యాసికల్పుఁ డనఘ ! 3

ధ్యానయోగమ్ముఁ బడయఁగాఁ దలఁచుమునికి  
సలుపునిష్కామకర్మము సాధనమ్ము;  
ధ్యానయోగమ్ముఁ బడసిన యల్లమునికి  
సర్వకర్మసంన్యాసము సాధనమ్ము. 4

సర్వకామసంకల్పముల్ సంస్యసించు  
నారురుక్షు వేనాఁ డింద్రియార్థములెడ  
నెల్లకర్మస్ములెడ సక్తి నెనయఁ బోవ  
కమరు, నాఁడు యోగారూఢుఁ డనఁగఁబడును.

5

తనకుఁ దా నుద్ధరించుకొఁ జనును దన్ను;  
దనకుఁ దా నథోగతిఁ గూర్చుకొనఁగఁ జనదు;  
తన కయినయాప్తబంధుఁడు తా నె సుమ్ము;  
తనకు శత్రుఁడు మిత్రుఁడుఁ దా నె పార్థ!

6

ఎవ్వఁ డాత్మను దా నిగ్రహింపఁ గలఁజొ,  
ఆతనికి బంధు వాత్మయే; ఆత్మను గెల  
నట్టివాని కాత్మయె పగ యయి పెనంగుః  
నాత్మ యనఁగి దేహేంద్రియాద్యములప్రోవు.

7

కాంతేయ ! విను, కార్యకరణసంఘాతమ్ము  
గెలిచి, ప్రశాంతుఁడై చెలఁగువాని  
శుద్ధాత్మ, శీతోష్ణసుఖదుఃఖములయఁదను,  
మానమ్మునం దపమానమందు,  
నెట్టివికారమ్ముఁ దొట్టక సుసమాహి  
త మ్మయి వెలుగొందుతగవు నొందు;  
శాస్త్రజన్యమైన జ్ఞానమ్ముచేతను  
ననుభవజ్ఞానమ్ముననువుచేతఁ

దనివుఁ గొనినయాత్మమ్మునఁ దనరి, యింద్రి  
యముల నరికట్టి, యవికంపుఁ డైనఘనుఁడు

యోగి నాఁబడు; నా మహోద్యోగి సూచు  
బంగరును మన్నుఁ దా నొకభంగిఁగాఁగ. 8

చెలుల, హితులఁ, బగఱ, నుదాసీనజనుల,  
బందుగుల, ద్వేష్యులను, మధ్యవర్తులను, న  
సాధువుల, సాధువుల, నెల్ల, సమపుఁజూడ్కి  
నరయువాఁడు యోగారూఢులందుఁ బ్రోడ. 9

ధ్యానయోగమ్మునఁ దనరువాఁ డుడుగక  
యేకాంతమునఁ బీట నిడఁగవలయు;

నేకాకియై, తృప్త కెడగలిగి, పరిగ్ర  
హములెల్ల నన్వలి కనుపవలయుఁ;

గాని లోనుగాఁ జిత్తమును మేను, సంతఃక  
రణము లక్ష్యమునఁ దార్పంగవలయుఁ;

బరిశుద్ధ మపుచోట స్థిరతరమ్మవు పీటఁ  
దన కనువుగ వేసికొనఁగవలయు;

నందు దర్భలుఁ దోలుఁ జిత్రతాససంబు  
నుత్తరోత్తరముగ వేసియుంచవలయు;  
సంత యెత్తైనదియుఁ గాక; అంత పల్ల  
మైనదియుఁ గాక, ఆ పీఠ మమరవలయు. 10

అం దుపవిష్టుడై, చలన మాఁగించనన్, విషయోపసంహృత  
మ్ముం దనడెందమున్ నిలిపి పొందుగ లక్ష్యమునందుఁ, జిత్తవృ  
త్తిం దగునింద్రియమ్ములగతిన్ ధృతి లోఁగొని, ధ్యానయోగమం  
దుఁ దిర మొందఁగావలయుఁ దోఁకొని యోగి నిజాత్మశుద్ధికై.

~~~~~  
 మెలపున నెమ్మేను మెడ తల నూటిగాఁ  
 గుదురున నిలఁ జాఁచి కదలనీక,  
 స్థిరుఁ డయి, తనచూపు తిన్న గాఁ దసముకు  
 కొనపైన నిలుచుచొప్పున నిగిడ్చి,  
 డిక్కులు నూడక, తెలివిఁ బ్రశాంతమా  
 సంతకరణమును సంతరించి,  
 భయమును బోనాడి, బ్రహ్మచారివ్రత  
 స్థితుఁ డయి, నియమించి చిత్తవృత్తి,

నెసఁగి సుసమాహితుం డయి, యీశ్వరుండ  
 నయిన నాయందుఁ జిత్తము నమరఁజేసి,  
 నేనె పరమాత్మనను భావ మూని, నేనె  
 పరముగా సమాసీనుడై పరగవలయు.

12

ఇట్లు నియతమానసుఁ డయి యెవుడు నాత్మ  
 మును సమాధానమున నిల్చి మొనయుయోగి  
 వరుఁడు, మదధీన మవుచు నిర్వాణపరమ  
 మైన పరమశాంతినిఁ బొందు; ననఘ ! వింటు?

13

తిండిపోతునకును, జాల తిండి మాని  
 తఱుఁగువానికి, నిద్దురదయ్యమునకుఁ,  
 గునుకక రెయింబవళ్ళు మేల్కనియ యుండు  
 వానికిని, యోగమే యలవడదు పార్థ !

14

తగవునఁ దగునాహారము,  
 తగినవిశారముతీరు, తగినవి చేష్టల్,

త పరిద్దుర, రకుమెలరవ,

తగువానికి బుజ్జి మడచు దగి యోగ మొగిన్. 15

వినియతము చిత్త, మెప్పుడు, విడిచి బాహ్య

చింతలను, స్వస్వరూపము జేరి, నిలుచు

నప్పు, డఖిలకామస్పృహ నడచివైచి

చేలగుసుగుమాహితుం డని చెప్ప నొప్పు. 16

గాలి లేనితావున సుంత కదలఁబోక

నిలుచుదీపపుపాలుపె నూ, నిర్మల మగు

నాత్మయోగమ్ము సాగించునట్టి నియత

చిత్తుఁ డైనయోగికి సరియెత్తుపోల్కి. 17

పోరి యోగసంసేవ నరికట్టఁబడి చిత్త

మెం దుపశమము గడింప నేర్పు;

నాత్మ నెఱింగి శుద్ధాంతఃకరణముచే

నెం చాత్మమునయందె తృప్తి నొందు;

నెం దతీంద్రియమై యెయిది బుద్ధి కెఱుక యా

నాత్మంతికసుఖమ్ము ననుభవించు;

నేపార నై స్వస్వరూపభావమ్ముతో

నెందుఁ బ్రచ్యుతిఁ జెందఁ డీచునీసి;

పడసి యెద్దా, నంత కెక్కుడుగ మఱొక

లాభమును లాభమునుగఁ దలంపఁబోఁడొ;

అమరి యేమాత్మకత్వమునందు నిలిచి

యెంత వంతనైచు గదలింపఁబడఁడొ;



అదియె దుఃఖసంయోగమహావియోగ  
మైన యోగమ్ము నాఁబడు; నట్టియోగ  
మును ననిర్విణ్ణచిత్తుఁడు బుధుఁడు నిశ్చ  
యముగ నాచరింపన వలె నట్లునుండ!

19

సంకల్పమునఁ బుట్టుసకలకామములకు  
స్వప్తిమంత్రము సెప్పివైవలయుఁ;  
గడు వివేకమ్ముతో నడరుమనమ్మున  
నింద్రియమ్ములు నిగ్రహింపవలయుఁ;  
బాసఁగినధృతి నొప్పబుద్ధితో మెలమెల  
విషయోపరమమును బెరయవలయు;  
స్వస్వరూపమునందు వడి నిల్చి మనమును,  
దలఁపున వే తొండు గొలుపఁ జనదు;

చంచల మయి స్థిరత నొలయునమన మెందు  
నెందునుండి నిస్సరించు వెలికి  
నందునందునుండి యరికట్టి యద్దాని  
నాత్మవశముఁ జేయనగును బాధ :

20

కలుషములు వాసి, మోహాదికజ్వల కెడసి,  
పరమశాంతమనస్కుడై, బ్రహ్మభూతుఁ  
డైన యియ్యోగిపుంగవునండఁ జేరు  
నుత్తమోత్తమసుఖము కరూత్తుండ !

21

బలసి గతకల్మషుఁడు ధ్యానయోగి యిట్లు  
లాత్మమును స్వస్వరూపమునందె యెప్పుడుఁ

జేర్చి నిలుపుచు, సుఖముగఁ జెందువాఁడు

బ్రహ్మసంబంధ మయి యొప్పు పరమసుఖము. 22

సర్వభూతములందు సమదర్శనం డయి

యలగుచు యోగయుక్తాత్ముఁడైన

పండితప్రవరుండు, నిండాఱి సర్వభూ

తములందు స్థితి నొప్పుదణిఁగఁ దన్నుఁ,

దనయందు స్థితి నొంది తనరారుచున్నట్లు

లఖిలభూతములను నరయుచుండు;

వాసుదేవుండనై భాసిల్లు న న్నెవ్వఁ

డెల్లభూతములందు, నెల్లభూత

ములను నాయందుఁ గనుఁగొని తెలిసికొనునొ,

వాఁడు నాకుఁ బరోక్షభావంబుఁ గొనఁడు,

వాని కేనుఁ బరోక్షభావంబుఁ గొనను;

వానికిని నాకు భేదమే పలుకరాదు. 23

తెలియఁ గలిగి ప్రత్యగ్భహ్మముల కభేద,

మెవ్వఁ డెల్లభూతములందు నెఱఁగునన్నుఁ

గొలుచు, నట్టి సమ్యద్దర్శి, మెలఁగుచున్న

నన్ని తెఱఁగుల, నిలుచు నాయందె మునిఁగి. 24

తనతోపాటుగ దుఃఖమోసుఖమొ, కాదా,యన్నె మోసర్వభూ

తనికాయచక్రములందు నొక్కఁడుగ నిత్యం బెవ్వఁ డీక్షింతు, న

య్యనఘం డా సమదర్శనుండు విమలుండయ్యోగిమూర్ధన్యుఁ డ

య్యెనలేనాతఁడు న య్యహింసకుఁడొకండే నా కభిప్రేతుఁడౌ.

నావుడు నర్జునుం డఁ యెఁ నాకనుతా! సమభావభావనన్  
నీ వచియించు యోగమున నిశ్చలమా స్థితిఁ జంచలుండ నేఁ  
గావున నొంద నోప; నటుగాక, మన మృతీచంచల, మృ దెం  
తే విమథించివైచి యలయించును దేహము నింద్రియమ్ములన్.

దానిబలమ్ముఁ జెప్పపని దమ్ములు సాలినవాని నెయ్యెడం  
గానము, తంతునాగమురకమ్మున ఛేద్యము గాదు, నిక్క, మ  
ద్దానిని నిగ్రహించు టరిడారణ! గాలినటుల్ సుదుష్కరం  
బౌ నని నామనం; బనిన సంబుజనాభుఁడు పల్కె సమ్మెయిన్.

కౌంతేయా! నీ పలికిన

దంతయు నిక్కము; మనమ్ము నట్టిద; వశ మా  
నెంతయు సభ్యాసమ్మున,  
సంతతవై రాగ్యబలవశమ్మున, నదియున్. 28

విను, మమ్మెయి నగృహీతా

త్మున కీ యోగమ్ముతెఱఁగు దుష్ప్రాపము; ఫ  
ల్లున! యతనించెడువశ్యా

త్మునకు నుపాయమునఁ బొందుపోకల వెలయున్. 29

ఇది నామత; మృన, నింద్రునినందనుఁ

డనియెఁ నుపేంద్ర! శ్రద్ధాన్వితఁ డయి

జతనమ్ము సేయనియతఁడు యోగముసిద్ధిఁ

బడయక యోగమ్మువలననుండి

దేహవియోగమ్ము దివురునత్తటి జాటి

గతిఁ దప్పస్కృతి నెట్టిగతిఁ బొందు !



వనజలోచన! బ్రహ్మపథమునందు వివేక

హీనుడై యాశ్రయ మెనయలేక,

గాడుపడి కర్క యోగ మార్గముల రెంటఁ

ద్రోవఁబడి రెంటికిం జెడ్డ రేవఁ డయిన

యనద, పీలిక పీలిక లైన మొయిలు

వోలెఁ జెడిపోక మానునే పుడమిగోన?

30

సందియముల్ దొలంగి విలసన్మహిమాఘృడవైన నిన్వినా

సందియముల్ దొలంపఁ గల సామిని నెందునుఁ గాన మన్నచో

సందియమా? ముకుంద! పొరసందులఁ జిందిలివోకయుండ నా

సందియముం కొలంపు; మన, సమ్మతి శ్రీభగవానుఁ డిట్లనున్.

పాండవా ! అటు లుభయవిభ్రష్టుఁడైన

వాని కిహమునఁదమనఁగాని, పరమునందుఁ

గాని, నాశము లేదు, సిక్కిము; శుభములఁ

గడఁగి సలిపినాతఁడు చెడుఁ గుడువఁడుగద.

32

పున్నెముల్ పొనరించికొన్న వారలలోక

ముల నొంది, యం దేండ్లుఁబూండ్లు నిలిచి,

పరమపావను లయి సిరిసంపదలతోడఁ

దుఃసూగువారల నెలవులందు

నుదయ మొందునుజమ్ము యోగమార్గమునుండి

గలితుఁడౌవాఁ; డట్లు గాదయేని,

బుద్ధిసంపద గొదనోక యోగనిరూఢు

లైన వారలకులమందె పుట్టు;

భారతా ! సదాచారసంభాషలైన  
యట్టివారలయిండ్లలోఁ బుట్టు వన్న  
నూఱుజన్మములకును మనుజుఁ డెవఁడుఁ  
బడయఁగా లేడు; పడయుఁబో వాఁడు వాఁడె. 33

పాలుపొందుచు నచోటఁ దొలిబామునందలి  
బుద్ధిసంయోగసమృద్ధి లెస్స  
పడయ నేరిచి, దానివైభవమ్మున వెండి  
సంసిద్ధికొఱకుఁ జేతనసేయు;  
వరలుపూర్వాభ్యాసబలమున, యోగమ్ము  
తెరువునఁ దనకుఁ దా. దివురకున్న  
నడిపింపఁబడును గవ్వడి! తొల్ల యోగమ్ముఁ  
దెలిసికో వేడుక సలిపి యటులు

పరగుఁగాకఁ తుదకుఁ బ్రాబల్కుమూటలు  
వల్లెవెట్టి సెప్ప నెల్లకర్మ  
ములఫలమ్ములెడల మోమోటమే లేక  
దాఁటి చనును వాఁడు; దారితారి! 34

నిండుపూనికి జతనించునియతమాన  
నుండు యోగివర్మండు సంశుద్ధకిల్బి  
మం డయి యనేకజన్మసిద్ధుండు నగుచుఁ  
బాండవా! పొందు నావలఁ బరమపదము. 35

తాపసులకంటె, మఱి జ్ఞానధనులకంటె,  
గార్మికులకంటె, నెల్లరకంటె, యోగి

యుత్తమోత్తముఁ డని బుధాగ్ర్యులమతమ్ము;  
కాన, నీవును యోగివి కమ్ము పార్థ!

36

ఇనభవాదుల ధ్యానించు నెల్ల యోగు  
లందు, నాయందె తెవిలినయాత్మతోడ  
శ్రద్ధమెయి నన్నె సేవించుసిద్ధయోగి  
యొకఁడె శ్రేష్ఠుఁడు నిష్ఠుఁడు నోయి! నాకు.

37

## ఏడవ నధ్యాయము

జ్ఞాన విజ్ఞాన యోగము

అర్జునా ! వినుము, నాయందె దవిలినచు  
నమ్ముతో, దిక్కుగా నమ్మి నన్నె,  
తొస్సువోకుండ మనస్సమాధానమ్ము  
నెఱపుచు నిచ్చలు నేర్చి నీవు,  
తెలియ నేర్తువా విభూతిబలశక్త్యైశ్వర్య  
ములు దొట్టి గుణములఁ బూర్ణుడ నగు  
నను సందియమ్మున మునుఁగక యేదారి,  
నాదారిఁ దిరవడునాదరమునఁ;

బూని విజ్ఞానసహితమా జ్ఞాన, మింకఁ,  
దెలియఁ జెప్పెద నిదె నీకు; దీని లెస్స  
దెలిసికొందువా, మఱివేఱె నెలిసికోవ  
లసినయది యేది మిగులునఁ బొసఁగఁబోదు.

1

నూటికిం గోటి కొకఁడు మచుష్టులందు  
జ్ఞానసిద్ధికి జతనమ్ముఁ జలుపఁ బూను;  
యతనమున మున్గుసిద్ధసహస్రమందు  
నొకఁడుమాత్ర న న్నెఱిగికో నోపు సరిగ,

2

కఱ్ఱి! మన్ను, నీళులు, పప్పు, గాలి, మిచ్చు,  
మనసు, బుద్ధి, యహంకారముచు ననంగ  
నెనిమిది తెఱంగు లయ్యె నర్జున! వినుము, మ  
దీయమైన మాయాశక్తి యిది తలంప.

3

అనఘ! నా తెలివినయట్టి మాయాశక్తి  
యిది యపర యనంగఁ బొదలు; హేయ

మతినికృష్ట మిది సంస్కృతిబంధరూప; మి  
ద్దానికంటెను బరయైన దొండు

మెఱయు; నన్నిటికన్న మిన్న యయ్యది మెల్ల  
జీవరాసులకును జీవగట్ట;

యద్దానిచేత నీయఖిలజగమ్ము ధ  
రింపఁగాఁబడుచున్న దింపు మీఱ;

నీపరావరప్రకృతులే మెల్లభూత  
ములకును గతమ్ము లని నీవు తెలిసికొనుము;  
పొడమ జగ మెల్ల, నెగడ, రూ పడఁగిపోవ,  
నేనె పరమకారణ మాదు నిక్క మింత.

4

నాకంటె లేదు పరతర  
మేకొంచెము నెచటఁ; బూస లెటు దారమునం,  
దాకరణిఁ బార్థ ! నాయం  
దే కూర్పున వెలుఁగుచున్న దీజగ మెల్లన్.

5

విను నేనే నీళుల రస  
మును, జంద్రాదిత్యులందు మునుకొను ప్రభ, ప్రా



మినుకులఁ బ్రణవము, నాకస  
మున శబ్దము, పౌరుషమ్ము పూరుషులందున్. 6

ఇల మేలిగంధ, మగ్గిని  
వెలుఁగు వెలుం, గెల్ల భూతవితతులలో ని  
ర్మలజీవభావము, తప  
స్వులయందుఁ దపస్సు, నేనె నుమ్ము కిరీటి! 7

మొనసి సర్వభూతములకు ననుఁ బురాణ  
బీజముగ నెఱింగికొనుము విమలబుద్ధి!  
బుద్ధిమంతులయందలి బుద్ధి నేను,  
తేజ గలవారలందలి తేజ మేను. 8

కామరోగమ్ములకు గుఱి గాక బలసి  
బలసమేతులలో నొప్పు బలము నేను,  
తనరుధర్మువు తెరువును దప్పఁబోని  
కామ మే నాదు భూతనికాయములను. 9

జ్యోవలయామయంహరణ ! సాత్త్విక రాజస తామసమ్ముతా  
భావములెల్ల నావలన వావిరిఁ బుట్టిన వం చెఱుంగుమా  
నీ; వల వానిపొంతఁ బడి నే నొకనాఁడు మెలంగఁబోవ; నా  
భావము లెల్ల నెల్లపుడు వర్తిలుఁజూవె మదాశ్రయమ్ములై. 10

కలఁతన్ ముంప గుణత్రయాత్మములు రాగద్వేషమోహాదిక  
మ్ములరీతుల్ పురుణించుభావములు శంకాహాన, నవ్వానిత్రో  
వలకంటెం బర మౌచు జన్మమరణవ్యాపారముల్ లేని నన్  
దెలియం జాలక యున్నదీ జగము కౌంతేయా ! రవం తేనియన్.

తలఁప గుణమయ మీ నాదు దైవమాయ  
గెలువఁగా రాని దెవ్వారికినిఁ గిరీటి!  
విడిచి యెల్లధర్మములు, విడక నన్నె  
గొలుచువార లిద్దానిని గెలుచువారు.

12

మాయలమారిమాయ మటుమాయము సేయఁగ జ్ఞానసంపదం,  
బోయి వివేకబుద్ధి, యఘముల్ పొనరించునరాధముల్, సతం  
బాయతి నాశ్రయించుకొని యాసురభావముఁ, జెట్టి లోచు, నా  
రాయణునిన్ ననున్ శరణ మంచు భజింపఁగ రాదు భారతా !

పాండవ! ఆర్తిఁ జిక్కువడువాఁడును, దత్త్వ మెఱుంగఁ గోరునా  
తండును, నర్థసిద్ధికి నెడం దమి సేయునతండు, జ్ఞానవం  
తుండు, ననంగ, భూరిసుకృతుల్ నలుత్రోవలవారు సర్వపూ  
ర్ణుండన యై వెలింగెడు ననున్ భజియింతురు నిచ్చ లెచ్చుగాన్.

ఆనల్పురందును జ్ఞాని నిరంతర

ధ్యానసిష్ఠుండును నద్వితీయ

మవు స్వస్వరూపమ్ముఁ దవిలి సేవించువాఁ

డును నయి యుత్తముఁ డనఁగఁబడును;

జ్ఞాని యావానికి నేను చాల ప్రియుండ

నౌను, గావున నాకు నతఁడు నటులె;

వారక నాయందు భక్తిభావము సేయు

వార లెల్లరు మహాదారయశులె;

యైన, జ్ఞాని నాదునాత్మమే, నిక్కువ,

మనఁగ నతిశయోక్తి యనఁగఁ బోల;

దుత్తమగతి గాఁగ యుక్తాత్ముడై వాఁడు  
సన్నె నమ్మి పడయ నున్న వాఁడు.

15

ఎన్నో జన్మపరంపరల్ గడచి, యెట్లే నొక్కటల్ జ్ఞానసం  
పన్నుండై వెలుగొందునిర్మలుఁడు సద్భావంబునన్ సన్నె పొం  
ద నేర్చు; న్నిజ మీసమస్తమును బాఠా! వానుదేవుండనా  
సన్నుంగాఁ గనువాఁడు దుర్లభుఁ డనన్యప్రాభవోపేతుఁడున్. 16

ఆయాజన్మలకర్మవా సనలచే నాబద్ధులై, దొంగల  
ట్లాయాకోర్కెలు జ్ఞానసంపదల సన్న్యాసంబుగాఁ గొంచుఁ బో,  
నాయాయీనియమంబు తెన్నుకొని తా రర్చింపఁగాఁ బూనువా  
రాయాదేవతలన్ సరుల్ పలువు రాయాచాయలం బొండవా !

ఏయేభక్తుఁడు శ్రద్ధ నిచ్చుపడు నేయేమూర్తి సర్చింప, నే  
నాయాభక్తున కట్టిశ్రద్ధ నెఱి నాయామూర్తిపైఁ గూర్తు; వాఁ  
డాయామూర్తిని నిచ్చులుం గొలిచి యాయాశ్రద్ధతో భక్తితో,  
నాయా వేళలఁ బొందు, నేనె యిడునాయాకోరికల్; కారవా !

అట్టికోరికలం గోడునల్పమతుల  
ఫలము నశించుచునదె యని తెలిసికొనుము;  
దేవయాజులు గొందురు దేవతలను;  
నాదుభక్తులు సన్నె పొందంగలారు.

19

తెలియఁబడక వాఙ్మానసములకు, నిర్వి  
కారమై, నిరతిశయమునై రహించు  
నాపరంభావ మెఱుంగక, రూపుఁ గన్న  
వానిగా నెంతు రజ్జులు పార్థ ! నన్ను.

20



కప్పుబడి యోగమాయచే నొప్పునేను  
 గోచరుడఁ గాను జూప్రాణికోటి కెల్లఁ;  
 జాపు పుట్టువు లేని నన్ సరవి నెఱుంగ  
 నేర దీమూఢలోకము నిక్క మనఘ ! 21

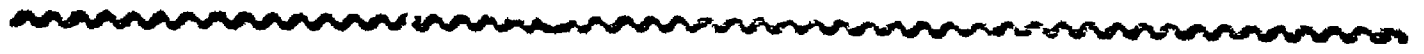
కడచినవి, కడచుచున్నవి,  
 కడవఁగ నున్నవియు, భూతగతు లెఱుంగుదు నే  
 నుడుగక; కవ్వడి ! యొకఁ డె  
 వ్వఁడు నన్ను నెఱుంగఁ డెపుడుఁ బరమార్థమునన్. 22

అలముకొన్న కామక్రోధములఁ బొసంగు  
 ద్వంద్వమోహమ్ముకతన భూతమ్ము లెల్లఁ  
 బొడముతటి నొందుచున్నవి గడవఁబోని  
 మూఢభావమ్ముఁ బుష్కలముగఁ గిరీటి! 23

పున్నెములు సేసి లెస్సగా నన్నె మడఁచి  
 వైచికోన్న మహాత్ములు ద్వంద్వమోహ  
 పాశనిర్ముక్తులై దృఢప్రతము లూని  
 నన్ను సేవించి భావించు రున్నతౌజ! 24

పోరి జరామరణవిముక్తిఁ బొరయ నాశ్ర  
 యించి నన్ను లెస్సగ జతనించుఘనులు  
 మొనసి, బ్రహ్మము, సద్భ్యాత్మము, నల కర్మ  
 మును, దెలిసికోఁ గలరు సమగ్రమగ విజయ! 25

సాధిభూతాధిదైవుని సాధియజ్ఞు  
 నన్నుఁ దెలిసికోఁ జాలిన నంద్యయశులె



యెఱుంగఁగలవారుసూ మేను దొఱుగునపుడుఁ  
గూడ నను యుక్తచిత్తులై కురుకుమార!

26

## ఎనిమిదవ సభ్యాయము

### బ్రహ్మక్షర నిర్దేశ యోగము

అన నబ్బురంపడి యనిమిషాధిపనంద

నుం డిట్టు లనె; ముకుందుండ ! నీవు

పలికిన యల పరబ్రహ్మమ్ము తెఱఁ గేది ?

అధ్యాత్మ మనఁగ నెఱుఁగి దనర్చు ?

గర్మము నాఁబడి క్రాలఁగలెడి దేది ?

బుధులు దేనిని సధిభూత మందు ?

రథిదైవ మనుపేరఁ గథితమా నెఱుఁగి ?

అధియజ్ఞ మీదేహమందు నేది ?

దేహపాతాపసరమున దేవదేవ !

తనరి సుసమాహితాంతఃకరణబుచ్చేత

నెట్లు లెఱిగిఁగోఁబడువాఁడ వీవు తెన్న ?

తెలియఁ బలుకుము పలుకునఁ జిలుకుకూర్కి.

1

అనుడు ఖగధ్వజం డనియెఁ గపిధ్వజా !

నీ వడిగినవానిత్రోవ లివ్వి;

పరమమై పరువారుబ్రహ్మమ్ము క్షరభావ

రహిత మా సత్పదార్థమ్ము సూ వె;

ఎల్లదేహములందు నెరగుబహ్మప్రత్య  
 గాత్మభావంబె యధ్యాత్మ మనఁగ;  
 భూతభావమ్ములపుట్టువుల్ పొదలించు  
 నల విసర్గము; కర్మ మనఁగఁ బరగు;

గిట్టి చనుకట్టఁబాటునఁ బుట్టునెల్ల  
 వస్తువు నధిభూతంబు నాఁబడును; బ్రాణి  
 కోటి కింద్రియశక్తిఁ జేకూర్చి, యినుని  
 లో నెలుంగుపురుషుఁ డధిదైవతమ్ము.

2

దేహధారులలోనెల్ల దివ్యమూర్తి  
 వజ్రనా! విను, మీదేహమందు, నఖిల  
 యజ్ఞములయందు, నభిమానియై, విష్ణు  
 రూపుఁడను నేనె అధియజ్ఞమై పరగుదు.

3

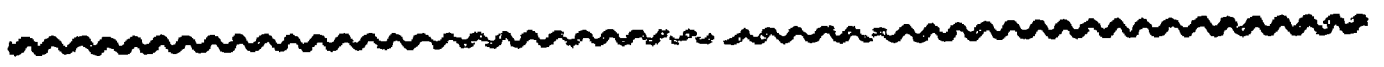
మరణకాలమునందు నేమటక నన్నె  
 తలఁపునన్ నిల్పి కొలుచుచుఁ దనువుఁ దొఱఁగి  
 యరుగునాతఁడు నారూపుఁ బొరయ నేర్పు;  
 నిందు సందియ మేమాత్రమేని లేదు.

4

ఏదో భావముఁ దాఁ దల  
 పోయుచు దేహమ్ము విడిచిపుచ్చునొ జీవుం,  
 డాయా భావము నొందును  
 ఆయా భావమున భావితాత్మం డగుచున్.

5

కావున నేవేళల నను  
 నీ వోడక సంస్కరింపు, మిఁక డిగు మనికిన్;



ద్రోవ కిషి మనోబుద్ధులు  
ప్రోవుగ నాయందె, నన్నె పొందెను పార్థా! 6

కడఁగి యభ్యాసయోగయుక్త మయి, వేతె  
తెరువులం బోని చిత్తముం దొరసి, దివ్యుఁ  
బరమపురుషు ధ్యానించువరమనీషి  
వానినే పొంది వెలుఁగొందుఁ బరమలీల. 7

మరణించువేళ సమాధివశమ్మునఁ  
గలుగుచి త్తస్థైర్యబలముకలిమి  
భూమధ్యమునఁ బ్రాణమును నిల్పి నిలుకడఁ  
బడినమనస్సుతో భక్తితోడ,  
సర్వమ్ము నెఱిఁగెడుసామి, చిరంతనుఁ,  
జ్ఞెజగమ్ముల కేలుగడయు,  
సూక్ష్మమ్ముకంటెను సూక్ష్మతముం, డవి  
చింత్యరూపమ్మునఁ జెలఁగువాఁడు,

తమముకంటె నవలఁ దనరువాఁ, డాదిత్య  
వర్ణుఁ, డఖిలకర్మఫలవిధాత,  
యైన యీశు లెస్స ధ్యానించుపురుషుఁ డా  
పరమపురుషు దివ్యుఁ బడయ నోపు. 8

దేనిని వేదవేత్తలు వదింతురొ అక్షర మైన బ్రహ్మగా,  
దేనిని వీతరాగులు యత్నిప్రవరుల్ నెఱిఁ జొచ్చి మందురొ,  
దేనిని చాల గోరుకొని తెల్పిఁ జరింతురొ బ్రహ్మచర్యమున్,  
నే నిదె నీకుఁ దత్పదము నెమ్మి వచించెద సంగ్రహమ్ముగాన్. 9

~~~~~  
 ఇంద్రియముల నెల్ల నేపున నియమింపఁ  
 జాలి, యనాహతచక్రమందుఁ  
 గదలకుండ మనస్సు నదికించి, యల సహ  
 స్రచక్రముమధ్యమందుఁ దనదు  
 ప్రాణానిలమును బాదుకొల్పి, దృఢము  
 యోగసంధారణోద్యోగ మూని,  
 ధ్యానించుచున్ నన్ను, సక్షరబ్రహ్మాభి  
 వాచకం బగు ప్రణవమును నోట

నుచ్చరించు చెవఁడు చెచ్చెర దేహమ్ము  
 విడిచిపుచ్చి వెడలుకడఁకఁ దొడుగు,  
 వాఁడు పరమమైన పద మెఁది వెలుఁగొందు;  
 నిందు లేదు బార్థ! సందియమ్ము.

10

ఏకాగ్రచిత్తుఁడై యెవఁ  
 డేకాలము విడక నను స్మరించునో, ఆ ను  
 శ్లోకునకు నిత్యయుక్తున  
 కా కృతి కా యోగి కేను సతిసులభుఁడఁ జూ.

11

పరమమోక్షమ్ముఁ బడసినపరమయతులు  
 మొనసి మద్భావవై భవమును గడించి,  
 మరల నెల్లదుఃఖములకు నిర విశాశ్వ  
 తమ్ము నైన పుట్టువును నొందరు నగుండ!

12

బ్రహ్మలోకమ్ముతో గూడఁ బరగు నెల్ల  
 లోకములుఁ బునరావర్తులే కదయ్య,

నన్నుఁ బడయుభాగ్యంబు సంపన్న మైన  
యెడఁ బునర్జన్మ మనుమాట తడవఁబడదు.

13

లలి నొక వేయి మహాయుగ

ములు గల కాలంబు బ్రహ్మమున కొక పగ, ల  
ట్టలె రాత్రియు నగు నని వినఁ

బలికి రహోరాత్రవిదులు పండితు లనఘా!

14

ఆ పవలింటిపూట నుదయంబును గాంచును నాప్రజాపతి  
స్వాపమునుండి వ్యక్తపడి స్థావరజంగమముల్ సమస్తముల్;  
ప్రాపున నాప్రజాపతికి తాతిరి రా, నవి యెల్ల వానియా  
స్వాపమునందె పొందువడి వర్తిలు లీనములై; కురూర్దవహా! 15

ప్రాక్తనకల్పభూతనికరమ్మలె యిమ్మెయి నుండియుండి ను  
వ్యక్తత, నాప్రజాపతికి నొతటి రేయి, వశమ్ము దప్పి యు  
వ్యక్తమునందు లీనముల యై, మరలం బవ లేగుదేరఁగాఁ  
బ్రాక్తనలీల జాలువడి వ్యక్తములై మనుచుండుఁ బాండవా! 16

సవ్యస్ఫూర్తి సమస్తభూతములు నాశం బందినన్, నాశసం  
భావ్యప్రక్రియయందు నేది పడ, దా భావంబు సర్వోత్తమం,  
బవ్యక్తంబునకన్న మిన్న కడు, సవ్యక్తంబు, ప్రత్నంబు; నీ  
వవ్యక్తుండవు గా కెఱింగికొను మీయర్థంబులం బార్థుడా! 17

వహి నవ్యక్త మసంగ నక్షరఽరబ్రహ్మమ్మును, మృల్లదే  
మహితంబై యనపాయమై పరమగమ్యం బైన మథ్స్నాన మా;  
మహితుల్ దేనిఁ బొంది కెంఱియును సంసారంబునం జేర, ర  
మృహిమాధ్యంబు పదంబె నాపరమధామం బస్తునా! వింటివే?

ఎవ్వనియందుఁ బొందుపడి యేర్పడుచున్నవో భూతరాసు లి,  
వెవ్వనిచేత వ్యాప్త మయి యీశగ మెల్లి వెలుంగుచున్నదో,  
యెవ్వఁడు శాశ్వతుండు పరుఁ డీశ్వరుఁ డా పురుషుం డనన్యమై  
త్రైవ్యనిభ క్తిభావమునఁ దీరిచి లభ్యతరుఁడు; పాండవా ! 19

ఏ కాలాత్మక మైన మార్గమున యోగీంద్రుల్ రయం జేగి, యీ  
లోకంబందున వెండి రామియు, నటుల్ కొన్నా శృకున్ రాకయుం  
దెఱో నేరిచి పేరుముల్ గొనెద, రా కాలస్వరూపంబు నే  
సాకల్యంబుగఁ దెల్పువాఁడ వినుమా సంక్రందనానందనా ! 20

అగ్నియు, జ్యోతి, స్సహః శుక్లపక్షమ్ము,  
లాఱు నెలల యుత్తరాయణమ్ము,

నా నొప్పు కాలాభిమానిని దేవతల్

వెలయుమార్గమ్మున నెడలునట్టి  
బ్రహ్మవేత్తలు పొంది బ్రహ్మలోకము పర  
బ్రహ్మభావమ్మును బడయువారు;  
క్రీడి ! ధూమము, రాత్రి, కృష్ణపక్షము, నా త్నై  
లల దక్షిణాయన మలరుత్రోవ

నునుఱుఁ దొఱఁగునావలఁ జనుయోగిజనులు  
చాంద్రమస మైన జ్యోతిస్సు సాంద్రవృత్తిఁ  
బడసి, కర్మఫలమ్ములు గుడిచి లెస్స,  
తిరిగి యిహలోకమునకు నేతేరువారు.

21

శుక్లకృష్ణమ్ము లనెడు నీ చొప్పు లీరు  
జ్ఞానకర్మాధికృతులకు శాశ్వతమ్ము;



లఱిగి మొదటిదారిని యోగి తిరిగి రాఁడు,  
రెండవ తెరువునం బోయి వెండి వచ్చు.

22

భారత! యీ యిరుత్రోవల  
సారమ్ము నెఱింగి యోగిజనుఁ జెవ్వండున్  
జేరఁడు మోహపువల; నీ  
వోరిమి నెవ్వేళ యోగయుక్తుఁడు వగుమా.

23

జానుగ దేనినిం దెలియఁ జాలినయోగివరుండు, వేదవి  
ద్యానిధులందు, నధ్వరవిధానములందుఁ, దపస్సులందునున్,  
దానములందు, లెస్స కథిత మ్మవు పుణ్యాఫలమ్ము దాఁటి నా  
స్థానము నాద్యముం బరము శాశ్వతముం గొను; శ్వేతవాహనా!

## తొమ్మిదవ నధ్యాయము

రాజవిద్యా రాజగుహ్య యోగము

పూని వివరించెద సవి

జ్ఞానంబై రాస్సెమైన జ్ఞానము, నీర్వా  
ధీనుడవు గామి నీ కింక;

దీనిఁ దెలిసి భవమునుండి తెరలెడు పార్థా !

1

ఇది రాజవిద్య, ఇది శుభ,

మిది పర, మిది రాజగుహ్య, మిది ధర్మతమం,

బిది ప్రత్యక్షావగమం,

బిది యవ్యయః, మాచరింప నిది సుసుఖమ్మున్.

2

శ్రద్ధాభక్తులు లే కీ

నస్థిర్మముఁ దెగడుజనులు సంసృతిపాశ

బద్ధుల యై మిత్తికి నెఱ

సిద్ధముగా నగుమరయ్య, చెందక నన్నున్.

3

కాంతేమా ! తత మీజగ

మంతయు నవ్యక్తమూర్తి నవునాచే న

శ్రాంత; మఖిలభూతములు మ

దంతఃస్థము, లేను వానియం దుండఁజూమి

4

నలి నెఱుంగఁగరాని నాదునైశ్వరయోగ

సంఘటనమ్మునశక్తి నరసి

పరికింపఁగదవయ్య పాఠ! భూతము లెల్ల

నిజముగ నాయందు నిలిచి లేవు;

భూతభావన మయి పొలుపొందునాయాత్మ

మొకనాఁడు నాభూతనికరములకు

నాధారముంగాని యాధేయముంగాని

కానేర దింత నిక్కముగఁ గొనుము;

ఎల్లెడల నిండి యెల్లపు డేచి యాక

సమున నెట్లు మహానిల మమరియుండు,

నట్లె భూతములెల్ల నాయందు నిలిచి

యున్న వని నీ వెఱింగికొమ్మొయి ! లెస్స. 5

కుంతికి ముద్దుకాన్ప! విను కొండొక రాస్సిపుఁబల్కు, కల్పకా

లాంతమునందు భూతనివహంబు లి వెల్లఁ జొరంగఁబాటి వి

శ్రాంతి మదీయమైన యపరాప్రకృతిన్ మనియుండు, నెండి క

ల్పింతును గల్పవే మొదలెత్తుడు నే విస్మయించి వానినిన్. 6

తివిరి మదీయమైన ప్రకృతిం గొని లోనుగ, మాటిమాటికిం

దవిలి సృజించుచుండుదుఁ బృథాసుతమధ్యమ! వింటె, నే ననే

కవిధములైన భూతములగ్రామము లన్నియు; నవ్వి యెల్ల బి

ట్టపశములై మహాప్రకృతియాటకు లోఁబడియున్న వెన్నఁగాన్.

ఓ సవ్యసాచి ! కర్మము

లా సర్గాద్యములు కట్టి యంటవు నన్నున్;

వాసి నుదాసీచుండటు

లాసీనుండ నయి తవుల నాకర్మములన్.

8

సతత మేవికారము లేక గర్వసాక్షి

నైన నాచే నధిష్ఠిత మయి గుణమయి

యైన ప్రకృతి జగమ్ముఁ దా నీనుచుండఁ;

గాన, మునుఁగుచున్నది విమోహన జగము.

9

అఖిలభూతమహేశ్వరమై యెసంగు

నాపరంభావము నెఱుంగ నోప కష్ట

జనులు తికమకఁబడుదురు, మనుజతనువుఁ

గొన్నవానినిఁగా నెంచి నన్ను నలఁతి.

10

అనుపద మూని రాక్షసము నాసురముం గరణాత్మభావమున్

మునుకొని మోహకమ్మనక, మూఢజనుల్ పడుచుందురాటకిం,

గొని, విఫలమ్ములై చెడిన కోరికలన్, నెఱి చచ్చ కర్మభా

జనత, వితావితాపడిన జ్ఞానము, వ్యర్థవివేకవిత్తమున్.

11

శమదమాదిలక్షణ మయి యమరుదేవ

తాస్వభావముం గొని మహోదారపురుషు,

లెఱిగి భూతాది నవ్యయు నీశు నన్నుఁ

గొలుతు రేకాగ్రచిత్తతఁ, దలఁప కొండు!

12

కౌంతేయా! దృఢభక్తిని

రంతకులై నిత్యయుక్తులై సద్వృత్తులై

సంతతము న్నన్ను నుపా

సింతురు పాడుచుఁ భాగడుచు నెఱుగుచును యతుల్.

గొందఱు జ్ఞానయజ్ఞమునఁ గూడి యజించుచు నాయుపాసనం  
గొందురు పెద్దదీక్ష; మఱిగొందఱు శక్రుఁడు దొట్టి దేవతా  
బృందముతో నభిన్నునిగఁ బేర్చి నెఱింగియు; విశ్వతోముఖుం  
గొందఱు వ్యష్టిభావమునఁ గొల్పుచునుందురు నన్ను; నర్జునా!

నేనే శ్రౌతస్మార్తవి

ధానక్రియ, లేననూ స్వధా, ఔషధమున్

నేనే, మంత్రము నేనే,

నేనే ఘృత, మగ్గి నేనె, నేనే హుతమ్మున్.

15

నేనే తల్లియుఁ దండ్రియు,

నేనే తాతను జగత్తు, కేనే ధాతన్,

నేనే వేద్యము, ప్రణవము

నేనే, సామమ్ము ఋక్కు నేనె యజుస్సున్.

16

నేనే గతియును బతియును,

నేనే ప్రాణులకు సాక్షి, నేనె పరమ్మున్,

నేనె నివాసము, శరణము

నేనే, శ్రేయమ్ము నేనె, నేనె సుహృత్తున్.

17

నేనే ప్రభవము జగముల,

నేనే లయకారణమ్ము, నేనే స్థానం,

నేనె యనూసనిధానము,

నేనే యవ్యయము బీజ మేనె నిఖిలమున్.

18

నేనె తపింపంజేయుచు

పానలు వెలయించుచుంటి వడి వెలుపులతోన్,

నేనే యమృతము, మృత్యువు

నేనే, సత్తును నసత్తు నేనే పార్థా !

19

ఋక్కు యజుస్సు సామము సమృద్ధి నెఱింగినవారు సోమముం  
ద్రక్షక త్రాగి పాపములు ద్రెళ్ళంగఁబెట్టుకొనంగ నేర్చి స  
మృక్కుగ యజ్ఞదీక్ష వెలయన్ ననుఁ గొల్చి సువర్గకాములై,  
యక్కడ వారు దివ్యగతి నొగతిఁ గొందురు దేవభోగముల్.

చాల విశాలమై యలరుస్వర్గము నేండ్లునుబూండ్లు వార లు  
ద్వేలసుఖా ప్తిమై ననుభవించి, తఱుంగుడుఁ బున్నె మెల్ల నా  
సోలుపునన్ నృలోకమును జొత్తును; పైదికకర్మనిష్ఠలం  
దేలెడుకామకాము లిదె తెర్చుగఁ గొందురు రాకపోకలన్. 21

పాసి వృథక్త్వముఁ గొని మదు

పాసన, నిత్యాభియుక్తి వరలుమహానం

న్యాసులయోగక్షేమ

వ్యాసంగము నే వహింతు ననుపద మెయిదిన్. 22

అధికభక్తితో శ్రద్ధతో-నన్యదేవ

తలను గొలుచువారలు సయితమ్ము నన్నె

తా మెఱుంగకయే కొల్చుతగవుఁ గొనిన

వా రటంచు నెఱుంగుము, పార్థ ! నీవు. 23

ఎల్లక్రతువులకును, నెల్లయజ్ఞములకు,

నేనె భోక్తను, మఱి నేనె ప్రభుఁడ;

నిట్లు నన్ను తెన్న యెఱుంగనేరనివారు

నడలువారు తత్త్వసరణినుంసి. 24

దేవతలను నెలమి దేవవ్రతులు, పితృ  
దేవతలను నల పితృవ్రతులును,  
భూతజాతములను భూతేజ్యాలును, మదు  
పాస్తీపరులు నన్నుఁ బడయువారు.

25

ఆకో, అలమో, ఒకపూ  
వో, కామో, పండో, ఉదకమో, ప్రయతాత్ముం  
డై కడు భక్తి నొసంగిన  
ఆ కళ్యాణాత్మువిందు నాదృతిఁ గొందున్.

26

ఎది సేతువో, ఎది తిందువో,  
ఎది వ్రేల్తువో, ఎది ప్రదాన మిత్తువో, యత్నివై  
ఎది తపము నాచరింతువో,  
అది యెల్లఁ బొనర్చుమా మదర్పణ మనఘా !

27

ఇమ్మెయిని శుభాశుభఫలదమ్ములైన  
కర్మబంధనములనుండి కాంతు ముక్తి;  
నవల సంన్యాసయోగయుక్తాత్ముడ వయి,  
ముక్తుడవు నయి, లెస్స నన్ బొందఁ గలవు.

28

సర్వభూతములందును సముడ నేను,  
నాకు ద్వేష్యుడఁ బ్రియుడ నెన్నంగ లేడు;  
పరగి యుందుము భక్తి నన్ భజనసేయి  
వారు నాయందు, నేను నవ్వారియందు.

29

అతిదురాచారుఁ డయ్యు నసన్యభక్తిఁ  
దవిలి నన్ను భజించునతండు సాధు

వుగఁ దలంపునఁ జేయఁగాఁ దగియ యుండు;  
వ్యవసితఁడుగద లెస్సగా నలెఁడు విజయ! 30

ఆ యనన్యభక్తుండు ధర్మాత్ముఁ డగుచు  
వేగ శాశ్వత మవు శాంతిఁ బెరయఁగలఁడు;  
ముప్పొలములఁ జాటి చెప్పము కిరీటి!  
నాదుభక్తుఁ డొందఁ డెనాఁడు నాశ మనుచు. 31

స్త్రీలు, వైశ్యులు, శూద్రులు, తివిరి పాప  
యోనులం బుట్టువా రెవరైనఁగాని,  
అకరి సర్వాత్మనా నన్ను నాశ్రయింతు  
రో, పరాంగతిం బొంది నెల్లొందఁగలరు. 32

అట్టియెడఁ బుణ్యులై భక్తులైన బ్రాహ్మ  
ణులను రాజులను వేతె పలుకవలెనె?  
అస్థిరము సుఖదూరింబు నైన నరుల  
పొలముపా లయితివి, భజింపు మింక నన్ను. 33

నను నీ నెమ్మది నిల్పుమా, నిరతమున్ నాభక్తి నే చేయుమా,  
ననువొనాయజనంబెపూనుకొనుమా, నన్నే నెఱిన్ మొక్తుమా;  
అనయం బేనె పరాయణంబుగ సుయుక్తాత్ముండవై యిమ్మెయిం  
డనరన్ నేర్తువా, యాత్మ నైన ననుఁ బొందన్ నేర్తు వీ వర్జునా!



## పదవు నధ్యాయము

### విభూతి యోగము

నానొడులందుఁ బ్రీతిపడి నాయెడఁ బ్రేముడిఁ జూపునీకు నేఁ  
బూని వచింతు నెండియు నపూర్వ మఖర్వ మను త్తమోత్తమం  
బైన రహస్య మిం కొకరుఁ, డబ్బన! యింతకుఁ గారణమ్ము నీ  
పై నిఁ గలట్టి కూర్మియు, భవద్ధిత కామనయున్, నిజంబుగాన్. 1

జా నెసలారు నాదుప్రభుశక్తివిశేషముఁగాని, పుట్టువుం  
గాని, యెఱుంగ రెన్నఁ డల కంజభ వాదినురాధినాథులుం  
గాని, మహర్షిపుంగవులుఁగాని, మత్స్యవరుఁగాని; వింటివా  
వీనుల? నమ్మహర్షులకు వేల్పులకున్ నిజ మాది నేనె నూ. 2

కాన ననాదిఁగా, నజనిఁగా, నను లోకమహేశ్వరేశ్వరుం  
గా, నరుఁ డెవ్వఁ డెవ్వలన గాటపుమోహతమోహతిం గనుల్  
గానఁగరాని చీకుదొర గాక యెఱుంగఁగ నేర్చు? నాతఁ డీ  
మానవలోకమందు నసమానుఁడుఁ బాపసమూహముక్తుఁడున్

సిద్ధతేజుఁడ! వింటె? బుద్ధియు, జ్ఞానంబు,

మోహమల మ్మున మునుఁగఁబోమి,

తాలిమి, సత్యంబు, దమమును, శమమును,

మోదమ్ము, భేదమ్ము, పుట్టు, గిట్టు,

భయము, నిర్భయమును, బ్రాణిపీడనమున

మొనయమి, సమచిత్తమునఁ బ్రవృత్తి,  
సంతుష్టి, తుష్టి పొసంగమి, తపమునఁ

దనుపీడనమ్మును, దాననిరతి,

కీర్తి, యవకీర్తి, మున్నఁగాఁ గీర్తితములు  
భావములు భూతముల కెల్ల నావలననె  
కలుగుచుండును; దమతమ కర్మగతుల  
ననుసరించి వేర్వేరుగఁ బొనరు నవియు. 4

మును పల మహర్షు లేడ్వరు,  
మనువులు నల్వరు నొదవిరి మద్భావులు నా  
మనమున; నీపొలమునఁ గాం  
చ నమరుసర్వంబు వారి సంతానంబే. 5

ఎవఁ డీ విభూతియోగము  
నవిరతగతి నెఱుంగ నేర్చు, నపుపెంపున వాఁ  
డవికంపమైన యోగము  
తవులున మివులంగలాఁడు తథ్యము పాఠా! 6

సకలప్రభవుఁడ నేనే,  
సకలము నావలననే పొసఁగుచున్న దటం  
చకలుపగతి నెఱిగి బుధ  
ప్రకరము భజించు నన్ను భావయుతంబై. 7

తమయంతఃకరణంబు నిండియములుం దాకొల్పి నాయందె, ని  
త్యము నన్యోన్యముబోధసేసికొనుచున్, దత్త్వంబునన్ మత్కథా

క్రమముల్ వర్ణనసేసికొంచు. వినుచుం, గాంతేయ! హర్షప్రక  
ర్షము నిండా రమించుచుందురు బుధుల్ శ్రద్ధాసమంచద్విధుల్.

అమ్మొయి నిత్యయుక్తతఁగులై విడవాడనిపూన్కిఁ బ్రీతిపూ  
ర్వమ్ముగ నన్ భజించునలవారల కేను పరమ్ము బుద్ధియో  
గమ్ము నొసంగుమన్; స్థిరతఁ గ్రాలినబుద్ధిఁ బొసంగి యందు, ని  
క్కమ్ముగ నన్ను నే పడయఁగాఁ గలవారలు వార లర్హునా ! 9

వారి ననుగ్రహించువనిఁ బట్టియె పట్టున నే నవారి న  
వ్యారలభావమందుఁ జొరఁబాటి, వెలింగెడుజ్ఞానదీపదు  
ర్వారతరార్చితోఁ దొలఁచివైతు సుదూరమునందు నజ్ఞతా  
కారముకల్మి గూవుఁ గొని క్రమ్మిన చీకటికప్పు; ఫల్గునా! 10

అనుడు ధనంజయుం డనియెఁ జనార్దనా !

నీవు పరంబ్రహ్మ, మీవు పరమ  
ధామ, మీవు పవిత్రతరమూర్తి, వీవు మ  
హోత్కృష్టుఁడవు, నీ వను త్తముఁడవు,  
నీవు పూరుషుఁడవు, నీవు శాశ్వతుఁడవు,  
నీవు విభుండువు, నీ వజుఁడవు,  
నీవు దివ్యుఁడ, వీవు దేవదేవుండువు,  
నీ వనాదివి, నీవు నిర్మలుఁడవు,

ననుచు నిచ్చలు దేవర్షి యైన నార  
దుం డసితుఁడు దేవలుఁడు వ్యాసుండు మొదలు  
గా మహర్షులు పలుకుదు; రీమొలవున  
నీవు స్వయముగఁ జెప్పుచున్నావు నాకు.

నీవు నా కను నిదియెల్ల నిక్క మనియె  
నమ్ముచున్నాను నెప్పుది నలిననాభ !  
నీప్రభావమ్ము నెఱిగికో నేరు భగ  
వానుఁడా ! సురాసురులు నెవ్వారలేని.

12

నిఖిల ! నీవు నీచేతనే నిన్ను గురై  
ఁటింగికోనుచు నున్నాఁడ వుత్తుంగయశుఁడ !  
భూతభావన ! భూతేశ ! భువనములకు  
నెల్లఁ దల్లియుఁ దండ్రుయు నెల్ల నీవె.

13

ఏ విభూతులతోడ నీయెల్లలోక  
ములను వ్యాపించి నీవు వర్తిలుచునుంటి  
నో, పరమదివ్యముల యయి యొప్పుమీఱు  
వాని నా కెఱిగింపుము వాసుదేవ !

14

నిను ధ్యానించుచు సచ్చ లే నెఱిగికో నిన్ నేర్తు నేరీతిగా?  
నిను నేభావములందుఁగందుకొనిచింతింపన్ వలెన్? వెండియున్  
వినిపింపంగదె నీవిభూతులు, దయా ప్తిన్ నీమనైశ్వర్యమున్;  
దనివుం జెందదు నీవచోమ్మతము నానం గల్గియున్ జెందమున్.

నావుడు వాసుదేవుఁ డను నా వపు దివ్యవిభూతు లన్నియున్  
వావిరిఁ బల్క నూల్కొసిన వర్షశతమ్ములకైన నక్కటా  
రా నొకకొల్కికేనియుఁ, బరంతప ! కావునఁ దత్ప్రధానతా  
భావముఁ గొన్న వాని నొకవంతున నీ కెఱిగింతు వి నిట్టుల్.

ఓ గుడాకేశ ! సర్వభూతోదరముల  
యందు వెలుఁగొందు నల ప్రత్యగాత్మ నేనె;

ఎల్లభూతసంతతులకు నేరుపడెడు

నాదిమధ్యావసానము లరయ నేనె.

17

నే నాదిత్యులలోన విష్ణు పవుదున్, దేజంబులం దంశుసం  
స్థానంబైన రవిన్, మరీచిని మరుత్సంఘంబునం, జుక్కలం  
దే నిందుండచు, సర్వవేదములయం దే సామవేదమ్ము, దే  
వాసీకమ్ముల నింద్రుఁ, డింద్రియములం చౌదున్ మనం బర్జునా!

భూతజాతములందు బుద్ధివృత్తిని నేను,

రుద్రులలో శంకరుండ నేను,

యక్షరాక్షసులందు నైలబిలుండను,

వసువులలోపలఁ బావకుండను,

పర్వతమ్ముల మేరుపర్వతమ్మును, పురో

హితులలోపల బృహస్పతిని నేను,

సేనానులన్ దేవసేనావిభుండను,

సరసులలో నెల్ల సాగరమును,

విదితుశా మహర్షులయందు భృగుండ నేను,

పలుకులందు నేకాక్షర ప్రణవ మేను,

యజ్ఞములయందు జపయజ్ఞ మవుదు, స్థావ

రములలో హిమాలయ మామఁ బ్రథితయశుండ ! 19

త్రోవ కెల్లెడఁ జెట్లలో రావిచెట్టు

నవును చేను కిరీటి ! దేవర్షులందు

నారదుండ, గంధర్వగణమ్ములందుఁ

జిత్రరథుండచు, కపిలుండ సింధులందు

20

అమృతమునకుఁ దోఁబుట్టువు  
కొమరున నుచ్చైశ్శ్రవమ్ము గుఱ్ఱములం, దు  
త్తమదంతులఁ జౌదంతిని,  
ప్రముఖుల నరులన్ నరాధిపతి నే ననఘా !

21

ఆయుధములందు నవుదు వజ్రాయుధంబు,  
ధేనువులయందు నల కామధేను వేను,  
పుట్టువుం గూర్చు కందర్పుపాలితి నేను,  
సర్పముల వాసుకిని నేను సవ్యసాచి !

22

నాగములందు ననంతుఁడ,  
బాగుగ యాదస్సులందు వరుణుఁడఁ, బితృరా  
డ్భాగంబుల సర్వముఁడను,  
యోగేచ్ఛుఁడ! యముఁడ సంయమోద్యోగులలోన్ 23

పొలదిండ్లం బ్రహ్మాదుఁడ;  
గలయిం చెడువారలందుఁ గాలుండ, మృగం  
బులలో సింగంబును, ప  
క్షులలో వినతాసుతుండఁ, గురుకులదీపా!

24

పావయితలందు నేనే పవనుఁడ, శస్త్ర  
ధారులం బెల్ల నే నౌదు దాశరథిని,  
జలచరంబులలోన మొసలిని నేను,  
నదులలోపల గంగను, సంధ్యవిభవ!

25

అనఘ! సృష్టలందు నాదియు మధ్యము  
సంత మేను, విద్యలందు నాత్మ

విద్య యవుదు నేను, విను, వాద జల్ప వి  
తండములను వాదధార్వ్య మేను.

26

అక్షరములయందు సకార మవుదు నే, స  
మాసములయందు ద్వంద్వసమాస మేను,  
నాశనము లేని కాలమునలుపు నేను,  
శ్వేతహయ! విశ్వతోమ ఖిధాత నేను.

27

నిఖిలమును మ్రింగుమృత్యువు నేను, పొడమ  
నున్నవానికి బీజ మే నోయి పార్థ!  
నారులకుఁ గూర్చు కీర్తి శ్రీ నెగడువాక్కు  
స్మృతియు మేధయు క్షమయును ధృతియు నేను.

28

సామమ్ములన్ బృహత్సామ మే, ఛందస్సు  
లందు గాయత్రి యన్ ఛంద మేను,  
మాసమ్ములం దెల్ల మార్గశీర్షము నేను,  
ఋతువులందు వసంతఋతువు నేను,  
మోసంపుటాటల మొదటి జూదము నేను,  
తేజస్వులం దెల్లఁ దేజ మేను,  
జయశీలురందు నే జయము నొందును, వ్యవ  
సాయపరుల వ్యవసాయ మేను,

సత్త్వవంతులందు సత్త్వమ్ము నే, వృష్ణు  
లందు వాసుదేవుఁ డవుదు నేను,  
పాండవుల ధనంజయుండ నే, మునులలో  
వ్యాసమునిని, కవుల భార్గవుండ.

29

దమనశీలురయం దేను దండ మవుదు,  
 నెమ్మిమై జిగీషువులందు నీతి నేను,  
 నేనె గోప్యవృత్తులయందు మాన మవుదు,  
 జ్ఞానవంతులలో మేలి జ్ఞాన మేను.

30

వేయి నొడు లేల! ఫల్గునా! వినుము, సర్వ  
 భూతములకు విత్తన మేనె, శ్వేతపాహా!  
 నేను లేకుండఁ బొసఁగఁగా నేరుచునది  
 యీ చరాచరములయందు నెందు లేదు.

31

నాదివ్యతరవిభూతుల  
 కేఠీ తుది యన్నమాట! ఈమాత్రముగా  
 లే దసక నీకుఁ దెలిపితిఁ  
 బ్రోఁదిపటిచి యేక దేశమునఁ గాంతేయా!

32

ఎది యెది విభూతిగలదో,  
 ఎది యెది శ్రీమంతమో, మఱెది యూర్జితమో,  
 అది యది మత్తేజోంశము  
 కుదురునఁ బొదలిన దటంచు గుఱుతు నెఱుఁగుమా. 33

ఇంత నాప్రబోధమ్ముతో, నింత నీశ్ర  
 వణముతో నేల? ఒకమాట నినుము పార్థ!  
 ఈ సమస్త ప్రపంచమ్ము నేను నాదు  
 నొక్కకళతోడ వ్యాపించి యున్నవాఁడ.





## పదునొకండవు సధ్యాయము

### విశ్వరూప సందర్శన యోగము

అన విజయుఁ డనెః మదనుగ్రహమునకై ర  
హస్య మనక నీ వనిన యధ్యాత్మసంజ్ఞ  
కమ్ము శుభవాక్కు వినుడు నన్ గప్పియున్న  
కలుషమోహమ్ము పంచబంగాశమయ్యె.

1

భూతములపుట్టుచావులు పొసఁగు నీవ  
లనన యని విస్తరముగ వింటిని ముకుంద!  
అవ్యయంబైన నీదుమహామహత్త్వ  
మెల్ల నీవల్ల నిటు లాలకించినాఁడ.

2

ఓపురుషోత్తమ! సరి నీ  
రూపమ్మునుగూర్చి నీనిరూపిత మెల్లన్;  
నీపరమేశ్వరరూపముఁ  
జూపుము, కోరిక పొసంగెఁ జూడఁగ నాకున్.

3

ఆ నీ యవ్యయరూపము  
నే నీక్షింపం గలాఁడ నేనియు నెనరుం  
బూని యిఁకం జూపుము దే

వా! నావుడు నగుచుఁ బలికె ఖగవానుఁ డిటుల్

5

నీ వేడ్కన్ గమనించినాడ విజయా! నీ కింక మే తాను, నా  
నావర్ణాకృతులం దిరమ్ముపడినై, నానాప్రకారమ్ములై,  
భావింపంబడరావు, దివ్యములుభవ్యముల్, వ్యయానూహ్యముల్  
నావిశ్వాకృతు లన్న; నన్న! కను నిండం జూడుమా చూపెదన్  
వేలుం గోల్లును నాస్వరూపములు దుర్వేద్యమ్ము; తాఁగాక, నీ  
వోలింజూడుమునామెయిన్, విజయుఁడా! యొప్పారునాదిత్యులన్  
వాఱాయంబున రుద్రులన్, వసువులన్, నాసత్యులన్, గాలులన్,  
జాలం బేలక యెందుఁ జూడని మహాశ్చర్యంబులం దాలిమిన్.

స్థావరజంగమమ్ములకుఁ దావల మైన జగమ్ము సంతయున్,  
నీ వెది యింకఁ గోరెదవా నెమ్మదిఁ జూడఁగ దాని నామెయిన్  
వావిరిఁ జూడు; మీకనుల నాదప్పునైశ్వరయోగముం గనం  
గా వెఱఁగొందు, నిక్కమటుగాన నొసంగెద దివ్యచక్షువున్. 7

ఓ భాత్యంధుఁడ! వింటె నానొడి? మహాయోగీశ్వరేశానుఁ డా  
రాజీవాత్ముడు పల్కి యీసరణి, బార్థా! చూడుమాయంచచోఁ  
దాఁజూపెం, బరమాద్భుతంబయికనన్, ద్యావాభువోభాగముల్  
రాజత్తేజముకల్గిఁ దేజరిలిపో, రాణించుదివ్యాకృతుల్. 8

ఎన్నో మోములు, నెన్నియో తలలు, నెన్నే జేతులుంగాళ్ళు, నిం  
కెన్నో కన్నులు, నెన్నియో తొడలు, నెన్నే వ్రేళ్ళులుంగోళ్ళు, లిం  
కెన్నో సొమ్ములు, నుద్యతమ్ములయియెన్నే నాయుధమ్ముల్, మఱె  
న్నెన్నో రత్నకిరీటముల్ మెఱయు నెంతే నద్భుతం బామెయిన్.

పలుచని దివ్యగంధముల పైపయిపూతలు, పింజెపోతలం  
దొలఁగని పట్టుపుట్టుముల తోరపుకట్టుబడుల్, మెఱుంగులం

బలిసిన యుత్తరీయముల పైవలెవాటులు, క్రొత్తకస్తురి  
గులుకుచు దీర్చిదిద్ది యిడుకొన్న సుమాశపుఁజుక్కలున్, భళా!

చిలుపచిలుపని తేనెలఁ బిలిచి పీట  
వేసి తుమ్మెదజతలకు నిందు పెట్టు  
క్రొత్తపూలమాలలతోడఁ గులుకుచుండె  
నహహ! విశ్వతోముఖ మయ్యనంతురూపు. 11

వేయి వెలుగులు గలయట్టి వేల్పుసాము  
లోక్క వేపు రాకసమున నొక్కమాటు  
వెలసి వెలిగిన, నమ్మేనివెలుగుతోడఁ  
జెప్పఁ గల మేము పోలికఁ, జెప్పలేను. 12

తుది మొదలన్నమాట యెటుఁ దోఁపక నూపణ కందఁబోని సం  
పద కవువిశ్వనూపమునఁ బార్థుఁడు కన్గొనె శౌరిమేనఁ జ  
క్కఁ దనరి యొక్కపాదున, జగమ్ము సమస్తము వేయిరూపులం  
గొదకొని సంవిభక్త మయి కొన్న సమున్నతి నున్న దానిఁగాన్.

అంతఁ గలంత ముంచి యిటు నగ్గలమా వెఱఁ బెద్దభీతి నా  
క్రాంతమనస్కుఁడై, యడకుఁగ్రమ్మకొనన్, మెయిపుల్కరింప, వృ  
త్రాంతకపుత్రకుండు రచితాంజలియై శిరసా ప్రణామముల్  
వంతులు వేసి చేసి, భగవానునితో ననియెన్ వినీతుఁడై. 14

దేవా! భూతవిశేషసంఘములఋద్ధిం, బూజ్య నీశాను, రా  
జీవాంతఃశుభకర్షి కాసనసమాసీనున్ సురజ్యేష్ఠున్,  
దేవస్తుత్యయశుల్ మహర్షి వరులన్, దివ్యోరగశ్రేష్ఠులన్,  
వే వీక్షిం మచునుంటిఁ గన్నులెదుటన్ నీదివ్యదేహంబునన్. 15

పాదును బానువట్టమును బైతలయుం గనరా, కనేకబా  
హూదరవక్త్రనేత్ర మయి యొప్పి, దెసల్ పది యావరించి, యే  
పేది, యనంతరూపమయి, యీమెయిఁదోఁచె మహాద్భుతస్థితిన్  
నీవపుదివ్యరూప; మననీభరవారక! దుఃఖతారకా! 16

అదె నీరత్నకిరీటరాజముమెఱుం, గా కానేఁగొవచ్చున  
ల్లదియే నీగద, నీమచక్రము సహస్రాదిత్యసంకాశమై  
పదనుల్ వారి భ్రమించుచున్న దదిగో, పద్మాక్ష! నిన్ జూడఁగం  
టిదరిన్ విప్పల నీవు నీతనువునన్ దీప్తావలార్కప్రభల్. 17

ఇనకోటిప్రభ! వేదితవ్యము పరం బేకాక్షరబ్రహ్మమీ  
వు, నిధానంబవు విశ్వవిశ్వమునకున్ భూతేశ! నీవే, సనా  
తనుఁడా! నాశము లేక శాశ్వతముగా ధర్మమ్మ రక్షింతు వీ  
వు, నిరీహుండవు, పూనుపోతముఁడవుం బూర్ణుండ వీ వచ్యుతా!

పాలుపుగ సూర్యచంద్రులిరువు ర్వెలుఁగొందుచునున్న వారు క  
న్నులుగ సనాదిమధ్యనిధనుండవు నీకు, ననంతవీర్యసం  
వలితుఁడ! మండునగ్గివలెఁ బ్రజ్వలమైన మొగంబుతోడి నీ  
వెలుఁగున నీజగం బుడికి బిట్టు నెఱింపడుచున్న దవ్యయా! 19

మింటికి మంటి కొక్కఁడుగ మేకొని నిల్చి యొకండ వీనె వె  
న్నంటి వలంకు లీరయిదు నంకిలినెట్టి గ్రసించినాఁడ వే  
యంటును సంటునున్ విడువ; కన్భుతమా భవదుగ్రరూపముం  
గంటన చూచి భీతిలి జగత్త్రయ మాకు మయ్యె నెంతయున్.

కొందల మొంది వేలుపులు గుంపులుగాఁ జొరుచున్న వారు నిన్;  
గొందలు భీతిఁ గే లొగించి కొండికల్తై నిను వేడుచున్న పా;

రందఱు సిద్ధులున్ ఋషులు నౌ నని స్వస్తులు వల్కుచున్ నిష  
దృప్తందముతోడ ని న్నభినుతించుచు నుండిరి విశ్వరూపుఁడా !

దేవా! సిద్ధులు, సాధ్యులున్, పసువు, లాడిత్యుల్, మరుద్రుద్రవి  
శ్వేవర్గములవారు, వేల్పుపురిలో నెజ్జుల్, పితృల్, యక్షర  
క్షోపీసుల్, గుమిగూడి కన్నులఁ గనుంగో మాఁగుచున్నా రిదే  
నీవిశ్వాకృతి సదృశమును, వెఱల్ నిండార, విశ్వేశ్వరా ! 22

వేలున్ వేలు మొగములుం, గనులునున్, వీపుల్తోడఁ, చాడలుం  
గాలుం జేతులు, కుత్తుకల్, తలలు, మీగాళ్ళున్, నొసళ్ళున్, జ్వల  
జ్వాలాభీలములై కరాళములు దంష్ట్రల్, నాల్కలున్, మీఱుని  
న్నాలోకించి పడంకుచున్నది జగం; బ ట్టైతి నేనున్ హరి ! 23

మండెడునిష్పగోళములమాదిరి మంటలు గ్రక్కు నీమహా  
ద్దండవిశాలనేత్రములతారలతీ రలు లుండని మృహా !  
నిండినకెంజిగిం గదలు నీపెదనాలుకఁ జూచినంత నా

గుండెలు బ్రద్దలై యవిసి గుండములై పడుచున్న వచ్యుతా ! 24

తాలిమి దూలిపోయె, మది తావులు దప్పెను, గాళు లూఁచలై  
కూలఁగ లాఁగుచున్నయవి, కుత్తుకలోఁ దడి యాఱిపోయె, గ  
గ్గోలుమెయిన్ శమమ్ముఁ గడుఁ గోల్పడితిం, గనఁ జాల నే నిఁకం  
గాలకృశానుకీలలకుఁ గమ్మరికొల్ముల నీముఖములన్. 25

నాథ! ప్రసాదబుద్ధి నిఁక నాపయిఁ జేయుము మ్రొక్కుకొందు నే;  
నీధృతరాష్ట్రనందనులు, నెల్లనృపాలురు, వారివారలున్,  
ద్యౌధునికన్న కాను, పల ద్రోణుఁడు, కర్ణుఁడు దొట్టివారు, మా  
యోధులుసైతముం జొరుచునుండిరి నీదుముఖంబులం దదే ! 26

కొందఱు గోరపుంగొనలకోటలసందునఁ జిక్కి వ్రేలుచుం  
గ్రిందులుగాఁ దలల్ నలిగి గీ యని యాక్షుచు నున్నవా; రికం  
గొందఱు కొండతాళ్ళటులు కొంకనికాళ్ళులక్రింద నల్లి వే  
బందనవాటి మాటి రిదె పచ్చడిపచ్చడిగా జనార్దనా! 27

వేలు నదీప్రవాహములు వేగము నాఁగని పెద్దవాఁకలం  
దేలుచు సింధురాజునొడిఁ దిన్నఁగఁ బోయి యడఁగునట్లుగా,  
జాలున వీర లెల్లరు నెసం జొరఁబాటుచునున్నవా, గురు  
జ్వాలలు గ్రక్కు నీభయదవక్త్రబిలంబులయందు గుంపులై. 28

మండెడునగ్గిని మిడుతల  
దండులటుల్ మాడిపోవఁ ద్వరపడి వీరల్  
తండ్రోపతండములుగా  
నిండం బడుచున్నవారు నీనోళ్ళులలోన్. 29

మింగుచు నెల్లజగమ్ముల  
నంగిలి రుచిచూచుచుంటివా, విశ్వాత్మా!  
పొంగిన నీమతనూరుచు  
లంగద నుడికించుచున్నవయ్యా! వానిన్. 30

నీ వెవ్వండవో, ఈమహోగ్రతనువున్ దేనిన్ సుసాధింపఁ గై  
కో వాంఛించితివో, ప్రసాదమతి నాకుం దెల్పువే, దేవదే  
వా! వేద్యుండవుకాని నీదవుమహత్త్వం బే నెఱుంగన్, నమ  
స్తేవాక్యంబులు పల్కువాడ; ననఁ, బ్రీతిన్ విశ్వరూపుండనున్.

కాలుండం, గలనాత్మకుండను, జగత్కల్యాణసంపాదన  
శ్రీలోలుండ; నివేళ నట్టిపనికే చేకొంటి నీరూపు; సం

బాళిపంగలవాడ సర్వము; ద్విపత్పక్షంబువా రెల్లరున్  
 నేలం గూలక మాన రింకఁ; బనియే నీతోడ లే దర్జునా! 32  
 కావునఁ గాళ్ళు నాఁప కిటు క్రన్ననఁ బోరికి లెమ్ము, శ్రేయముం  
 గావుము, దాయలం దునిమి గారవ మొంతుము రాజ్యలక్ష్మి సం  
 భావనఁ గూర్చుకొఁగిట; నవారణ వీరల సవ్యసాచి! నే  
 నే వధియించితిన్ మునుపె, నీవు నిమిత్తముమాత్రమేసుమీ!

మనమం దించుక సందియంపడకుమా, మందాకినీనందనుం  
 డునుద్రోణుండును సైంధవుండునలకర్ణుండున్ మదిచ్చాహతుల్  
 మునుపే, నీ విఁక నామమాత్రముగరూపుల్ మాపుమా వారి, నూ  
 ల్లొనుమాపోరున, మానుమాభయము, గెల్పుంగాంతు వీవర్జునా!

అన విని నెన్నోసల్ పుడమి నంటఁగ సారెకు మ్రొక్కి యిట్టిని  
 ల్వునమెయిఁగమ్మువాఱువెఱఁ బుట్టునడంకునఁదూలిపోయె ఫ  
 ల్లునుఁ డనె వెండి రాపడు నెలుంగున; నచ్యుత! నీయశమ్ముక  
 ల్మిని జగ మొందుచున్నయది లెస్స ముద మ్మనురంజనమ్మునున్.

వెఱచి వలంకులం బరుగువెట్టఁ దొడంగిరి రక్కసుల్; కరం  
 బెఱఁగుచునున్నవారు సుర లెల్లరు సిద్ధులతోడఁ గూడి; వా  
 దఱి తొలివిత్తు బ్రహ్మకును, నన్నిటికన్నను మిన్నయైన నిన్  
 గుఱిచి నమస్కరించు టొక గొప్పయొకో భువనంబు భవ్యయా!

ఎల్ల జగంబులున్ నిలుచు నెంతయు హాయిగ నీచుకుక్షి లో;  
 నెల్లరు వేల్పుసాము లొనరింతురు నీపదసేవ తొత్తులై;  
 ఎల్లెడ నెల్లుచుందు వఖిలేశ్వరుఁడా! నదసత్పరత్వసం  
 పల్లసితంబు నక్షరము బ్రహ్మము నీవె నిజం బనంతుఁడా! 37

నీవే తోల్లిదై సంబవు,  
 నీవే యీవిశ్వమునకు నిరతనిధానం,  
 బీవే వేత్తయు, వేద్యము  
 నీవె, పురాణపురుషుండ నీవే, దేవా ! 38

ఓ విశ్వాకృతి ! నీచే  
 నావృత మీ విశ్వ మెల్ల; నంతము గలదే  
 నీ విమలరూపములకున్;  
 నీవు పరంధాను మవుదు నిఖిలాధారా ! 39

అరయు బవనుఁడు శమనుఁడు  
 వసుఁడు పితామహుఁడు ప్రపితామహుఁ డీ  
 శ్వర ! వైశ్వానరుఁ డల చుం  
 దురుఁడు ప్రజాపతులు నీవె; తోచదు వేతే. 40

మ్రొక్కెద నీకుం దృష్టిగ  
 మ్రొక్కెద నొక వేయిమార్లు, మ్రొక్కెద మఱియున్  
 మ్రొక్కెద వెనుకన్ ముందుల  
 మ్రొక్కెద నే నెల్లయెడల మ్రొక్కెద దేవా ! 41

సర్వమ్మ నావరించి యు  
 ఖర్వము వీర్వమున గర్వకలన వెలయుటన్  
 సర్వేశ! సర్వభూతాం  
 తర్వరీ! కొంటి సర్వనామము నీవే. 42

అనుఁగున్ నెచ్చెలికాఁడవన్న మఃః గృష్ణా! యాదవా!మాధవా!  
 యనుచుం దావక మైన యట్టిమహిమం బావంత గుర్తింప కే



జనవ్రం జేసి ప్రమాదముం బొరసి పెల్చుం బబ్బలుం బిల్చియుం  
టిని, ముంచి యనుగ్రహింపఁగదె నన్నిండాకుకూర్మి హరీ!

వెలసి విహారముల్ సలుపువేళల, హాయిగ విశ్రమించువే  
ళల, సహభోజనంపువలెనన్ బరియాచక మాడి బావ వన్  
తలఁపున నెంత గారవము దప్పినదారి మెలంగినాడనో,  
చల మఱి నాదొసంగులను సైరణసేయుము దేవ! మ్రొక్కెదన్

ఓ మహనీయ! యిట్టి దన నూఁకొనరానిది నీప్రభావ మో  
సామి! చరాచరాత్మకము సర్వజగమ్మును గన్న పెద్దయా  
సామివి నీవు; నీకు సరిసాములు లేకుగదయ్య యెందు; నిం  
కేమొగి నిన్ను మించువొర లేర్పడువార? లనంతవీర్యుడా! 45

తిన్నఁగ వంచి మేను కడుఁ దిన్నినభక్తి నమస్కరింతు, నా  
పన్నశరణ్య! ని; న్నఖిలవంద్యుడ వాద్యుడ వీశ్వరుండ వీ  
వన్న! ప్రసన్నబుద్ధి దొసఁ గావలఁ గూలిచి యేలుమా, సుతుం  
గన్నతఁడున్, సఖున్ సఖుఁడు, గాంతనుగాంతుఁడునల్లు, నన్నీ కన్.

మును పేనాఁడునుఁ జూడ కద్భుతతమమ్మున్ నీమ నీరూపుఁ గ  
న్గొని నెఱొన్నముదంబునం బడితి, గగ్గో లయ్యెఁబో నివ్వెఱన్  
మన; మోదేవ! ప్రసాదమున్ మొనసిసమ్మానంబుతో దొంటిరూ  
పును జూపింపఁగదే, త్వదేకభజనంబుం దప్ప నే నెన్నఁడున్. 47

కమనీయం బగు పాంచజన్యము, లసత్కౌమోదకీశార్ద్రచ  
క్రములున్, నాలుగుచేతులందు మెఱియంగాఁ, గ్రమ్మవాఱంగిరీ  
టమణిస్తోమరుచిప్రరోహములు మింటన్, లోచనానందకం  
దము నీరూపము వేయిచేతులవిభుండా! కూర్మి దాల్పంగదే.

అనుడున్ శ్రీభగవానుఁ డిట్లనియె బార్థా! నీయెడంగొన్న కూర్మినిఁ, దేజోమయమై యనంతమయి దుర్విశ్లేయమై యాద్యమై ఘన మీరూపును నాత్మయోగమునఁ గ్రక్కంజూపితెన్ నీకు నొక్కనికిన్ ; నిక్క మాదృప్త పూర్వ మిది నీకంఠెన్ మఱెవ్వానిచేన్. కాంతేయా! భవదన్యుఁడెవ్వఁడు నృలోకంబందు చన్ జూడఁ గా సంతే నేరుపఁ డిట్టిరూపమున, వేదాభ్యాసముం జేసినన్, సాంతత్యంబున జన్నముల్ సలిపినన్, దాసంబు లీఁబూన, దుర్దాంతంబుల్ తపముల్ పొనర్చినను, గర్మస్థైర్యముం గాంచినన్.

కని నారూపము ఘోరరూపము నిటుల్ కాంతేయ! నీకింక నెమ్మనమందున్ వెఱి మూఢభావకలయుం బ్రాపింపఁబోకుండుఁగాక; నిమేషమ్ములు లేని వేల్పుదొరకుం గారాబుబిడ్డండ! కన్గొనుమాపూర్వపు సౌమ్యరూపముననన్నున్ సుప్రసన్నుంగడున్.

అని వాసుదేవుఁ డయ్య  
జ్ఞునునకు వెండియుఁ స్వసౌమ్యరూపమ్ముం జూ  
పి నితాంతభీతు నాతనిఁ

జనవున నాశ్వాసపఱిచె, సఖుఁడా! యనుచున్. 52

అంతం గొంతివరాలబిడ్డఁ డనె, దేవా! కాంచి కన్గోయి నిట్లేంతే శాంతగసమ్ముజాల్గురియు నీ యీ మానవాకారమున్ సంతోసంబున భీతి బాసి కుడుటం జక్కంబడెన్ నామనం; బంతుం బంతును లేదు నీమహిమమం, దబ్బాతప్రతేక్షణ! 53

వానికి వాసుదేవుఁ డిటు వల్కె ధనంజయ! నీకు గోచరంబైన మదీయదివ్యతను వచ్చుత మేరికి నెందుఁ జూడఁగా

రానిది, దివ్యతేజము; నిరంతర మువ్విఱు లూరుచుందు రి  
ద్దానినిఁ జూడ వేలుపులుఁ; దప్పదు నీవయి నీర్ష్య వారికిన్. 54

చివుకక కొన్న వేదములచేతఁ, దపమ్ములచేత, నిత్యదా  
నవిధులచేతఁ, భూతయజనమ్ములచేత, జపమ్ముచేత, నీ  
వవిరళవృత్తిఁ గాంచిన మదద్భుతరూపముఁ జూడ నేర రే  
ప్రవరులు; నందుకుం గల యుపాయము పాయనిభక్తియేనుమి.

ప్రోదియొరచ్చుకొఁ గలుగుపొందికఁ జొప్పడుభక్తితోడ వే  
దాదులయందుఁ బొందుపడునట్టి పవిత్రయశుండుమాత్ర మే  
వేది యెఱింగికోఁ గనుల నీవటు లీక్షణసేయ నేర్చువాఁ  
డీదృశు విశ్వగూఢు నను; నియ్యెడ వాచులు లేవు ఫల్గునా! 55  
నాకోసమ్ముగఁ గర్మముల్ సలుపుచున్, నాచిక్కునేనమ్ముచున్,  
నాకుం బ్రీతిగ భక్తి సేసికొనుచున్, సంగంబుఁ బోనాడి, స  
ర్వాకారంబుగ భూతజాతములచాయన్ వైరమే లేని సు  
శ్లోకుం డచ్చుగ నన్ను నే పడయ నేర్చుం బాండవా! వింటివా!

## పండ్రెండవ నధ్యాయము

### భక్తి యోగము

అనవుడు, నిత్యయుక్తతమమై నిను విశ్వతనున్ భజించు భక్తనికరమందు, వ్యక్తమవుదారె దిరంపడ కక్షరమ్ముగాఁ దనరెడుబ్రహ్మముం గొలువఁదార్కొనుభక్తులయందు, నెన్న, నేయనఘులు యోగవిత్తములొ, ఆనతి యిమ్ముని కట్టి వే డుడున్.

శ్రీభగవానుఁ డిట్లని వచింప దొరంకొని: నిత్యయుక్తులై నాభయభక్తులం బొదలి, నాపరమాద్భుతరూపమం దెదన్ ట్తోభిలసీక నిల్చి, కడుఁ జొప్పడుశ్రద్ధ ప్రసిద్ధి కెక్కఁగా, నాభజనంబునన్ మునిఁగి నానెడుభక్తులు యుక్తు లెంతయున్.

సవ్యసాచీ! విను, సర్వకాలములందు

సమబుద్ధిఁ బడసి, ద్వంద్వములఁ బడక,

ఎల్లభూతమ్ములహితమున నిరతులై,

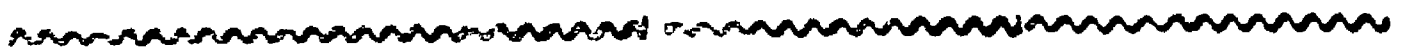
యింద్రియమ్ములు నిగ్రహించి లెస్స;

పలికి నిర్దేశింప నలవి గా, కప్రమే

యమ్మయి, యూహల కందఁబోక,

కదలిక మెదలిక పొదల కేయదనునఁ,

గూటస్థమై, యెల్లచోటులందుఁ



జాల నిండియుండి, శాశ్వత, మక్షర  
మైన బ్రహ్మయు నసమానగతి ను  
పాసనయున నిలిపి పరగుజ్ఞానులు నన్నె  
వడయఁ గలరు నిజము పొండవుండ !

3

అవ్యక్తాసక్తాత్ములు  
కావ్యాసంగమునఁ ద్లేశ మధికతరము, కా  
రవ్యుడ! దేహులు సుగముగ  
నవ్య క్తగతిం బడయువయము నొందరు సూ.

4

నరుడ! సమస్తకర్మములు నాయెడ సంన్యసనమ్ము సేసి, మ  
త్పరు లయి, నాయెడన్ నిలుపువాటివచిత్రముతో, నసన్యయో  
గరసికులై , యెవేళ నను గట్టిగ ధ్యానము సేయుభక్తులం  
గరకరి దుర్భవాంబునిధిగర్భమునుండి సముద్ధరింతు నేన్.

5

విశ్వరూపుడ నాయందు వెలసి మనసు  
నిశ్చయాత్మికమవు బుద్ధి నెలవుకొలుపు;  
మనఘ! దేహమ్ము దొఱఁగినయవల మివుల  
• నీవు నాయందె నిలుతువు, నిక్క మింత.

6

అజ్ఞునా! నాపల్కినటు లెచ్చ డెందమ్ము  
నరికట్టి నాయందుఁ దిరముపఱుప  
నోవవే, నభ్యాసయోగయోగమ్మున  
ననుఁ జేరుజతనమ్ము నడుపుమయ్య;  
అభ్యాసయోగమ్మునందును నేరవో,  
మత్కర్మపరమత మలయ నగుము;

తలపోసి నాప్రీతి సలిపియుఁ గర్మముల్,

కడు సత్త్వశుద్ధినిఁ బడయఁ గలవు;

కవ్వడి! యందునున్ నెఱి గలుగవేని,  
కనువుపడి కర్మయోగమ్ము నాశ్రయించి  
నియతచిత్తుడవై, మీఁద నిఖిలకర్మ  
ఫలములను సంస్యసింపుము పరమమందు.

7

విను మీటు, లభ్యాసముకం  
తెను జ్ఞానము, దానికంటె నెక్కినధ్యానం  
బును, దానికంటె శ్రేయో  
జనకము కర్మఫలసంస్యసనమును బాఠా!

8

సర్వకర్మఫలమ్ములు సంస్యసించి  
వైచి మత్పరముడ యయి పరగనేర్చు  
నెడల సంసారసరణి, తద్ధేతుభూత  
మైన యజ్ఞానభూతమ్ము, నడఁగిమడఁగు.

9

ఎల్లభూతముల ద్వేషింప నొల్లనివాఁడు,  
మిత్రభావమ్మున మెలఁగువాఁడు,  
కరుణారసమ్మునఁ గఱిఁగుడెందమువాఁడు,  
మమత కాశ్రయ మీని క్రమమువాఁడు,  
నెఱి నహంకారమ్ముఁ దఱిమివైచినవాఁడు,  
సుఖదుఃఖముల సమస్ఫూర్తివాఁడు,  
తాలిమి సొమ్ముగాఁ దనర నేర్చినవాఁడు,  
నిత్యసంతుష్టుడై నెగడువాఁడు,

యోగి యవువాడు, నియతాత్మ మొనరువాడు,  
 సుదృఢనిశ్చయమ్మునవాడు, సొరిది మనసు  
 బుద్ధి నాయందు నిడుకొని పొదలువాడు,  
 నైన నాదుభక్తుడు ప్రియుడయ్య! నాకు. 10

ఎవ్వనివల్ల లోక మొకయించుక యంచుక బాధ నొందదో,  
 యెవ్వడు వ్యాకులంపడి తపింపఁజొ లోకమువల్ల నెన్నఁడే,  
 నెవ్వడు మోదముంగినుకనీసుభయమ్ముఁ జికాకుఁద్రోయుఁదా  
 నవ్వల, నాదుభక్తి గలయాతఁడు నాకుఁ బ్రియుండు పాండవా!  
 తలఁప నపేక్షలేని సముదారుఁడు, లోపల బైట శౌచముల్  
 గలయతఁడున్, సమర్థుఁ డగుకర్ణములందుఁ, దటస్థుడున్, వృధల్  
 దలఁగినతండు, నెల్లపనులన్ ఫలముల్ విడనాడినాతఁడున్,  
 వలగొనునాదుభక్తిఁ బ్రవిభాసిలునాతఁడు నా కభీష్టుఁడౌ. 12

చెనయక మోదము ఖేదము  
 మనమున ద్వేషమ్ముఁ గోర్కె, మఱిమఱి దూర  
 మ్మున విడిచి శుభాశుభముల,  
 ననిచిననాభ క్తజనుఁడు నాకుఁ బ్రియుం డౌ. 13

మానక శత్రుమిత్రులెడ మానమునం దవమానమందు స  
 మ్మానముతో సమానమగు మాననఁ, జల్లఁదనమ్ము వేడిమిన్,  
 బూనికదుఃఖమున్ సుఖముఁ, బోల్కినొకండుగఁజూచి, సంగమున్  
 మానిన నాదుభక్తజనమాన్యుఁడు నాకుఁ బ్రియుండు ఫల్గునా!

పొగడినఁ దెగడిన నొక్కడే,  
 మొగకొని మానమునఁ, దుష్టిఁ బొరసినదానం

దగి, యనికేతుఁడు, స్థిరమతి,

యగు నాభ క్తుండు నాకు నధికప్రియుఁడౌ.

15

ధీనిధి! ధర్మము నమృతము

దీనిం గడు శ్రద్ధతో ధృతిన్ మత్పరులై

పూని యథోక్త ముపాసకు

తా నాభక్తు లన నాకు నతితర మిష్టుల్.

16



## పదుమూడవ నధ్యాయము

### క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగ యోగము

మిత్రమ ! ఈ దేహమ్మును  
క్షేత్ర మనియు, దీనిఁ దెలిసి చెలఁగెడువానిన్  
క్షేత్రజ్ఞఁ డనియు నందుకు  
క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞవిమలు సిద్ధాంతమునన్. 1

క్షేత్రములం దెల్లం గల  
క్షేత్రజ్ఞఁడు నేనెసుమ్ము; సితహయ ! క్షేత్ర  
క్షేత్రజ్ఞవిభాగంపుప  
విత్తజ్ఞానమ్ము నాకుఁ బ్రియతమ మెంతేన్. 2

క్షేత్ర మది యెట్టిదో, యేవికృతులు గలదో,  
తనరునో దేనివలన, క్షేత్రజ్ఞఁ డనఁగ  
నెవ్వఁడో, యెట్టిపేరిమి నెసఁగువాఁడో,  
సరవిఁ నెల్పెద, నది విను సంగ్రహముగ. 3

పార్థ ! ఇది మహర్షులచేతఁ బలు తెఱఁగుల,  
వివిధములు ఛందములచేత వేఱువేఱు,  
లెస్స వెలసి సందియములు లేని బ్రహ్మ  
సూత్రపదములచేతను, సుకథితంబు 4

తలఁప, మహాభూతములు, సహంకారమ్ము,  
 సభ్యవసాయమయమ్ము బుద్ధి,  
 అవ్యాకృతముపేర నమరుమాయాశక్తి,  
 మనసుతోఁ గూడి పదునొకఁడైన  
 లెక్కకు సరిపడి తిక్కని జ్ఞాన క  
 శ్రేంద్రియములును, జ్ఞానేంద్రియముల  
 కగ్గము లవునట్టి వయిదు శబ్దాదులు,  
 చొప్పుడుతమి, సగ, సుకము, దుక్క,  
 మవల, దేహేంద్రియములప్రో, వందు సమరి  
 వెలుంగుచేతన, ప్రైవోపు నిలువఁబెట్టు  
 శక్తి, యిది యంతయును సమాసమ్మున సవి  
 కార మైన క్షేత్రం బని కథిత మయ్యె.

5

అనఘ! ఆత్మస్తుతియందుఁ గోరిక లేమి,  
 డంబపుడ్రోవ మనంబు నిడమి,  
 ప్రాణిహింసనమునఁ బరగమి, తాలిమి,  
 యెసఁగునాగ్దవమాన నిచ్చ విడచి,  
 ఆచార్యసంసేవ సభిరతి, వెలుపల  
 లోపల శౌచమ్మురూపు గడన,  
 మోక్షమార్గమునందు మొగకొనుస్థిరభావ,  
 మాతృనిగ్రహమున నాగ్రహంబు,  
 ఇంద్రియాగ్రసమితియెడ మాటుమొగ. మహం  
 కారవైఖరి కెడ గలిగి మనికి,

ప్రబలజన్మమృతిజరావ్యాధిదుఃఖిదో  
షానుదర్శనమ్మనందుఁ బూన్కి.

6

విషయజాలములందుఁ బ్రీతి సేయమి, పుత్ర  
దారగృహదులఁ దనరులువడమి,  
కలుగునిష్టానిష్టముల నిచ్చ సమ మయి  
వెలయుచిత్తమ్మన మెలఁగునేర్పి,  
అనయమ్ము నాయం డనన్యయోగమ్మున  
వ్యభిచరింపని పెద్దభక్తి సేత,  
తవిరి వివిక్తప్రదేశమ్మునన్ మన్ని,  
జనసంఘముల రతిఁ గొనఁగఁ జనమి,

సతత మాత్మాదివిషయకజ్ఞానమందు,  
దవులు, తత్త్వవిజ్ఞానార్థదర్శనమ్ము,  
నిద్ది జ్ఞానంబు నాఁబడు; నింతకంటె  
భిన్న మెల్ల నజ్ఞానంబు; వింటె పార్థ !

7

ఎఱిగికోఁ దగు నెది, దేనియెఱుకచేత  
నమృతము లభించుఁ, దెల్పెద నదియె, విను: మ  
నాదిమంతము పరము బ్రహ్మమ్ము తాదృ  
శమ్ము; కా దది సత్తు నసత్తు విజయ !

8

ఎల్లెడలఁ గాలుసేతులు, నెల్లయెడలఁ  
గనులు, తలులు, మొగమ్ములు, గలిగి, యెల్ల  
యెడలఁ జెవులతో బ్రహ్మ మ దెల్లచోటు  
లావరించి వెల్గుచునున్న దద్భుతుండ !

9

సవ్యసాచీ ! సదా సర్వేంద్రియగుణావ  
భాస మయ్యును బరబ్రహ్మ మదియు,  
బొదలి సర్వేంద్రియములును లేనిది, సర్వ  
సంశ్లేషరహితంబు, సర్వగతుల  
సర్వమ్ము ధరియించు, సత్త్వరజస్తమో  
గుణములు లేనిది, గుణపుటచుల  
కేపారు సాక్షియై, యెల్లభూతమ్ముల  
వెలుపల లోపల వెలసియుండు,

స్థాపరము జంగమమ్మును జాల నూత్న  
మవుట నెఱుక కందనియది, తవిలి దవుల  
దవుల నజ్ఞజనులకు, విద్వాంసులైన  
వారి సరసన వెన్నంటి వరలుచుండు.

10

ఆకసమ్మువోలె సంఘియుండి యెవేళ  
వేఱుపఱుప సుంత వీలుపడని  
దయ్యు, భూతతతులయందు వేఱై నది  
వోలె బ్రహ్మవస్తు వోలిఁ గ్రాలు.

11

భూతజాతములను బ్రోచి మోచుట, మ్రింగి  
గఱ్ఱుమనఁగఁ ద్రేచి కడలుకొనుట,  
వెండి పొడమఁజేసి వెలయించుటయుఁ దదు  
ద్యోగమయ్య, ధర్మమోజితాత్మ !

12

పాథ ! ఆదిత్యుఁ డాదిగాఁ బరగునట్టి  
జ్యోతులకు నెల్ల నది పెద్దజ్యోతి సూర్య;

ఎసఁగునజ్ఞాన మను పేర నెగసి కవిసి  
క్రమ్ము కాఱుచీఁకటికంఁటెఁ గడుఁ బరమ్ము. 13

లలితుఁడా ! అమానిత్వాదిలక్షణములఁ  
జెలఁగుజ్ఞానమ్ము, నద్దాం జ్ఞేయమైన  
బ్రహ్మమును, జ్ఞానఫలమైన బ్రహ్మము, నన  
నీ త్రికము నిల్చుఁ బ్రతివానిహృదయమందు, 14

ఓయీ ! శ్లేత్రము జ్ఞానము  
జ్ఞేయము సంగ్రహముగా వచించితి; దీనిం  
ద్రోయ కెఱిగి మద్భక్తుఁడు  
హాయిగ మద్భావ మెనయున్వర్తత కగుఁజ్ఞా. 15

అసఘ ! ప్రకృతియుఁ బురుషుండు ననఁగ రెండు  
నాది లేనివ యని మది నరణుమయ్య !  
లలి వికారమ్ములును గుణములును బ్రకృతి  
వలనఁ గలుగుచుండు నటంచుఁ దెలిసికొనుము. 16

తమి దేహేంద్రియసంఘా  
తము నమకూరువఁ బ్రకృతి కత మ్మగు; సుఖదుః  
ఖముల సదాసాక్షాత్కా  
రమునం బురుషుండు కతము; ప్రథితయశస్కా! 17

ప్రకృతిస్థుం డయి పురుషుఁడు  
ప్రకృతిఁ బొసంగెడుగుణముల వసుసం గొను; వా  
నికి గుణసంగము నెఱు లో  
ముక సదసద్యోనిజన్మములకుఁ గతం బా. 18

ప్రకృతిపరుఁడైన పురుషుఁ డీ సకలదేహ  
మున నుపద్రష్ట, అనుమంత, భోక్త, భర్త,  
యై, మహేశ్వరుండును బరమాత్మయు నని  
శ్రుతులఁ గీర్తింపఁగాఁ బడుచున్నవాడు.

19

పార్థ! గుణములతోఁగూడఁ బ్రకృతిపురుష  
తత్త్వ మెఱిగికోఁ జాలువిద్యద్వరుండు  
సర్వధా వర్తమానుఁడై సాగుచున్నఁ  
దిరిగి దేహాంతరమ్మును బెరయఁబోఁడు.

20

కొందఱు సంస్కృతాత్మమును, కొందఱు జ్ఞానవిధాననిష్ఠయుం,  
కొందఱు సాంఖ్యయోగమును, కొందఱు బ్రహ్మకునర్పణంబుగాఁ  
గ్రందుకొనంగనై సలుపుకర్మములందు నిరూఢి, బూని పౌ  
రందరుఁడా! యెఱింగికొని రాజుల నేకుతు రాత్మవస్తువున్. 21

మఱి కొలుతు. రిట్టితెఱఁగుల  
గుఱు తెఱుగక గురులవల గుఱుతుగ విని కొం  
దఱు; వినికిం బొదలియు వా  
రఱిముఱి మృత్యువును దాటి యరుగుదు రనఘా! 22

తలఁపఁ జరాచరమయమై  
చెలఁగెడుసత్త్వ మ్మ దెల్ల క్షేత్రక్షేత్ర  
జ్ఞులసంయోగమువలనన  
కలుగు నటం చెఱిగికొనఁగఁ గలుగుము పార్థా! 23

భూతము లడంగుచున్నను  
బ్రాతె నడంగక వెలుఁగుచు వర్తిలి సమతా

స్థితః బరేశ్వరుః గనుఃగౌను  
నాతఃడు తెస్సగః గనంగలాఃతఃడు విజయా ! 24

సర్వభూతములందును సంస్థితం బ  
రేఖ సమభావమునఁ దిలకించువాఁడు  
తనకుఁ దా నాత్మనాశనమును బొనర్చి  
కొనఁడు; తెస్స పరాంగతిం గొనఁగలాడు. 25

ఎల్లగతులఁ బ్రకృతియె గావించుచుండుఁ  
గర్మములనెల్లఁ, బురుషుండు కర్త గాఁడు,  
నిక్కఁ; మని నిచ్చలుం జూడ నేన్చుసుమహి  
తుం డొకండె సమ్యగ్దర్శనుండు పార్థ ! 26

భూతములు వేఱువేఱియ్యఁ బొదలి యొక్క  
యాత్మక్షునయందె స్థితి నొంది యలగుచున్న  
వనుచుఁ దెలిసికొఁ గలిగిన యనుపదంబ  
పొందు విస్తారమా బ్రహ్మమును బుధుండు. 27

నూల్కొని యనాదియును నిర్గుణుండు నగుట  
నడ్జనా ! పరమాత్మ యవ్యయుఁడు సుమ్ము;  
కాన, సంస్థితఁ గొనియును మేన నతఁడు  
చేయఁ డెది, దోషములచేతఁ బూయఁబడఁడు. 28

సర్వగత మయ్య నెటు లాకసంబు సూక్ష్మ  
మవుట నితరవస్తువులచే నంటఁబడదొ,  
అటులె యెల్లడ సంస్థిత మయ్య నాత్మ  
వస్తు వేయంటుసొంటును బలిసి కొనదు. 29

జోక నీయెల్లలోకమ్ము సూర్యుఁ డొక్క  
 రుండె వెలుఁగఁ జేయుచు నున్న రూపు దోఁప  
 త్నేత్రమును నెల్ల నల్లన త్నేత్రి యొకఁడె  
 కడుఁ బ్రకాశింపఁ జేయుచుండెడుఁ గిరీటి!

30

ఎంతయు త్నేత్రత్నేత్ర  
 జ్ఞాంతరము, నవిద్యతోడ నంటువడమి, నీ  
 వంతున జ్ఞానపుకంటం  
 బంతుగఁ గనువాఁడు పరము బ్రహ్మముఁ బడయున్. 31



## పదునాలుగవ నధ్యాయము

### గుణత్రయ విభాగ యోగము

మరలఁ దెల్పెదఁ బరమమకా సరణి, వినుము,  
జ్ఞానముల కెల్ల నిది తలమానికమ్ము;  
తేలిసి యిద్దాని మును లెల్ల దేహబంధ  
మెడలఁ బరమసంసిద్ధినిఁ బడసినారు. 1

నిరత మిజ్ఞానమున నిష్ఠ నెఱయ నిలిచి  
నాదుసాధర్మ్యముం గొన్న నంద్యమతులు  
మరల సృష్టికాలమ్మున మలసి పొడమఁ  
బోరు, లయకాలమున వెత మునుఁగఁబోరు. 2

ప్రకటముపడి త్రిగుణములం  
బ్రకృతి యనంబడెడునట్టి మన్మాయాశ  
క్తి కిరీటి ! మహీయసి; అది  
యొకటే భూతముల కెల్ల యోని; విను మిటుల్. 3

తాలిమి హిరణ్యగర్భని  
మూలమ్మున నెల్లభూతములకుఁ గతంబౌ  
వాలాయపుబీజమ్మును  
నే లీలం దానియందు నిక్షేపింతున్. 4

లలి క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల  
కలయికతీ రైనయట్టి గర్భాధానా  
మలదీక్ష నెల్లభూత  
మ్ములపుట్టుక పొసఁగునయ్య పురుహూతనుతా ! 5

అఖిలయోనివి శేషమ్ములందుఁ బుట్టు  
సకలమూర్తివి శేషమ్ములకును బ్రకృతి  
శక్తియే సాచతముఁ నెఁఁగుతల్లి,  
నేను బీజమ్ముఁ గూర్చుతఁజ్ఞిని, సితాశ్వ! 6

కన సత్త్వరజస్తమములు  
గొనములు ప్రకృతివలనఁ బొసఁగునవియ; సితవా  
హన! అవి యవ్యయుఁ డౌ దే  
హిని దేహమునందుఁ గట్టియిడు నెఱి బొరయన్. 7

ఆ గుణత్రయమ్మునందు నిర్మల మౌట  
సత్త్వగుణము లెస్స సంప్రకాశ  
కమ్ము; దాని కెందుఁ గలుగ దుష్ప్రదవ  
మన్నమాట, యేరవంత; పాథ! 8

విషయమైన సుఖము విషయియౌ నాత్మయః  
దదుకునఁ దవులాట మతిటఁగట్టి  
యటులె జ్ఞానసంగ మమరించి బంధించు  
దేహి నాగుణమ్ము దేహమందు, 9

అర్జునా! రక్షోగుణము రాగాత్మకంబు,  
భూరివిషయతృప్తానంగములకు మూల

కంద; మది యందు దేహాని గ్రస్తుఁ జేసి  
కర్మసంగసూత్రమ్మునఁ గట్టివైచు. 10

బెరసి యెల్లప్రాణుల మోహవెట్టితమము  
నెఱయు నజ్ఞానమున నని యెఱిగికొనుము;  
నెగడినఁ బ్రమాద, మలసత, నిదుర యన్న  
గుణములబలమ్మున నది బద్ధునిఁ బొనర్చు. 11

సత్త్వగుణము సరవి సమకూర్చు సుఖమున;  
రజము కర్మమందు రక్తిఁ గూర్చు;  
మూసి వెట్టి జ్ఞానమును, దమోగుణము ప్ర  
మాదమందు ముంచి మలయఁజేయు. 12

అనఘ ! రజమును దమమును నణఁచి సత్త్వ  
మటులె సత్త్వముఁ దమమును నణఁచి రజము,  
రజము సత్త్వము నణఁచి బిరాసఁ దమము,  
నెగడి తమతమ పనులను నెఱపుచుండు. 13

నెలకొని యెపు డఖిలేంద్రియ  
ములందు జ్ఞానముఁ బ్రకాశమును నీమేనన్  
విలసిల్లు, నపుడు సత్త్వం  
బెలమి వివృద్ధం బటంచు నెఱుఁగుము పార్థా ! 14

వినుము రజ మ్మృతిశయమును  
గనునెడ, లోభము, ప్రవృత్తి, కర్మారంభం  
బునఁ దమి, చిత్తము నిలువమి,  
ఘనఁగంబడి విషయతృప్తి, బెరయును విజయా ! 15

తమ మధికారముఁ గొనునే

మమున, వివేకమ్ము లేమి, మాంద్యమ్ము, ప్రమా  
దము, మాధ్యము, మున్నైన గు

ణములు పొసంగును సురేంద్రదశందన ! వింటే ? 16

సత్త్వ మభిప్రదిఁ గొనియున్న సమయ మందు

దేహముం బాసి మృతి నొందుదేహధారి

పెరిమమెయి మహాత్తమతత్త్వవేత్త లరుగు

విమలలోకమ్ములను బొంది వెలయఁగలఁడు. 17

నెఱి రజోగుణ మేపారుతఱినిఁ బ్రలయ

మొందునతఁడు కర్మాసక్తులందుఁ బుట్టుఁ;

దమమునన్ మృతిఁ గొన్నయతఁడు మూఢ

యోనులందును బుట్టు; ననూనయశుఁడ ! 18

కడలుకొని సాత్త్వికమైన కర్మమునకు

నిర్మలము సాత్త్వికము నయి నెఱయుసుఖము,

రాజసమునకు దుఃఖముఁ, బ్రబలతామ

సమున కజ్ఞానమును, ఫలితముగ నంద్రు. 19

జానుగ సత్త్వమువలనన్

జ్ఞానమ్ము, రజోగుణమ్మునన్ లోభం, బెం

తేనియుఁ బ్రమాదమోహః

జ్ఞానమ్ములు తమమువలన, జతపడు ననఘా! 20

సమ్మతి జ్ఞానముం బొదివి సాత్త్వికవృత్తులు గొందు రూర్ధ్వలో  
కమ్ముల; మర్త్యలోకములఁగాంచుచునుందురు పుట్టు రాజసుల్;

క్రమ్మి జఘన్యప్రతముల రాపిడి దేలిన తామసుల్ జఘ  
న్యముల యా నభోగతులయందుఁ గృశింతురు; నిక్కమష్టనా!  
గుణములె సర్వకర్మములకుం గల కర్త లటం చెఱుంగనై  
గుణములకంటె నన్యునిగ గుర్తునఁ గర్తను జూడఁబోడు, త  
ద్గుణముల కెల్ల సాక్షి యయి తోచుపరాత్మ నెఱుంగనేర్చు నే  
క్షణమున, ద్రష్ట, ఆక్షణమ కైకొనఁ గల్గు మదీయభావమున్.

దేహములకుఁ గారణము లీత్రగుణములను  
నుసుఱుకో నున్నయప్పుడ పొసఁగి దాటి  
జన్మమృత్యుజరాదుఃఖజాలపలయ  
ముత్తఁడై దేహి యమృతముఁ బొందు భార్గ! 23

ఏయేగుర్తులతోడఁ జూడఁబడు లక్ష్మీశా! గుణాతీతుఁ? డే  
యేయావారములం దిరమ్ముపడు వాఁ? డీమూఁటినిం దాటు నే  
చా సుంబోయిజనుండు? నాకుఁగృహహచ్చందెల్ప వేయంచుగాం  
తేముఁ డెంతయు వేడుకోఁ, బలుకఁ బూ నెన్ దేవదేవుండిటుల్

కఱ్ఱి! సత్త్వరజస్తమఃకార్యగతులు  
తొలఁగక స్వవృత్తులం బూని మెలఁగుఁగాక,  
మనిని ద్వేషింపఁ డవ్వాని; మరలి చనును  
గాక, కోరఁడు గుణముల గడచినతఁడు. 25

అరయ నుదాసీనుఁడట్లు లాసీనుఁడై  
గుణములయూపునఁ గుతిలపడఁడు,  
గుణములే వికృతులఁ గొనుచుండు నను నిశ్చ  
యంపుపెంపునఁ దాఁ జలింపఁబోడు,

సుకమును దుక్కమ్ము నొకభంగిఁ జూచుచు

స్వస్థచిత్తమ్మునఁ బరగియుండుఁ,

దలఁపున బరిగారు గులకరాలును మన్ను .

సలుపుచు నొకపోల్కిఁ గలఁగకుండుఁ,

బ్రీయము నప్రియమును దనపయినిఁ బడిన  
దను బాగడినఁ దెగడినఁ దాఁ దొణఁకఁబోఁడు,  
గౌరవమ్మును మఱియు నగౌరవమ్ముఁ  
గూరిచిన నొక్కడుగ సాగు, ధీరుఁ డతఁడు.

26

వానికి మిత్రులు శత్రులుఁ

గానం బడ రెండు, నెల్లకర్మములుఁ దా  
మాని విడనాడు వాఁడు; ప

రానందమె పరముసూ గుణాతీతునకున్.

27

వ్యభిచరింపక దృఢమైన భక్తియోగ

మున స్థితుం డయి సేవించి నను భజించు

నంచితాత్ముఁ డీగుణముల నొంచి దాఁటి

బ్రహ్మభూయమ్ముఁ బడయునన్విత గడించు.

28

కాంతేయా! వ్యయరహిత, మ

నంత, మృమృతమ్ము, ధర్మ, మమలసుఖం, బే

కాంతిక, మా బ్రహ్మమునకు

నెంతేనిం దపుప్రతిష్ఠ యేనె గదయ్యా!

29

## పదునైదవ నధ్యాయము

పురుషోత్తమ యోగము

ధర్మజానుజ! సావధానమనస్కుడ

వై విను మశ్వత్థ మనెడు పెద్ద  
వృక్షరాజ మొకండు విలసిలు; మాయామ

యము దానిసంస్థాన మబ్బరంబు;  
ఊర్ధ్వమూలము దాని కొనరినకొమ్మలు  
క్రిందులు; కల యెల్ల ఛందములును  
బర్ణమ్ము; లది సాగి వచ్చుచున్న దనాది  
కాలమ్మునుండియుఁ గూలిపోక;

పెరుగునే గాని తఱుఁగదు వీనమంత;  
నిట్టినిలువు బలిష్ఠమై నెగడు నిచ్చ;  
లెలమి వివ్వచ్చుఁడా! దీనిఁ దెలియఁ గలుగు  
వాఁడు వేదముల్ దెలిసినవాఁడె నుమ్ము.

1

చెలఁగి గుణమ్ములచేతఁ బ్రాతిగఁ బెంపఁ  
బడి దానికొమ్మలు వమ్ముగాక  
మేకొని క్రిందికి మీఁదికి వే సాగి  
వ్యాపించియున్న వనంతములుగ;

శబ్దాదివిషయసంజ్ఞాను లైన కొంగ్రొత్త

యివుభుత్తో నవి యెసఁగుచుండుఁ;

గ్రింద మానవలోకమందు ధర్మాధర్మ

లక్షణకర్మమాలములు లెస్స

నాటుకొని యున్న; వారూపునన యిహమ్ము

నందు నాచెట్టు కనఁబడ దెందు నెపుడు;

దానికిం దుది మొదలు సంస్థాన మన్న

మాట యొకనాఁటఁ జెలివిడిం బడదు పార్థ !

2

సువిరూఢమూలమై మివులు న య్యశ్వత్థ

వృక్షమ్ముఁ గూఁకటివ్రేళ్ళతోడఁ

జెంగున ధృఢమా నసంగశస్త్రమ్మునఁ

గఱకటి నటికి రూపఱుచునవల

నెదకికోవలె లెప్పు, విమలమా నెద్దానిఁ

జేసుకో నేర్చినవారు మరల

సంసారమునకుఁ గాల్ సాగించి వేంచేయ,

రా బ్రహ్మపదము ననంతసుఖముఁ;

బూని యత్తటినిఁ బురాణమాయాశక్తి

యెవనివలనఁ బొసఁగి యెసఁగె నట్టి

పరమపురుషు నాద్యుఁ బడసెద సర్వాత్మ

నే యటంచుఁ దలఁపు సేయవలయు.

3

ఎడసి మానమోహములకుఁ, దుడిచి సంగ

దోష, మధ్యాత్మనిత్యులై, తొలఁచి కామ



మును, గెలిచి న్నంద్యముల, నిర్మోహులైన  
ధన్యులవ్యయంబైన తత్పదముఁ గొంద్రు.

4

కౌరవ ! సహస్రకరసం

భారుడుఁ దారాధవుండుఁ బాపకుండుం, దే  
జోరూపము నాధామము

లేరు ప్రకాశింపఁజేయ లేశంబేనిన్.

5

పాండుపుత్త్ర ! వింటె, పరగ నెచ్చోటికి

నరిగి మరల నిందుఁ దిరిగి రారొ,

అవ్యయంబు పరమ మదియె నా వైష్ణవ  
ధామమయ్య; అదియె భూమమయ్య !

6

జీవలోకమందు జీవుండు నాఁబడి

సతియు వ్యవహరించునతిననాత

నంబు తేజ మరయ నాదుదివ్యాంశమే

యనుచు లెస్స తెలియుమయ్య పార్థ !

7

తమతమ నెలవులఁ గొని యుం

డి మనఃషష్ఠమ్ములైన సిఘ్రేంద్రియబృం

దము లాకర్షించి నిజో

త్క్రమమున జీవుండు వెంటఁ గైకొని యేగున్.

3

దేహి యానీశ్వరుం డొక దేహమందుఁ

జొరునపుడు, దేహముం బాసి యరుగునపుడు,

వెంటఁ గొని యేగు నవ్వాని, వింటె, యాశ

యముననుండి తా గాలి గంధములనటులు.

9

అమరి చెవిం గన్నుం జ

ర్మమునున్ నాలుకను ముక్కు మనము నధిష్ఠిం

చి మెలపునన్ జీవుఁడు విష

యములన్ భోగించుచుండు నమరేంద్రసుతా ! 10

మేను విడుచునప్పుడు, నందు మెలఁగునపుడు,

గుడుచునపుడును విషయముల్, గుణములఁ బడి

మునుఁగునపుడును, దేహిని మూఢజనులు

చూడ నేరరు, జ్ఞానచక్షువులు దక్క. 11

యతనమున మొనసి సుసమా

హితచిత్తముతోడి యోగు లీయాత్మను స

మృతి స్వస్వరూపమందే

స్థితునిఁగఁ దిలకింప నేర్చి చెలఁగెద రసఘా ! 12

యతనించుచుండియు సుసం

స్కృతచిత్తులు కానివారు గిరికొనునవివే

కతరంగమ్ములలోఁ బడి

ధృతి సెడి యీ యాత్మ నెపుడుఁ దెలియరు పాథా ! 13

కన్నులు విప్పి యొప్పుగ జగమ్ములకుం గడుఁ దెల్వి వెల్లునుం

బన్నుగఁ గూర్చి పేర్చు పల భాస్కరునందును, జంద్రునందు, నే

జన్నమునందుఁగాని విలసద్రుచిఁ దోచుకృశానునందు, సం

పన్నత వెల్లుతేజ మచి మామకమే యని నీ వెఱుంగుమా. 14

రాజులునోజము పెంపున

నే జగతిం జొచ్చి భూతనికరము మోతున్ ;

ఓజ రసాత్మకసోముఁడ  
నై జవ మేపారఁ బెంతు నఖతాపధులన్. 15

ప్రాణులనెమ్మేన్ వై  
శ్వానరభావమున నమరి, వలగొనుప్రాణా  
పానముల నేఁ జతుర్విధ  
మా నన్నమును బచనమున నటిగింతు వెనన్. 16

ఏనె సమస్తభూతములహృత్కుహరమ్ముల నిల్చియుంటి; నెం  
తేనిఁ బొసంగు నావలననే స్మృతి, జ్ఞాన, మహోహనమ్ము; నే  
నే నెటి వేదవేద్యుఁడను; నేనె వెలార్చితి వేదశీర్షముల్;  
నేనె సమస్తభూతములు లెస్స యెఱింగినవాఁడ; సర్జునా! 17

క్షరుఁ డన నక్షరుఁ డన నిరు  
పురు పురుషులు లోకమందుఁ బొడకట్టుదు; రం  
దరయఁగ భూతము లన్నియు  
క్షరుఁ డనఁబడుఁ; గూటమందుఁ గలఁ డక్షరుఁడున్. 18

ఒసరి యీ క్షరాక్షరరాశియుగముకంటె  
వేఱుగా నొక్క పురుషుండు వెలసియుండు;  
నుత్తమోత్తముఁ డవ్వాని కొక్కనాఁడు  
వ్యయ మనెడుమాట పొసఁగ, దీశ్వరుఁ డతండు. 19

పరమాత్ముఁ డనంబడున  
పురుషోత్తముఁ డాత్మశక్తి పొనరుపడం జె  
చ్చెర నావేశించి సదా  
పురుషహిను భరించుచుండు ముల్లోకములన్. 20

కురుకులుఁడ ! క్షరాక్షరు లి  
 ద్విరకంఁటె నతీతుఁడం బరుఁడ నుత్తముఁడన్  
 నెరిఁ, గాన నే నెఱంగితిఁ  
 బురుషోత్తముఁ డనఁగ లోకమున వేదమునన్. 21

పడి మోహతమోహతి మతి  
 సెడ కీటు పురుషోత్తముఁ దెలిసికొను నచు నె  
 వ్వఁడు, వాఁడు సర్వవిదుఁడై  
 వడిఁ బడయం గలఁడు సర్వభావమున ననున్. 22

అతిరహస్యమైన యట్టి యీశాస్త్రమ్ము  
 నీకుఁ దెలిసినాఁడ నెనరుఁజేసి;  
 పాసఁగ దీనిఁ దెలియ, బుద్ధిమత్తముఁ గృత  
 కృత్యతయు లభించు; సత్య; మనఘ ! 23

## పదునాఱవ నధ్యాయము

### దైవాసురసంప ద్విభాగ యోగము

మేకొస భయము లేమియు, సత్త్వసంశుద్ధి,  
జ్ఞానయోగములం దనూననిష్ఠ,  
దానమ్ము, దమము, శ్రౌతస్మార్తరూపము  
లైన యజ్ఞములు, స్వాధ్యాయనిరతి,  
తప, మార్జనము, హింసఁ దవిలి వర్తిలఁబోమి,  
సత్యము, కినుక కాస్పదము గామి,  
త్యాగబుద్ధి, శమమ్ము, దోఁగమిఁ బిశునత,  
నిఖిలభూతములందు నెనరు సేఁత,

లోలుపుఁడు గామి, మృదుత, నూల్కొనెడుసి, గ్గ  
చాపలము, తేజముం, దాల్మి, శౌచము, ధృతి,  
పూనమియు ద్రోహమును, నాతిమానితయును,  
బట్టుపడు దైవసంపదం బుట్టుదఁగికి.

1

డంబం బతిమానము ద  
ర్పంబును గ్రోధంబు పరుషవాక్యము లజ్ఞా  
నంబును నాసురసంపద  
లం బుట్టినమానిసికి నలవడును బార్థా !

2

దైవీసంపద మోక్షపుఁ

గ్రేవకు, బంధమున కాసురీసంపద యా;

దైవీసంపద పొదలఁగ

నీ వజ్జన ! పుట్టినాఁడ; విఁక వగవకుమా.

3

దైవ మన నాసుర మ్మనఁ దవిలి రెండు

భూతసర్గమ్ము లీలోకమున నెసంగు;

నందు, దైవసర్గము లెస్స ముందె తెలిపి

నాఁడ; నాసురసర్గమ్ముజాడ వినుము.

4

విధినిఁగాని, నిషేధపువిధముఁగాని,

గురైఱుగ రాసురజనుల్ కొండిక లయి;

వారియెడ శౌచమేని, నాచారమేని,

సత్యమేని, శూన్యము లయ్య సవ్యసాచి !

5

ఈప్రపంచము మిథ్య, యిది యంతయు హుళిక్కి,

లేదు ధర్మాధర్మవాద మిందు,

నీశ్వరుం డనునాతఁ డిద్దానికా లేడు,

రేకెత్తి తలకొన్న స్త్రీపురుషుల

కామోపభోగమ్ముకతమున రూపొంది

తనరె నటన్న నిద్దానిమూల

కందము కామమ్ము గాక మఱొక్కఁడా ?

యను చూపునం బడి యనద లవుచు

వెసఁ బ్రణష్టాత్మలై, బుద్ధి కనవు గఱత,

నుగ్రకర్ములు, జగముల కుడుగసిపగ

తుఱును నై జగమ్ములచేటుకొఱకుఁ బుట్టు  
చుందు రాసురసంపదలందు ఖలులు.

9

దంభమానమదమ్ములఁ దవిలి, దుఃఖ  
పూరమా కామకూపారమున మునింగి,  
మోహమునన అసద్గ్రాహములను బూని  
మెలఁగుదు రశుచివ్రతశతమ్ములన వారు.

7

అంతమే లేక కడుఁ బ్రలయాంతమైన  
చింత దిగఁబొటి, కామనిషేవణంబె  
జన్మపరమావధిగ నెంచి, సాగి యటులె,  
పోలియుచుందు రాసురసంపదలు గలారు.

8

వలగొనుకామక్రోధ  
మ్ముల నాశాపాశసమితి ముప్పిరి వడి, య  
న్యులయర్థము లన్వాయము  
బలిగొందురు కామభాగపరు లవ్వారల్.

9

ఇది పొందితి నే నిపుడే,  
యిది పొందుమనోరథం బెయిది నిక నా, కి  
య్యది వలసినయది, ధన మి  
య్యది సమకూరంగ నున్న దంతయు మరలన్.

10

తెగటార్చితి నీపగతునిఁ,  
దెగటార్చెద మిగిలియున్న ధృష్టలనైతం,  
బాగి నీశ్వరుడను, భోగిని,  
తగుసిద్ధుడ బలిని, సుఖిని, ధరపయి నేనే.

11

ధనవంతుండఁ, గులీనుండ,

నెన వచ్చునతడు నాకు నేడి ? యజనిం

నింతు, నటాదుల కిత్తు, ముదం

బును గొందుం, దిందు, విందు మొగి నిష్టమ్మున్. 12

ఐ, కామమ్ములకుడు పొకఁ

జే కొని పరమార్థముగ నెయిది, నాసురు ల

న్నా ! కూలుదు రల కుంభీ

పాకాదికఘోరనరకపద్ధతులందున్.

13

అర్జునా ! వేయేల ? యాత్మసంస్తుతి యొండె

యుడుగ కవ్వారియ్యద్యోగమయ్య,

నీతితో జాతితో నెఱయుకర్జపుద్రోవ

యెదియు వారికిఁ గనపింపదయ్య,

ధనమానమదములదమ్ములు దర్పముల్

వెన్నతోఁ జెట్టిసవ్వియగదయ్య,

విధి మాని దంభమే విధిగాఁగ యజనింప

నామయజ్ఞములతో ననుతురయ్య,

తోమ్ముబల, మహంకారగర్వమ్ము, కామ

కారముం, గ్రోధమును, నూతగజ్జలయ్య,

ఆత్మపర దేహములయందు నలరునన్ను

ద్వేషమున నీసు దొడిగి నిండింతురయ్య.

14

మంగలము సేసి శౌచ, షుమంగలు లయి,

కానితెరువులఁ జొరఁబాటి, క్రౌర్యమునన





వ ర్తిలునరాధముల వారిఁ బాఱవెతుఁ

బూని కలకాల మాసురయోనులందె.

15

ఆసురయోనులందె పడి యమ్మెయి నాటుచు జన్మజన్మముం  
గాసిలి స్రుగ్గిమగ్గుచుఁ జికాకయి యంత నెఱుంగఁబోక స  
న్నాసులు వారు మూఢులయి నాదరి జేరమి యట్టులుండ, సం  
వాసన నింతకంటె నధమస్థితి నొందుదురయ్య ఫల్గునా ! 16

కామము క్రోధము లోభము

నా ముత్తైరువులఁ దలిర్చు నరకద్వారం;

బోముకొను నాత్మనాశన

మీమూఁటం గాన వే త్యజింపగవలయున్.

17

తమమునకు దారు లీమూఁ

డు మెలపునఁ ద్యజించునతఁడు డొంకక స్వశ్రే

యము నాచరించి దానం

గ్రమమున సంసిద్ధుడై పరాంగతిఁ బడయున్.

18

సరకు సేయ కుల్లంఘించి శాస్త్రవిధిని,

గామమే పరాయణముగఁ గలిగి మెలఁగు

నీచమతి పొందనేరఁడు, నిజము, సిద్ధి

గాని, సుఖముగాని, పరమగతియుఁగాని.

19

ఆకారణమున విను, కా

ర్యాకార్యముల తెఱంగు లరసి యెఱుంగన్

నీ కెవ్వేళల శాస్త్రం

బే కద పరమప్రమాణ మింద్రతనూజా!

20

ఎది యెది శాస్త్రము నొడువునో,  
 యెది యెది శాస్త్రము తోసియుడునో, యది తె  
 స్స దెలిసి, స్వధర్మకర్మము  
 వదలక నీవుం బొనరవలె నిహమందున్.

21

## పదునేడవ నధ్యాయము

### శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగము

అనవుడుఁ గౌంతేయుం డిటు

లనుఁ గృష్ణా ! శాస్త్రవిధుల నటు లిడి శ్రద్ధా  
ధను లయి యజించువారలు

మొనయంగల నిష్ఠ యెద్ది ? బోధింపఁగదే.

1

తేక్షోమయ ! సాత్త్వికమా ?

రాజసమా ? తామసంబ ? రాజిలు నది యే

యోజం ? దెలుపుము నా విని

యా జగదారాధ్యచరణుఁ డనుకంప ననున్.

2

శ్వేతవాహనుండ ! స్వభావసిద్ధమైన

శ్రద్ధ యెల్లదేహులకును సిద్ధమకద,

అదియు మూఁడు తెఱింగుల నయ్యె, సాత్త్వి

కియును, రాజసియును, దామసియును ననఁగ.

3

భరతకులుండ ! వింటె, ప్రతియొకప్రాణికి

సత్త్వమునకుఁ బోలఁ జాలునట్టి

శ్రద్ధ పొనకుపడును; శ్రద్ధామయుం డయి

పురుషుఁ డెంతయేనిఁ బొలుపు మీఱు.

4

ఎవ్వఁ డెట్టిశ్రద్ధ నేపారు నెపు, జాతఁ  
డెట్టిశ్రద్ధతోడి యాతఁడ యయి,  
తదనురూపమైన దారులఁ జేస్టెంచు  
చుండువాఁడ యగును బొండ్లగుండ !

5

సాత్త్వికులు వేలుపుఁను, రాజసులు యక్ష  
రాక్షసులను, దామసులు నిరంతరంబు  
ప్రేతముల, భూతగణములఁ, బెరసి నమ్మి  
కొలిచి పూజించుచుందురు కురుకుమార !

6

అడుగున నడుగునఁ దొడి యహంకారంబు,  
కనులు వీపున కెక్కి, కళ్లు దక్కి  
కడలుకోఁ బ్రబలంబు కామరాగబలంబు,  
డాంబికంబునకు వ్రతంబు లూని,  
తిండి తిప్పలు మాని, తిగిచి వివేకమ్ముఁ  
దమయింద్రియమ్ములతతులతోడ  
లో నున్న ననుఁగూడ మాన కెండించుచుఁ  
దపముఁ దపింతు కొందఱు కిరీటి!

శాస్త్రవిధులతోడ సంబంధ మేమాత్ర  
వారి కుండఁబోదు, ఘోరకర్మ  
పరత నిలుతు; రట్టివార లాసురనిశ్చ  
యుల యటంచు నీవు దెలియుమయ్య !

7

విను మాహారముసైతం  
బనువుపడున్ మూఁడుగతుల; యజ్ఞము, యాగం

బును, దపమును, నటు దానం

బును, ద్రివిధము; వానిభేదముల వినిపింతున్. 8

ముకుకొని యాయువున్, బలము, బుద్ధిబలమ్ము, నరోగితన్, సుఖ  
మ్మును, ముద, మింపుగన్నులకుఁ, బొంపిరివోసమకూర్చియింపులై  
మొనసి, రసమ్ముగ్రమ్మ, స్థిరముల్, కడు సేహమయమ్ము, లైన భో  
జనము లతిప్రియంబు లగు సాత్త్వికవృత్తులకున్ ధనంజయా! 9

మిక్కిలికారముం, బులుపుమిక్కిలి, మిక్కిలియుప్పు, నొప్పఁగా,  
మిక్కుటమైన వేడిమిని మిక్కిలిరూక్షములొచు, దాహమున్  
మిక్కిలి గూర్చుబోనములు మిక్కిలిమెక్కుదురయ్య రాజసుల్;  
దుక్కము రోగముల్ వెతలుఁ దోడుగఁ గూరుచునవ్వి; కవ్వడి!

ఉడికి యుడుకక, రసపుష్టి యుడిగి పోవ,  
గవులు గొట్టి, నిన్నటివంటకంబు లవుచు,  
నెంగిలిం బడి, యజ్ఞార్హతం గొనంగఁ  
దగని సాపాటు లిష్టముల్ తామసులకు. 11

ఇది విధివిహితము సుము, త  
త్పదు సేయ కటంచుఁ, బడక ఫలకాంక్షన్, నె  
మ్మది నిర్మలముగఁ, జేతం  
గదిరినజన్నంబు సాత్త్వికంబు; కిరీటీ! 12

ఫలముం గోరియొ, నిలుపునఁ  
దలబంటిగ మునిగి చనియొ దంభమునందున్,  
జలుపంబడు జన్నముతెఱఁ  
గిల రాజస మనఁగఁ బరగు నింద్రతనూజా! 13

మంత్రము, విధియును, శ్రద్ధయుఁ,  
దంత్రమ్మును, దొలఁగఁజెట్టి, దక్షిణ లీకే,  
తంత్ర, మస్పష్టాన్నమ్ము, స్వ  
తంత్రము, జన్నంబు పార్థ ! తామసమయ్యా ! 14

సురల, భూసురులను, గురువరులఁ, బ్రాజ్ఞ  
జనులఁ గొలుచుట, శౌచ, మార్జ్వవము, బ్రహ్మ  
చర్యదీక్షయు, హింసకుఁ జాల దొలఁగి  
మనికి, శారీరమా తప మనఁగఁబడును. 15

నొవ్వుఁ గూర్పక, ప్రియమై, మనోహరముగ  
నెలసి, హితము, నిక్కము నైన పలుకు పలికి  
కొనుట, విడక స్వాధ్యాయాభ్యసనమునిష్ఠ,  
వాఙ్మయమైన తప మయ్య పాడవుండ ! 16

నలి, మనఃప్రసన్నత, సౌమనస్యలీల,  
పలుకులును సంతరింఁదియములు నిరోధ  
మున నిలుపు, భావసంశుద్ధి మొనసి మెలపు,  
మానసంబైన తప మనఁగా నెసఁగు. 17

మిగుల శ్రద్ధ లెస్స మెఱయఁ, జేయుతపమ్ము  
గూడఁ ద్రివిధః మందుఁ, గోరుకొనక  
ఫలము, లింద్రియముల బంధించునజ్ఞునల్  
సలుపునట్టితపము సాత్త్వికంబు. 18

సరవిఁ గొనఁగ నాత్మసత్కారకౌరవ  
పూజనములు, దంభమునఁ, బొనర్చు

తపము రాజసంబు; తలఁపఁ జంచల మది;

దానిఫలము శాశ్వతంబు గాదు.

19

నెగడిన యవివేకనిశ్చయమ్మున, నుగ్ర

విధులఁ బూని, యాత్మపీడనమునఁ,

బరులకొంపఁ గూల్చుపనిఁ జేయఁగాఁబడు

తపము తామస మనఁ దనరుఁ బార్థ !

20

పుణ్యకాలమ్ములందును, బుణ్యతీర్థ

పదములందును, బాత్రతఁ బరగఁ దెలిసి,

ఈయవలె నన్న నెఱిఁ గోర కేయుపకృతి

యీయఁబడునీవి సాత్త్వికమై యెసంగు.

21

ప్రత్యుపకారముకొఱకై,

యత్యంతము ఫలముఁ గోరి, యటు గా దని పో

గత్యంతరమ్ము లేకయుఁ,

బ్రత్యయమే లేని యీని రాజసమయ్యా!

22

లలి దేశకాలపాత్ర

మ్ములతలఁపులు లే, కయోగ్యబుద్ధులకున్, ద

వ్వుల నిడి సత్కృతి, యవమతిఁ

దల నిడుకొని పుడుకుపుడుకు తామసమయ్యా!

23

భువి నోం త త్సత్తు ననం

ద్రవిధ మనిరి బ్రహ్మనామనిర్దేశము బ్ర

హ్మవిదుల్; దానన్ బ్రాహ్మణు

లు వేదములు యజ్ఞములుఁ దొలుత విహితులు నూ.

కావుననె, బ్రహ్మవాదుల  
వౌ విమలతపఃప్రదానయజ్ఞము లెల్లన్  
వావిరి నోంపూర్వకముగ  
నేవేశ యథావిధిగ విహితములు జరుగున్. 25

ఫలబుద్ధిం దవిలింపక,  
వలుతెఱఁగులయజ్ఞములుఁ దపములు దాన  
ములుఁ ద త్తనునిర్దేశము  
కలకొనఁ గావింతు మోక్షకాంక్షులు పాహ్లా! 26

జగతి సద్భావమందును సాధుభావ  
మందు సత్పదమును వాడుచుందురుగద;  
మలసి మేలు ప్రశస్తకర్మములయందు  
సత్పదమువాడుక విన్ని చాలఁ గలదు. 27

యజ్ఞమందుఁ దపమునయందు దాన  
మందు స్థితి దెల్పఁబడును సత్తనియ; పాండు  
సూనుఁడా! తదర్థీయమ యైన కర్మ  
మెల్ల సత్తనియే ప్రవచింపఁబడును. 28

తలఁగి శ్రద్ధకు, హుతము, దత్తము, తప్త  
మైనతపము, క్మతము, నస త్తనియ యనఁగఁ  
బడు; నిహమ్మనందునఁగాని, పరమునందుఁ  
గాని, యది ప్రయోజనకారి గాదు, పార్థ! 29



## పదునెనిమిదవ నధ్యాయము

### మోక్ష సంన్యాస యోగము

ఆమాట లెల్ల విని సు

(తామునిపుత్తు)ండు, దేవతావినుతపద

స్థేమా ! సంన్యాసం బన

నేమో, త్యాగం బనంగ నేమో, తెలియన్.

1

ఓ మాధవ ! తత్తత్త్వము

లేమాద్రులొ, వేఱువేఱ యెఱిగింపంగా

వేమఱు వేడెద నిను నన

నా మధుమర్దనుఁడు వలికె ననుకంపమెయిన్.

2

అర్జునా ! విను, సంన్యాస మనఁగఁ గామ్య

కర్మములన్యాసమే యని కవివరేణ్యు

లందు; రటులె త్యాగమ్ము నా నఖిలకర్మ

ఫలపథిత్యాగ మని బుధుల్ పలుకుచుండ్రు.

3

ప్రబలమై బంధ మనుపేరఁ బట్టు విడని

దోష మొక్కటి వెన్నంటి దుష్టదుష్ట

మవుట, దొసఁగట్లు కర్మము త్యాజ్య మనుచుఁ

బండితులు కొందఁ జిందురు పాండవుండ !

4

విను, జన్మము లన, దానము  
లనఁ, దపములు ననఁగఁ బరగి యమలముఁ గర్మ  
మ్మును విడనాడఁ జన దని  
ఘను లా పక్షితులె పలుకఁ గడఁగుదు రనఘా ! 5

దివిజేంద్రతనూజుడ! త్యా  
గవిధిన్ నానిశ్చయమ్ముఁ గనుకని వినుమా,  
త్రివిధంబుగఁ ద్యాగంబును  
వివరించిన వెల్లి శాస్త్రవిధులును దెలియన్. 6

యజ్ఞదానతపోరూపమైన యెల్లి  
కర్మమును ద్యజింపఁగరాదు, కర్జ మద్ది;  
యజ్ఞదానతపోవిధు లన్న ఫలము  
వాంఛసేయని బుధులకుఁ బావనములు. 7

ఈకర్మములు సయితం  
బాకాంక్షింపక ఫలమ్ము, లందుఁ దవుల్కోఁ  
బో, కెపుడుం గర్జము లని  
యే కడు నానిర్ణయమ్ము; నిదె నామతమున్. 8

విడువం జన దెన్నఁడు నె  
వ్వఁడు నియతంబైన కర్మపద్ధతి; మోహ  
న డిగంబడి తత్త్వాగము  
తడఁబడక వచింపఁబడును దామస మనుచున్. 9

కాయశ్లేశభయంబున  
నాయాసము నూహసేసి, యట్లు కర్మములం

జేయక విడుమర రాజస

మై యొప్పును; దాన సున్న త్యాగఫలంజే. 10

ఇది నియతము, కర్ణం బని,

పొదలి ఫలత్యాగపూర్వముగ, సంగమ్మున్

వదలి, సలుపు కర్మమునం

గదిరిన త్యాగంబు సాత్త్వికం బనఁ బరగున్. 11

సందియముల్ దొలంగి చని, చాల మనీషఁ బొసంగి, నత్త్వపుం  
బొందికమై మెలంగి, ఫలబుద్ధి దలంగి, స్వనిత్యకర్మమం  
దుం దిర మొందు పండితజనుం డశుభం బగు కామ్యకర్మమున్  
నిందనసేయఁడున్, శుభము నిత్యముసందుఁ గొనండుసంగమున్.

దేహశ్యభిమానమ్మున

మోహితుఁ డౌదేహి కఖిలములు కర్మములున్

ఓహరిసాహరి విడువఁగ

నేహరువున సాధ్యపడమి యెఱిగినదకదా. 13

త్యాగమ్ము సేసి ఫలముల

నేగణ్యగుణోత్తరుఁడు విహితకర్మములన్

బా గెఱిగి చేయు, నాతఁడు

త్యాగి యనన్ గారవమున నర్హుఁడు పార్థా ! 14

అరయ నరకతిర్యగాదిలక్షణము, దే

వాదిలక్షణంబు, నటు మనుష్య

లక్షణంబు, నన ఫలంబు మూఁడు తెఱంగు

తెల్ల కర్మమునకు; నిటులు వింటె ? 15

అందుఁ దొలి దనిష్ట మన, రెండవది యిష్ట  
మనఁగఁ, దుదిది మిశ్ర మనఁగఁ బరఁగు;  
నదియుఁ, గెడయునవల నత్వాగులకెగాని,  
త్యాగశీలుర కెఱుఁ దవులుపడదు.

16

ప్రోదిఁగొనఁ గర్మసిద్ధిని  
నై దివి కారణములుగ సమభిహితములు, పెం  
పేదం గర్మాంతమ యా  
వేదాంతమునందు; వాని వినఁగదవయ్యా !

17

కలకొని యిచ్చాద్వేషం  
బులు సుఖదుఃఖములు జ్ఞానముం దొట్టి గుణం  
బులు వ్యక్తముపడఁ గత మయి  
యలరుశరీరంబు మొదటి దండుఁ గిరీటీ!

18

రూపుగా నుపాధి యేపారి, కర్తృత్వ  
ముం గనంగ నోపి, భోక్త యైన  
యతఁడు బుధులచేఁ గథితుఁ డయ్యె రెండవ  
కారణముగ, వింటె కౌరవుండ!

19

కలిపికొని మనోబుద్ధులఁ  
గలలెక్కఁకుఁ బదియు రెండుఁగా నయి, శబ్దా  
దుల నుక్త్యాదులఁ గొనఁ గనఁ  
దలములు పది యింద్రియములుఁ, దార్తీయంబౌ.

20

వేఱువేఱుగతుల నెలసి వివిధములు  
ప్రాణపంచకమ్మువర్తనములు

నాలుగవు కతమ్ము; నలి నిందు దైవమే  
పంచమంబు, వింటె పాండవుండ! 21

సరియో, మఱి బేసరియో,  
శరీరము పలుకు మనస్సు జతపఱిచి పొరిం  
బురుషుఁడు మొదలిడు కర్మము  
తెరువున కీయెదునుం బదింబదిఁ గతముల్. 22

ఎలసి వేదాంతధోరణి యిట్టు లుండ,  
నెవఁడు నేనె కర్త నటంచు నెంచి తివురు,  
నతఁడు మూఁఁడు; డాతనిబుద్ధి యకృతతరము;  
గాన నాతఁడు తత్త్వమ్ముఁ గానలేడు. 23

ఎవ్వఁ డహంకృతిం బొసఁగి యేర్పడుభావము లాఁగి, సాఁగునో,  
ఎవ్వనిబుద్ధి తుచ్చవిషయేచ్ఛలచేఁ గలుషీకృతమ్ము గా,  
దవ్విమలాత్ముఁ డీ పొలము లన్నిటినిం బొలియించుఁగాక, వాఁ  
డవ్విధిఁ జంపకున్నతఁడ; ఆతని కంటదు బంధ మయ్యెడన్. 24

జ్ఞానమున్, జ్ఞేయముం, బరిజ్ఞాతయు, ననఁ,  
గర్మచోదన త్రివిధమ్ము; కర్మసంగ్ర  
హమ్ముఁగూడఁ గరణము కర్మమ్ము కర్త  
యనఁగ ముత్తైఱంగుల నొప్పునయ్య పార్థ! 25

జ్ఞానముఁ గర్మముఁ గర్తయు  
నా నివి మూఁడు విధములు గుణవిభేదముచే  
నొ నని కాపిలతంత్రము  
ఘానుగ వచియించు; వానిమలయిక వినుషా. 26

~~~~~  
వేలువేలుగ దేహభేదమ్ము లేపేది

పొదల నవ్యక్తమ్ము మొదలు ఘోష  
రాంతమ్ములై యొప్పునఖిలభూతమ్ముల

యందు నాకసమట్లు వ్యాప్తి నొంది,  
వేలుసేయ నొకింత వీలుగాక, నిరంత

రమ్మై, వ్యయమ్మునఁ గ్రమ్మఁబడక,  
ఏక, మా భావమ్ము నెఱింగికోఁ బనుపడు

జ్ఞానమ్ము సాత్త్విక మాను నరుడ!

నెలసి యెల్లభూతములందు వేలువేలు,

వేలుపడినభావమ్ముల, వేలుసేసి

కొన్నబుద్ధి నెఱింగికోఁ దెన్నుఁ జూపు

జ్ఞాన మది రాజసం బగు సవ్యసాచి !

27

యుక్తాయుక్తవివేకశూన్యముగ నేదోయొక్క కర్ణంబునన్  
సక్తంబై, అతదర్థనిశ్చయమునన్ దత్త్వంబు నోనాడి, హే  
తూక్తిం జొప్పడ, కల్పలాభమున కుద్యోగించుజ్ఞానంబు, సం  
ప్రోక్తం బయ్యెను దామసం బఁగ; జన్యోద్యోగసౌజన్యఁడా!

పడక ఫలాభిసంధి నొకపట్టునఁ, బట్టుదలం దలంగి, వే  
విడువఁగ నేర్చి రాగమును ద్వేషమఁనున్, విధిశాస్త్రచోదనం  
బడి నియతమ్ము కర్ణ మని, పాయక, సంగమఁచాయఁ బోక, నా  
కడఁకఁ బొనర్పఁగాఁబడెడు కర్మవిశేషము సాత్త్వికంబు నూ.

ఏదో కోరిక సారె గోరుకొనియో, యెంతే నహంకారమ

ర్యాదంబ్రోఁదియొసర్చుకోమరగియో, ఆయాసమఁనుదుఃఖమన్

మీఁదం గంపెఁడు తెచ్చివై చిఱొని, నెమ్మిన్ దంభయు క్తంబుగాఁ,  
దాదాత్మ్యమునఁ జేయుకర్మ మది పాఠా! రాజసంబై తగున్.

అనుబంధము, శ్మయమును, హిం

సను, బౌరుషమును, మఱొండు, సరవిం గోరం

జన కవివేకవశమున

మునుఱొనుపని తామసమ్ము; పురుహూతసుతా! 31

సరగఁ దొలంగుబావయని సంగముఁ, దా నహము క్తిముక్తుడై,  
ఇరవుగ ధారణోద్యమము లేర్పడి పేర్పడ, సిద్ధ్యసిద్ధులం  
బొరసి వికారముం జెడనిబుద్ధి నొకండుగఁ జూచి, శాస్త్రసు  
స్థిరమతి నొప్పుకర్త జగతిం బ్రథితిం గొను సాత్త్వికుండు నాన్.

వలగొనురాగపాశములఁ, బాయనికర్మఫలాభిసంధితో  
గులగులలాడుచుం, బిసినిగొట్టుతనమ్మున నీలగ్రద్ద, హిం  
సలకుఁ గడంగువాఁడు, శుచి మాలినవాఁ, డరుసమ్ము శోకముం  
గలిగి, పరస్వహార్త యగుకర్త కడలొకను రాజసుండు గాన్.

నేరిమి నిల్కడంబడని నెమ్మది నిండినమొండి, యెట్టిసం  
స్కారము లేని ప్రాకృతుఁడు, స్తబ్ధుఁడు, లుబ్ధుఁడు, స్వార్థసిద్ధినిం  
గోరి పరార్థహంత, మొఱకుం, గడు సోమరియున్, విషాది, యై,  
కౌరవ! దీర్ఘసూత్రి యగుకర్త నెఱుంగుము తామసుండుగాన్.

సాత్త్వికాదిగుణవశమ్మున బుద్ధియు

ధృతియు ముత్తైఱఁగులఁ దేజరిల్లు;

వేఱువేఱు లెస్స వివరింతు నవ్వాని

విధముఁ దెలియుమయ్య విజయ ! నీవు.

తలఁపఁ బ్రవృత్తినివృత్తుల,  
నల కార్యకార్యముల, భయాభయముల, ని  
మ్ముల బంధమోక్షముల, నెఱిఁ  
గి, లలి వెలయుబుద్ధి సాత్త్వికీ; కిరీటాధ్యాయ ! 36

ధర్మాధర్మపథమ్ములఁ,  
గర్మాకర్మములచొప్పుఁ, గాని తెరువునకా  
నిర్మలమవు నిర్ణయమున  
నర్మిలి గుఱుతించుబుద్ధి యది రాజసి సూ. 37

తమమున ధర్మమ్మునధ  
ర్మముగ, నధర్మమును ధర్మమయముగ, సకలా  
ర్థమ్మున్ విపరీతములుఁగఁ  
దమకమ్మునఁ దెలియుబుద్ధి తామసి పార్థా ! 38

వ్యభిచరింపని ఏధృతిబలముకలిమి  
ననువుపడి మనఃప్రాణేంద్రియప్రవృత్తు  
లన్నిటిని లెస్స ధారణయందుఁ గొనునొ  
మనుజుఁ, డది సాత్త్వికీధృతి యనఁగఁబడును. 39

అభినివేశమ్ముచే, ఫల మర్థిఁ గోరి,  
ధర్మకామార్థములను నెద్దానితోడు  
పాటునం బురుషుఁడు తడఁబాటు లేక  
తా ధరించు, నయ్యది రాజసీధృతి సుము. 40

నిద్రాభయశోకమ్ముల  
ముద్రల, దుఃఖము, విషాదమును, మదవృత్తిన్,



క్షుద్రం డేద్దానం గొని  
తద్రీతిన్ విడువఁ, డద్ది తామసి ధృతి యా. 41

పొనగునభ్యాసవశమునఁ బురుషుఁ డెందు  
మోదముం జెంది, దుఃఖాంతమును గడించు,  
నట్టిసుఖముపైతముఁ ద్రివిధాత్మకంబ;  
అదియుఁ దెల్పెద ఫల్గునా ! ఆలకింపు. 42

మొదలం బొదలి విషంబటు,  
తుదిఁ బరిపాకమున నమృతతుల్య మయి, స్వబు  
ద్ధిఁ దిరంపడునైర్మల్యము  
కుదిరికఁ గదిరినసుఖం బగున్ సాత్త్విక మై. 43

మొదల నమృతోపమం బయి,  
విదితంబై తుదినిఁ బెద్ద విషమట్లు, జతం  
గుదిరినవిషయేంద్రియముల  
యుదటునఁ బొడకట్టుసౌఖ్య మొగి రాజస మా. 44

మొదలం దుదినిన్ విషముగఁ  
బొదలి, మహామోహమందు మునిగించుచుఁ దన్,  
నిదురను, నలసతను, బ్రహ్మ  
దదశను రూపొందుసుఖము తామసమయ్యా ! 45

దివియందున్ భువియందున్  
దివిజలయందును మతెందుఁ దివిరి ప్రకృతిసం  
భవముల యా నీ గుణములు  
త్రివిధంబులు లేని దెదియుఁ దెలియము విజయా ! 46

ప్రకటంపడ మును బ్రాహ్మణు  
లకు క్షత్రియులకును వైశ్యులకు శూద్రులకున్  
బ్రకృతిభవమ్ములు గుణముల  
త్రికమునఁ బ్రవిభక్తముల్ పొరిం గర్మమ్ముల్. 47

శమమును దమమును దపమును  
క్షమ శౌచం బార్జవంబు జ్ఞానము విజ్ఞా  
నము నెఱిఁ బాయనియాస్తి  
క్యము సహజమైన బ్రహ్మకర్మము, వింటే ? 48

బలిసినశౌర్యముం, బిదులు వాఱనిధైర్యము, దాక్ష్యసంపదం  
బాలుపును, బోరఁబిక్కబలముంబ్రకటింపఁగఁబోమి, యేమొనం  
దలఁగనితేజ, మీవిఁ దెగుదారితనంబును, మంత్రతంత్రశ  
క్తులఁ జెరిమమ్ము, క్షత్రియునకున్ సహజమ్మగు కర్మ; మద్దనా!

సమరోద్యాగా ! వ్యవసా  
యము గోసంరక్షణమ్ము న్యాయ్యమ యా మా  
ర్గమునం దప్పనివాణి  
జ్యము వైశ్యునకున్ స్వభావజము కర్మము సూ. 50

నిరతము శుశూషామతిఁ  
బరిచర్యారూపమైన వరకర్మము ను  
స్థిరముగ స్వభావజ మ్మయి  
పరగున్ నాల్గవశొలమ్మువానికిఁ బాఠా ! 51

తనతన కర్మపథమ్మును  
గొని తప్పనిజనుఁడు పడయుఁ గొంకక సిద్ధిన్;

స్వనియతకర్మాసక్తుః

మనుజుః సంసిద్ధిః బడయుమాలిమి వినుమా. 52

ఎవ్వఁడు భూతజాత మిది యెల్ల జనింపఁగ మూలకందమో,  
ఎవ్వనిచేత వ్యాప్త మయి యీనిఖలమ్ము వెలుంగుచున్నదో,  
అవ్విభు నంతరాత్మమును నర్చనసేసి స్వకర్మవైఖరుల్  
నివ్వటిలంగ సిద్ధిగొన నేర్చు నరుండు, నరుండ! యెంతయున్.

తాలిమి లెస్స సేయుపరధర్మముకంటె, గుణమ్ము లేనిదై  
చాల పొసంగుఁగాక, సహజమ్ము స్వధర్మమే వేయిరెట్లుగా  
మేలు; స్వభావసిద్ధ మయి మీతెడుకర్మము సేయునాతఁ డే  
కాలమునందునుం గొనఁడు కల్మషకర్దమలేపదోషమున్. 53

దోషభూయిష్ట మవుఁగాక తోడఁబుట్టు  
వైన కర్మమున్ నిరసించి మానరాదు;  
కర్మచయ మెల్ల దొసఁగునఁ గప్పఁబడియ  
నెఱయుచున్నది పొగచేత నిప్పువోలె.

55

ఆసక్తుఁడు గా కన్నిట  
నాస స్పృహల్ దొలఁగి నిర్జితాత్ముండై, సం  
న్యాసమునం బురుషుఁ డనా  
యాసమ వైష్కర్మ్యసిద్ధి నచిరమ పడయున్.

56

సిద్ధి నొందినసంన్యాసి సిద్ధమైన  
బ్రహ్మముం బొందు తెరువును, బరమమైన  
జ్ఞాననిష్ఠను, దెలిపెద సంగ్రహముగ,  
నాలకింపుము సుసమాహితాత్ముఁడ వయి.

57

~~~~~  
 మాయావరణమున మాసిపోక విశుద్ధ  
 మైన బుద్ధి గడించి, యాత్మ నొంచి  
 నెగడినదృతితోడ నిగ్రహించి, బిరాన  
 శబ్దాదివిషయసంచయము లెడసి,  
 రాగము ద్వేషము రవరవం దొలఁచి, వి  
 విక్తదేశము సేవింప మరగి,  
 అల్పమై తేలికయైన యాహారము  
 గొనుచు, బలుకులు నెమ్మనము మేను

లోనుగా గ్రహించి, ధ్యానయోగములందూ  
 బరమమైన నిష్ఠ బాదుకొలిపి,  
 ప్రిదిలి సడలఁబోని పెరిమ దృష్టాదృష్ట  
 విషయములెడఁ దృష్ట బెరయ మాని.

58

తలఁగి యహంతామమతలు,  
 కలకొనుబలదర్పములును, గామక్రోధ  
 మ్ములును, బరిగ్రహమును, శమ  
 బలయుతుఁ డౌవాఁడు బ్రహ్మభవనార్హుఁ డగున్. 59

ఉపశమ మొంది ప్రసన్న  
 మ్ముపడిన యాత్మమున బ్రహ్మభూతపరమహం  
 సపరివ్రాజకుఁ డాతం  
 డెప్పుడును వగవండు, గోరఁ డెది, ముదపడఁడున్. 60

అఖిలభూతతతులయందును దనయందు  
 నొలిసి సుకము దుక్క మొక్కభంగి

నతముఁ జూడ నేర్చి జ్ఞానరూపమ్ము మ  
దృక్తిఁ బరమలీలఁ బడయు నతఁడు. 61

వ్యభిచరింపని యా భక్తిభావకలన  
నన్ను నారూపు లెస్స నాయున్నయునికి  
పరమమైన నాతత్త్వము వరుస నెఱిగి  
యవల నాయందె లయ మొంది యతిశయిల్లు. 62

నన్నె పరమాశ్రయమ్ముగ నమ్మి యెల్ల  
కర్మములుఁ జేయువాఁ డయ్యుఁ గాంచఁగలఁడు  
సరవి నాయనుగ్రహమున శాశ్వతమ్ము  
వ్యయవిహీనమ్ము పరమము బ్రహ్మపదము. 63

పొనరుపడి కొన్న సువివేకబుద్ధితోడ  
సర్వకర్మముల్ నాయందె సంస్యసించి,  
పొసఁగి విడక మత్పరుఁడ వై బుద్ధియోగ  
మాశ్రయించి మచ్చిత్తుఁడ వగుము పార్థ! 64

నిలుప నేర్తువో నాయందె నెమ్మనమ్ము,  
దాఁట నేర్తువు నాప్రసాదమున నెల్ల  
దుర్గములఁ నహంకారమ్ముఁ దొడిగి దీని  
నాలకింపవో, మొదలంటఁ గూలగలవు. 65

మునిఁగి యహంకారమ్మునఁ  
గొన ననికిం బూన్కి ననుచుఁ గూర్చుందువో, ఫ  
ల్లున! చెల్లిదు నీయుల్లము,  
నిను నీప్రకృతియె తరల్చి నియమించుఁ జూమి, .. 66

విను, సహజ మ్మగు కర్మ  
మున బద్ధుడ వయ్యు, దేనిఁ బూనమి మోహ  
మునఁ దలపెట్టితివో, యచి  
పొనరింతువు నీ వెఱుంగఁబోకయె; పార్థా! 67

ఎడవక యెల్లభూతములహృత్కుహరమ్ములయందు సంతరా  
త్ముడుగ వసించియుండుఁబరపూరుషుఁడీశ్వరుఁ;డవిభుండు చొ  
ప్పడుతనమాయచేత నల వానిని నన్నిటిఁ ద్రిప్పుచుండుఁ గ  
వ్వడి! వడి దారుయంత్రములపై నిలఁబెట్టిన బొమ్మలంబలెన్. 68

సవ్యసాచి! వేగ శరణార్థి వేడుము  
వానినే సమస్తభావనిరతి;  
వానినెనరుఁజేసి పరమశాంతిని, బ్రహ్మ  
పదము శాశ్వతమ్ముఁ బడయఁగలవు. 69

అతిరహస్యమైనయట్టి యీ జ్ఞానంబు  
నీకుఁ దెలిపినాడ; నెఱి విమర్శ  
సేసి దీని నెల్లఁ జేయుమా నీయిచ్చ  
వచ్చినట్టు లింకఁ బొండవుండ ! 70

అర్జునా! గోప్యగోప్యమ యై మహోత్త  
మమ్ము వేఱొకఁ డెఱిగింతు, మాల్మీ వినుము;  
నేస్తకాడ విష్ణుడవును నీవు నా క  
టంచు నీమేలు గోరి వచించుచుంటి. 71

నను వొప్పన్ మది నాపయిన్ నిలుపుమా, నాభక్తి నేచేయుమా,  
ననుసూహించియెయాగముల్ సలుపుమా, నన్నే సదా మ్రొక్కుమా,

అనుమానం బెది లేదు, పొందెదవు నీ వత్సంతము స్నన్నే, అ  
ర్జున ! బోధించుచునుంటి భక్తుడ వటంచున్ నీకుముమ్మాటికిన్.

విడిచి యెల్లధర్మములు, విడువఁబోక  
నన్ను నొక్కనినే శరణంబు వేడు  
కొనుము; విడిపింతు లెన్న నే నిను సమస్త  
పాపములనుండి, వగవునఁ బడలఁబోకు, 73

తెలుపం జన. దెన్నఁడు ని  
స్తుల మీ శాస్త్రము తెఱంగుఁ, దొడిఁబడి భక్తిం  
దొలఁగినవారికి, నతప  
స్సులకు, నశుశ్రూషువుల, కసూయువులకునున్. 74

సక్తిఁ దపశ్శ్రూషా  
యుక్తులు నాభక్తజనుల కొగి దీనిన్ నా  
యుక్తిగఁ దెలుపునతఁడు మ  
ద్భక్తిం బొనరించి నన్నె తద్దయుఁ బడయున్. 75

ఈ మచ్చాస్త్రముఁ బరమము  
నేమమ్మన బోధసేయువియతునికంఁటెన్  
ఏమూల లేడు వేటొక  
ప్రేమాస్పదగుణుఁడు నాకుఁ బ్రియకృత్తముఁడున్. 76

మనసంపాదముగూప  
మ్మునఁ దగు నీ ధర్మశాస్త్రమును నియమమునం  
గొని చదువు జ్ఞానయజ్ఞం  
భాసఁబడు; నిష్ఠుండ నవును నద్దానన నేన్. 77

శ్రద్ధాభక్తులు నిండిన

బుద్ధి, సమాయం దెరల్చి, పురుషుఁ డెవఁడు స

న్నద్దత దీనిన్ విను, సం

సిద్ధుండై పుణ్యగతులఁ జేరు నతండున్.

78

వింటివె వీనులు జత నిడి,

యంటించినమనసు నిలిపి యంతయు దీన్,

మంటివె మోహం బటి! యడు

గంటె నె మాయామహాగ్రహంబు కిరీటీ!

79

అనవుడు నర్జునుం డనియెఁ నచ్యుత! హెచ్చిన నీయనుగ్రహ  
మ్మునఁదొలఁగెంబయింబడినమోహమహావరణమ్మునాకుఁ, గొం  
టిని స్మృతి, సందెయమ్ములు వడిం బడి నూఁడనిబాడె, నే నిఁకం  
బొనరుచువాఁడ నీపనుపు, పూని నియోజన సేయు మవ్యయా!

అనుచున్ వెండియు సంజయుం డనియె నిఁ ట్లంధావనీపాల! స్వం  
దనమందుం దనరారి య ట్లుభయసేనామధ్యమక్షోణి, జి  
ష్టునకుం గృష్ణుఁడు దెల్పునప్ప డిది యచ్చఁగుద్దిన స్లేను విం  
టినిజా; మ్మప్పడు గ్రందుకొన్నపులకల్ నెమ్మేనఁబోవిప్పడున్.

సాక్షా ద్యోగేశ్వరుఁ డ

బ్జాక్షుఁడు పచియించుచుండ నయ్యెడఁ గురుహ

ర్యక్షా! వ్యాసుననుగ్రహ

మక్షయ్యము గాఁగ నీ రహస్యము వింటిన్.

82

పరమరహస్యము నద్భుత

తరముం బుణ్యంబు నచ్యుతవిజయసంవా



దరసమ్మం దీనిని నే

స్మరియించినకొలది సంతసం బిముడ దెదన్. 83

ఆ శ్రీహరి సూపిన ది

వ్యశ్రీకము విశ్వరూప మద్భుత, మది స

ర్వాశ్రయము; విస్మయామో

దశ్రీ మెయి పొంగిపోదె తత్సంస్మృతిచేన్ ! 84

విష్ణుఁడు యోగేశుఁడు నగు

కృష్ణుఁడు, గాండివము విల్లు కేలం గొని యా

జిష్ణుఁడు నున్నెడ, జయవ

ర్ధిష్ణుత, శ్రీ, నీతి, భూతి, తిర మని యెంతున్. 85

రాజా! యిటు వినిపింపఁగ

నాజితెఱిం గెల్ల నీకు నభియుక్తుఁడ నై

యా జిష్ణుల సంవాదము

నేఁ జెవులన్ వింటి, భయము నెడయఁగ నుంటిన్. 86

ఈ యోగశాస్త్రమును శ్ర

ద్ధా యోగమ్మున ధరించుతాత్పర్యమునం

దేయోగి తిరంపడు, నతఁ

డా యోగీశ్వరునికూర్చి నమృతమయుం డౌ. 87

A.C. 40.

ఇది పదు నెనిమిదవ సభ్యాయము.

6588

శ్రీ మద్భగవద్గీత

సమాప్తము.

294, 592

ఓం త త్సత్.

PRA.

ఉ. 2-50-